

Hanne Bryn og Raymond Sauvage

Arkeologisk undersøkelse, FV 17/720, Steinkjer og Verran, Nord-Trøndelag

**NTNU Vitenskapsmuseet
arkeologisk rapport 2017-8**

NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2017:8

Hanne Bryn og Raymond Sauvage

**Arkeologisk undersøkelse, FV 17/720
Steinkjer og Verran, Nord-Trøndelag**

NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2014. Serien er ikke periodisk, og antall nummer varierer per år. Rapportserien benyttes ved endelig rapportering fra prosjekter eller utredninger, der det også forutsettes en mer grundig faglig bearbeidelse.

Tidligere utgivelser: <http://www.ntnu.no/vitenskapsmuseet/publikasjoner>

Referanse

Bryn, H. og Sauvage, R. 2017: Arkeologisk undersøkelse, FV 17/720, Steinkjer og Verran, Nord-Trøndelag. NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2017:8

Trondheim, november 2017

Utgiver

NTNU Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi og kulturhistorie
7491 Trondheim
Telefon: 73 59 21 45
e-post: postmottak@museum.ntnu.no

Ansvarlig signatur

Bernt Rundberget (Instituttleder)

Kvalitetssikret av

Ellen Grav Ellingsen (serieredaktør)

Publiseringstype

Digitalt dokument (pdf)

Forsidefoto

Utgraving på Saugestad, Verran kommune, Da61863_002, Foto: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet

ISBN 978-82-8322-116-9

ISSN 2387-3965

Sammendrag

Bryn, H. og Sauvage, R. 2017: Arkeologisk undersøkelse, FV 17/720, Steinkjer og Verran, Nord-Trøndelag. NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2017:8

Sommeren 2016 ble det gjennomført arkeologiske undersøkelser på 5 lokaliteter i Steinkjer og Verran kommuner i forbindelse med utbedring av fylkesvei 17 mellom Steinkjer og Namsos, samt fylkesvei 720 til Malm. I løpet av 6 uker ble det undersøkt 2 rydningsrøyser fra nyere tid, 2 områder med bosetningsspor fra folkevandringstid og tidlig middelalder, samt sporene etter en båt fra merovingertid/tidlig vikingtid.

Nøkkelord: Yngre jernalder – Folkevandringstid – Merovingertid – Middelalder – Dyrkingslag – Rydningsrøys

H. Bryn og R. Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet, Institutt for arkeologi og kulturhistorie, NO-7491 Trondheim

Summary

Bryn, H. og Sauvage, R. 2017: Arkeologisk undersøkelse, FV 17/720, Steinkjer og Verran, Nord-Trøndelag. NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2017:8

During the summer 2016 archaeological excavations at 5 sites was carried out in Steinkjer and Verran counties, in connection with the improvement of county road 17 between Steinkjer and Namsos, as well as county road 720 to Malm. During 6 weeks, it was investigated 2 modern clearance cairns, 2 settlement areas from Migration Period and Early Medieval Age, as well as the remains of a boat dated to the Merovingian Period/Viking Age.

Key words: Late Iron Age – Migration Period – Merovingian Period – Medieval Age – Cultivation Layer – Clearance Cairn

H. Bryn and R. Sauvage, NTNU University Museum, Department of Archaeology and Cultural History, NO-7491 Trondheim.

Arkivreferanser

FV 17/720 Steinkjer og Verran

Intrasisnr	2016/82
AskeladdenID	175294, 174300, 175399, 175404, 175295
Saksnummer (ePhorte)	2015/2882
Aksesjonsnummer	2016/82
Tilvekstnr	T27550, T27551
Fotonr	Da61860, Da61861, Da61862, Da61863
Kartskapnr	10441-10442

Fylke	Nord-Trøndelag
Kommune	Steinkjer, Verran
Gårdsnavn	Flere
Gårdsnummer	Flere
Lokalitet	Flere
Kulturminnetype	Bosetningsspor, grav, rydningsrøys
Datering	Jernalder, Nyere tid

Innhold

Sammendrag.....	3
Summary.....	4
Arkivreferanser.....	5
1. Bakgrunn for undersøkelsen.....	9
1.1. Områdebeskrivelse.....	9
1.2. Kulturhistorisk bakgrunn og tidligere registreringer.....	12
1.3. Registrering FV 17.....	17
2. Undersøkelsens rammer.....	19
2.1. Tid, deltagere.....	19
2.2. Forskningsstatus.....	19
2.2.1. Gravskikk.....	20
2.2.2. Rydningsrøys eller gravrøys?.....	20
2.2.3. Jordbruksbosetning.....	20
2.3. Problemstillinger.....	21
2.4. Dokumentasjon.....	22
2.5. Metode.....	22
2.6. Formidling.....	23
3. Gjennomføring av utgravingsprosjektet.....	24
3.1. Gangstad.....	24
3.1.1. Undersøkelse.....	26
3.2. Langnes.....	29
3.2.1. Undersøkelse.....	30
3.3. Nergården.....	33
3.3.1. Nergården 1.....	35
3.3.2. Nergården 2.....	42
3.4. Saugestad.....	48
3.4.1. Undersøkelse.....	48
4. Funnmateriale.....	55
4.1. Gjenstandsfunn.....	55
4.2. Dateringer.....	55
4.3. Naturvitenskaplige prøver og analyser.....	55
4.3.1. Makrofossilanalyser.....	55
5. Resultat.....	57
6. Litteratur.....	58
Vedlegg.....	58

Figurliste

<i>Figur 1: Periodetabell..</i>	9
<i>Figur 2: Undersøkellesområdet plassering.....</i>	10
<i>Figur 3: Trasé for ny FV 17 og FV 720</i>	11
<i>Figur 4: Tabell over kulturminner i nærheten av planområdet.....</i>	13
<i>Figur 5: Registrerte kulturminner mellom Beitstadsundet og Østvik.....</i>	14
<i>Figur 6: Registrerte kulturminner mellom Alhusøra og Sprova.....</i>	15
<i>Figur 7: Registrerte kulturminner mellom Alhusøra-Strømnes-Malm.....</i>	16
<i>Figur 8: Tabell over kulturminner som inngår i undersøkelsen.....</i>	17
<i>Figur 9: Tabell over øvrige berørte kulturminner.....</i>	17
<i>Figur 10: Den geografiske plasseringen til lokalitetene i undersøkelsen.....</i>	18
<i>Figur 11: Kart over registrering på Gangstad.....</i>	25
<i>Figur 12: Tabell over kontekster Gangstad.....</i>	26
<i>Figur 13: Kart over undersøkelsen på Gangstad</i>	27
<i>Figur 14: Fotogrammetri røys Gangstad.....</i>	27
<i>Figur 15: Sjakt rydningsrøys Gangstad.....</i>	28
<i>Figur 16: Kart over registrering på Langens.....</i>	29
<i>Figur 17: Røys og hulvei på Langnes</i>	30
<i>Figur 18: Tabell over kontekster Langnes.....</i>	31
<i>Figur 19: Dronefoto av røysen på Langnes.....</i>	32
<i>Figur 20: Bunnen av røysa på Langnes.....</i>	33
<i>Figur 21: Kart over registrering Nergården</i>	34
<i>Figur 22: Alle funn på Nergården 1.....</i>	36
<i>Figur 23: Tabell over kontekster for Nergården 1.....</i>	38
<i>Figur 24: Tabell over dateringer Nergården 1.....</i>	39
<i>Figur 25: Kokegroper fra Nergården 1</i>	39
<i>Figur 26: Daterte kontekster på Nergården 1.....</i>	40
<i>Figur 27: Rentegning profil Nergården 1.....</i>	41
<i>Figur 28: Foto av profil på Nergården 1</i>	41
<i>Figur 29: Alle funn på Nergården 2.....</i>	43
<i>Figur 30: Tabell over kontekster Nergården 2.....</i>	44
<i>Figur 31: Tabell over dateringer Nergården 2.....</i>	45
<i>Figur 32: Samtlige C14-resultater fra Nergården</i>	45
<i>Figur 33: Rentegning profil Nergården 2.....</i>	46
<i>Figur 34: Dronefoto over Nergården 1 og Nergården 2.....</i>	47

<i>Figur 35: Kart over registreringen Saugestad.</i>	49
<i>Figur 36: Alle funn på Saugestad.</i>	51
<i>Figur 37: Tabell over kontekster Saugestad.</i>	52
<i>Figur 38: Utgravde lag båt.</i>	53
<i>Figur 39: Kart over naglenes plassering</i>	53
<i>Figur 40: Dronefoto over Saugestad under avdekking.</i>	54
<i>Figur 41: Tabell over resultater makrofossilprøver.</i>	56

1. Bakgrunn for undersøkelsen

Undersøkelsen ble gjennomført i forbindelse med utbedring av fylkesvei 17 mellom Steinkjer og Namsos, samt fylkesvei 720 til Malm. Det er blitt lagt frem forslag til detaljregulering for strekningene FV 17 Alhusøra-Strømnes-Malm i Verran kommune og FV 17 Østvik-Beitstadsundet og Alhusøra-Sprova i Steinkjer kommune. Hensikten er å bedre trafiksikkerhet og fremkommelighet. Innenfor denne reguleringsplanen lå flere automatisk fredete kulturminner som ville bli berørt av tiltaket. Kulturminnene ble påvist gjennom registreringsundersøkelser gjennomført av Nord-Trøndelag fylkeskommune i 2013 og 2014, og omfattet flere røyslokaliteter samt bosetnings- og aktivitetsområder fra jernalder.

<p>Jernalder</p> <p>Eldre jernalder (500 f.Kr. – 575 e.Kr.)</p> <p>Førromersk jernalder (500 f.Kr.-0)</p> <p>Romertid (0-400 e.kr.)</p> <p>Eldre romertid (0-150 e.Kr.)</p> <p>Yngre romertid (150-400 e.Kr)</p> <p>Folkevandringstid (400-575 e.Kr.)</p> <p>Yngre jernalder (575-1030 e.Kr.)</p> <p>Merovingertid (575-800 e.Kr.)</p> <p>Vikingetid (800-1030 e.Kr.)</p> <p>Middelalder</p> <p>Tidlig Middelalder (1030 – 1130)</p> <p>Høymiddelalder (1130 – 1350)</p> <p>Senmiddelalder (1350 -1537)</p> <p>Nyere tid (1537 -)</p>
--

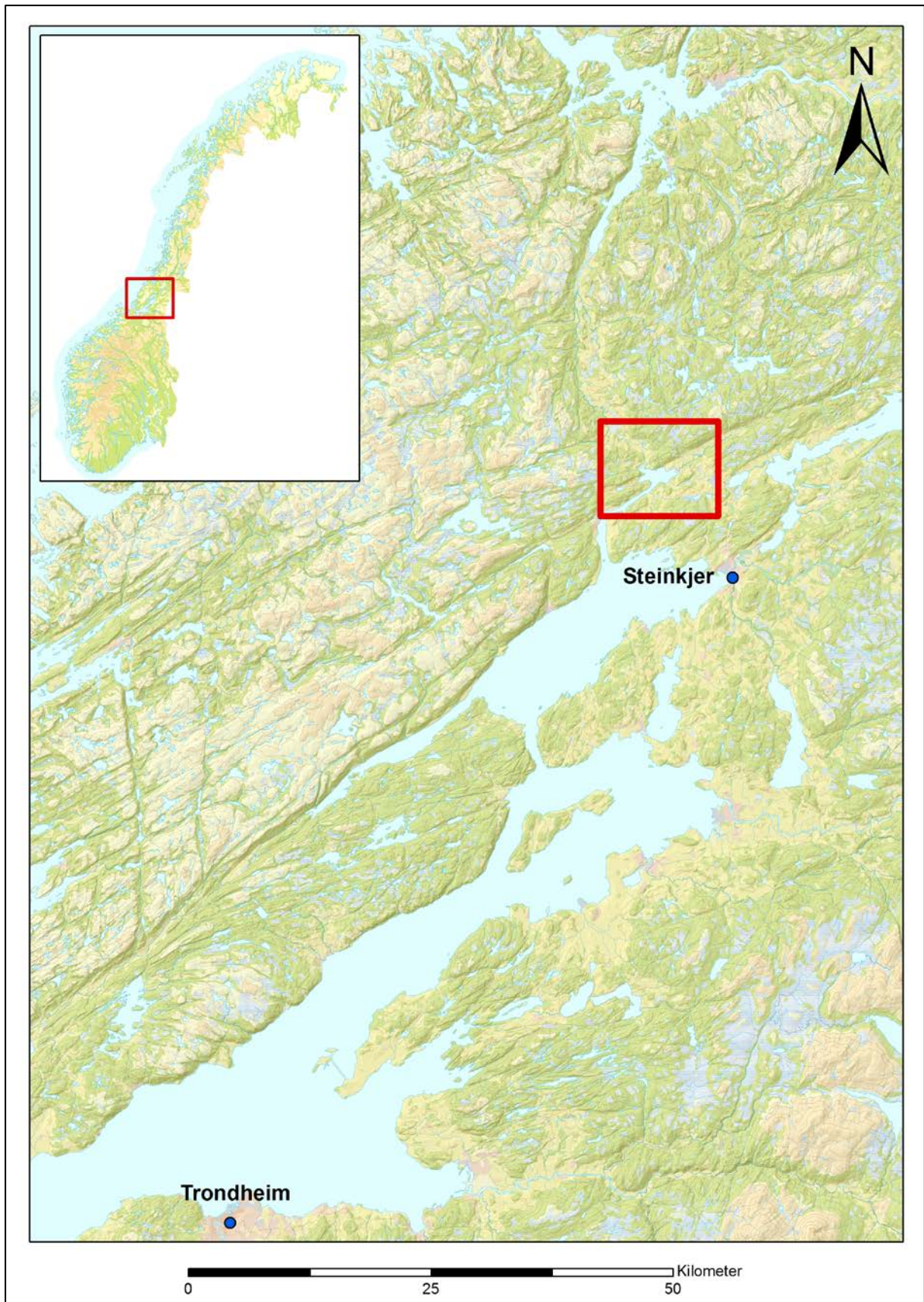
Figur 1: Periodetabell. Illustrasjon: NTNU Vitenskapsmuseet

1.1. Områdebeskrivelse

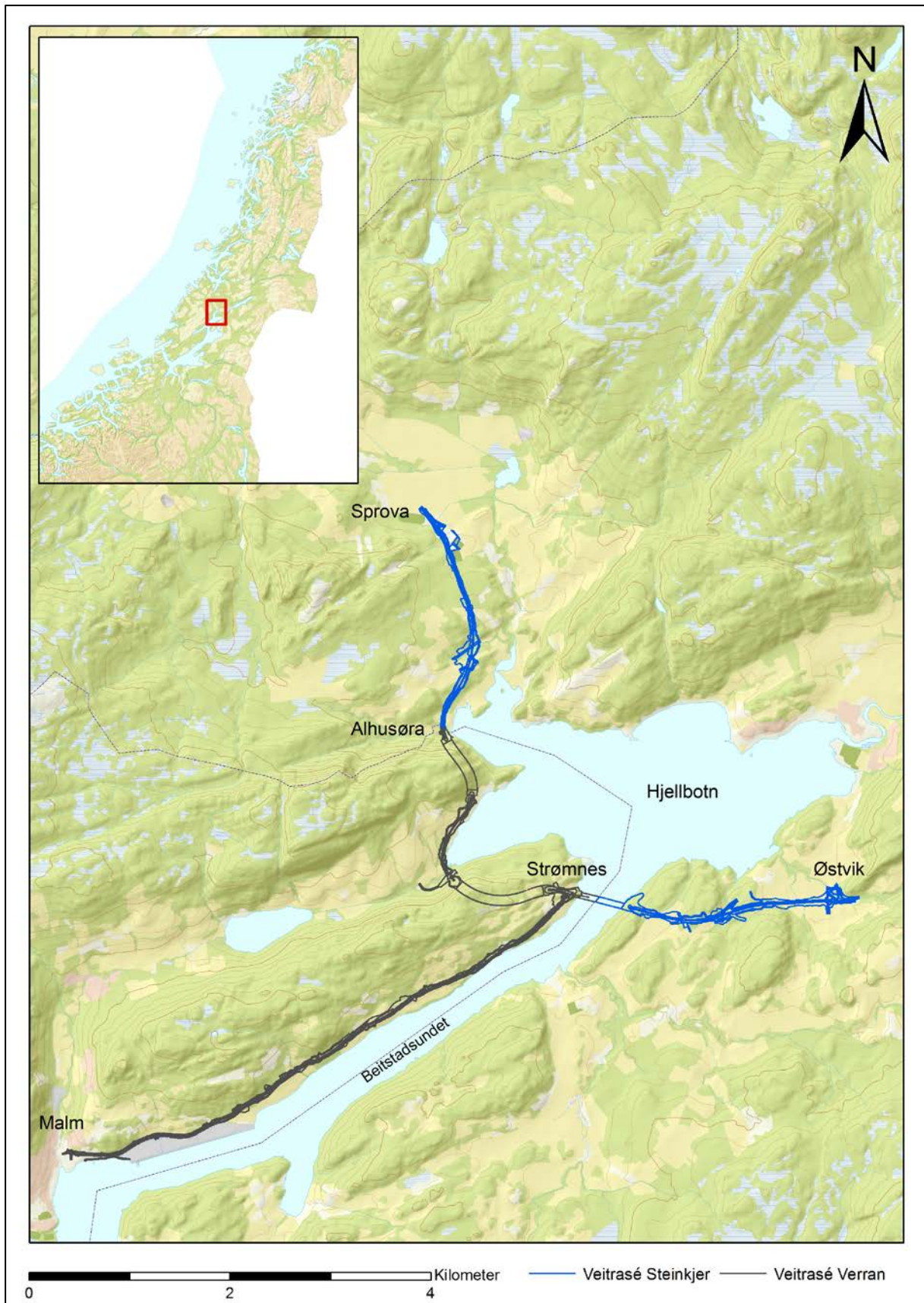
Planområdet ligger i forbindelse med de innerste delene av Trondheimsfjorden, langs Beitstadsundet og rundt Hjellbotn. Beitstadsfjorden utgjør et eget fjordbasseng adskilt fra resten av Trondheimsfjorden med passasje gjennom Skarnsundet. I dag er området preget av jordbrukslandskap med gårdsbebyggelse. Traseen mellom Alhusøra-Strømnes-Malm ligger i den nordøstlige delen av Verran, på vestsiden av Hjellbotn. Veitraseen starter ved Strømnes hvor det er planlagt en bro over Beitstadsundet fra Beitstad og avkjøring til FV 720 sørover mot Malm. Derfra går traseen i tunnel gjennom Tjukkåsen til Holmvikbogen. Herfra følger den i hovedsak nåværende veiføring, men krysser Holmviktangen før den ved Alhusøra/Elda føyer seg inn på tidligere planlagt trasé nordover mot Sprova i retning Namsos.

I Steinkjer kommune går traseen mellom Østvik-Beitstadsundet i øst og Alhusøra-Sprova i nord. To nye broer i forbindelse med traseen er planlagt, én over Holmvikbogen, og én fra Strømnestangen over til Beitstad. Det er også planlagt tunnel gjennom Høgberget/Brennberget, på grensa mellom Verran og Steinkjer kommuner. I enkelte områder vil den nye traseen følge eksisterende veier, mens i andre områder går traseen gjennom dyrket mark og skog.

For en mer detaljert områdebeskrivelse for de ulike lokalitetene, se kapittel 3.

Figur 2: Undersøkellesområdet plassering i Nord-Trøndelag. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 3: Trasé for ny FV 17 og FV 720 i Steinkjer og Verran. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

1.2. Kulturhistorisk bakgrunn og tidligere registreringer

Det har tidligere vært gjort registreringer av automatisk fredete kulturminner i nærheten av veitraseen, og området rundt Hjøllbotn og Beitstadsundet har flere kulturminner. Her finnes bl.a. kirkesteder fra middelalder, helleristninger, bosetningsområder og bygdeboger. Dette utgjør et variert kulturlandskap med stor tidsdybde. Det er registrert en betydelig større tetthet av kulturminner i områdene rundet Steinkjer og nordover opp Namdalen enn i områdene for utbedringen av FV 17. I jordbruksområdene øst for Beitstad er det registrert en større tetthet med kulturminner enn ellers i planområdet, i form av flere gravminner, bosetningsområder og bergkunst. Ellers langs fjorden rundt Hjøllbotn og Beitstadsundet er det registrert få kulturminner da området har vært preget av lite utbygging.

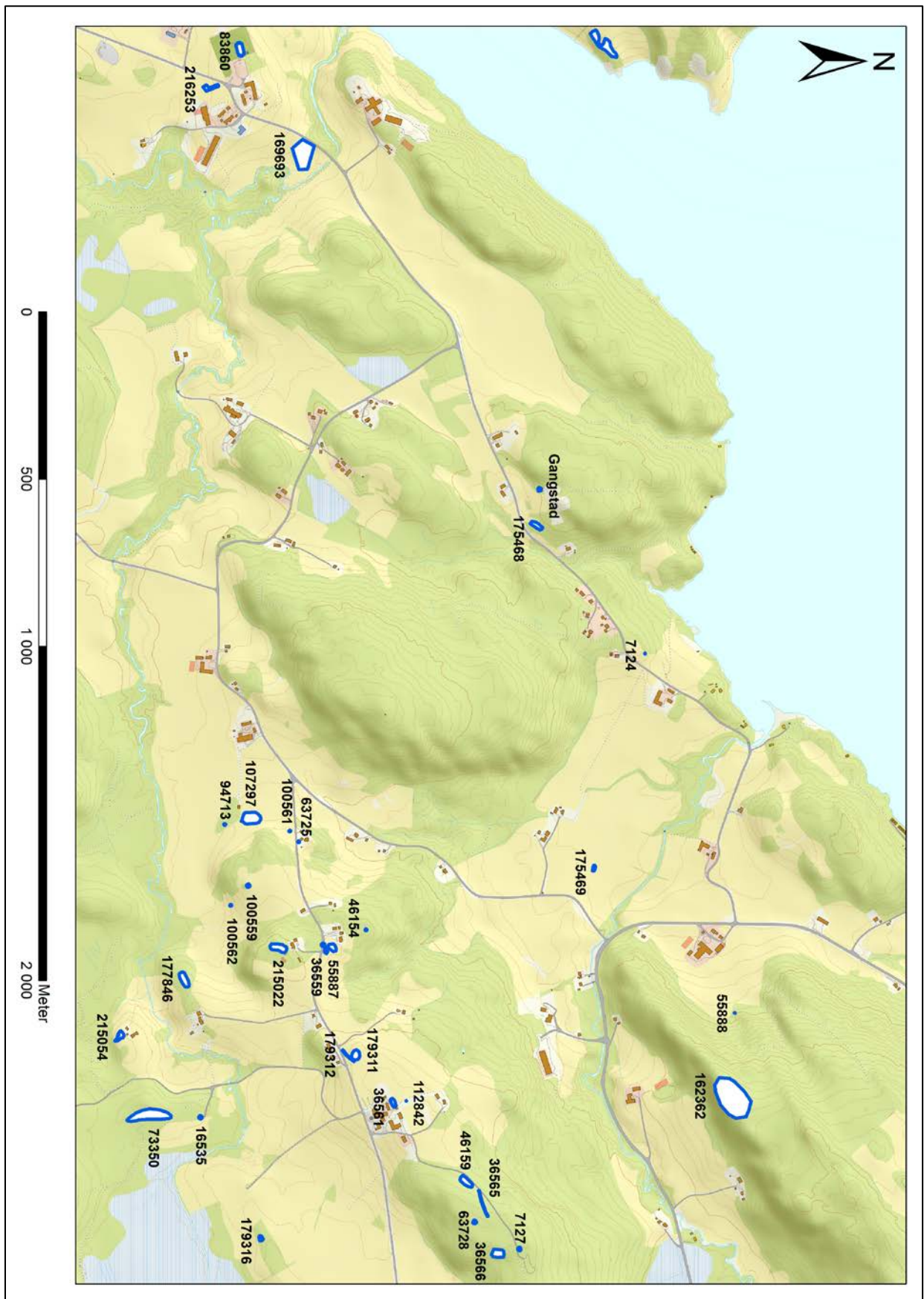
Askeladden ID	Gård/lokalitet	Type Kulturminne	Status
7124	Vestvik	Gravminne	AUT
7127	Tessem Østre	Gravminne	AUT
16535	Tessem Vestre	Gravminne	AUT
23262	Holmviktangen	Gravminne	AUT
36559	Tessem Vestre	Gravminne	UAV
36561	Tessem Vestre	Bosetning-aktivitetsområde	UAV
36565	Tessem Østre	Veganlegg	AUT
36566	Tessem II, III og VII	Bergkunst	AUT
46154	Tessem V	Bergkunst	AUT
46159	Tessem Østre	Gravfelt	AUT
55887	Tessem IV	Bergkunst	AUT
55888	Østvik	Funnsted	UAV
61515	Slaktarsveet	Bosetning-aktivitetsområde	AUT
63725	Benan I	Bergkunst	AUT
63728	Tessem I og VIII	Bergkunst	AUT
73350	Tessem Vestre	Gravfelt	AUT
83860	Beitstad Kirkested	Kirkested	Listeført Kirke
94713	Benan III	Bergkunst	AUT
100559	Benan	Gravminne	AUT
100561	Benan VI	Bergkunst	AUT
100562	Benan IV	Bergkunst	AUT
107297	Benan II	Bergkunst	AUT
107892	Holmviktangen	Bosetning-aktivitetsområde	IKKE
112842	Tessem	Bosetning-aktivitetsområde	AUT
137948	Elden Østre	Rydningrøyslokalitet	IKKE
137949	Elden Vestre	Røysfelt	AUT
162362	Kleivhaugen	Forsvarsanlegg	AUT
169693	Solberg	Beitstad gamle kirkested	FREDET
174305	Tessem	Bosetning-aktivitetsområde	AUT
175467	Strømnes	Bosetning-aktivitetsområde	AUT
177846	Tessem IX med flere	Bergkunst	AUT
179311	Tessem Vestre	Gravminne	AUT
179312	Tessem Vestre	Veganlegg	IKKE
179316	Tessem X	Bergkunst	AUT

215022	Tessem Vestre	Gravfelt	AUT
215054	Tessem	Bergkunst	AUT
216253	Utvik	Dyrkingsspor	AUT
216288	Elden Østre	Bosetning-aktivitetsområde	IKKE

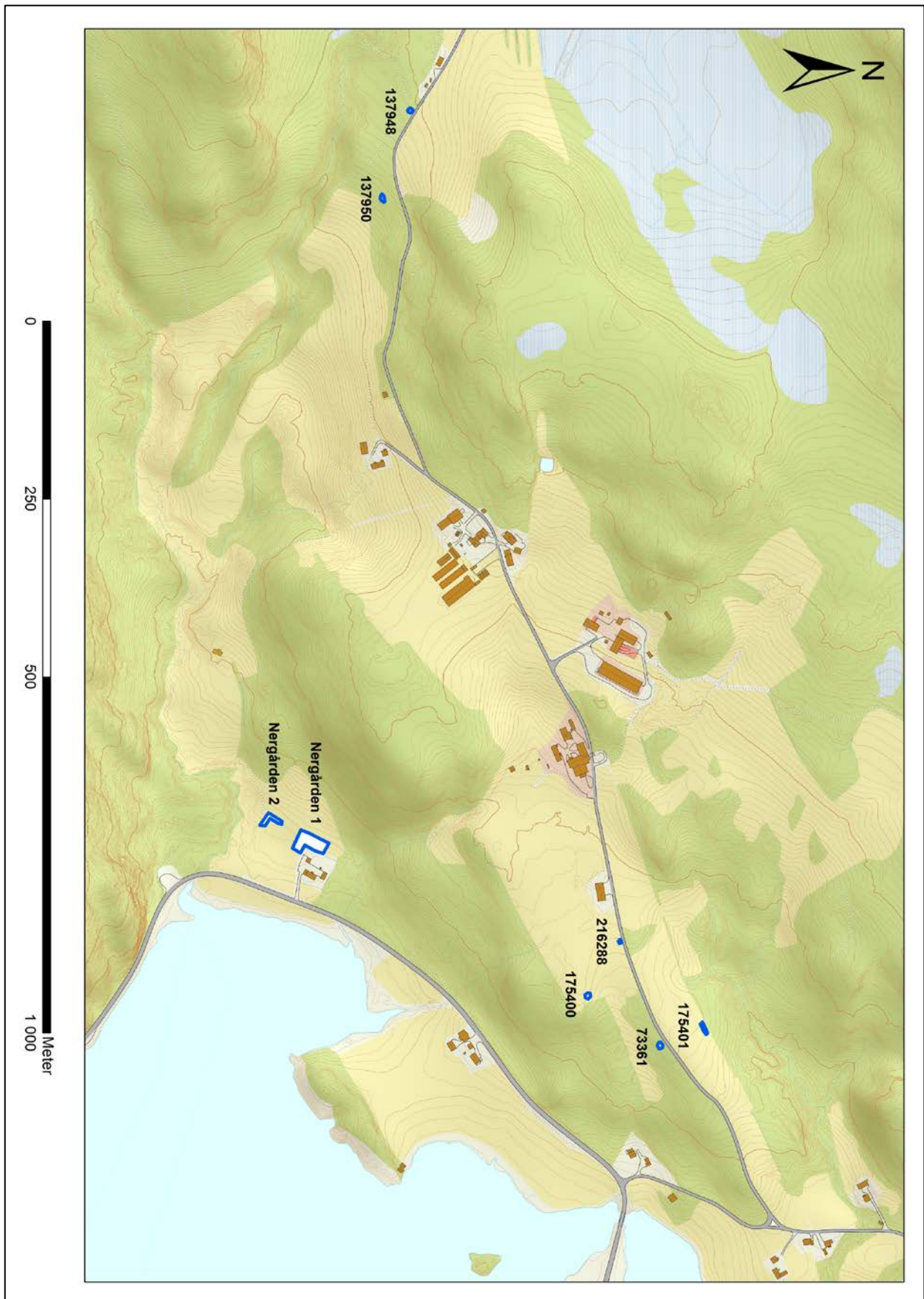
Figur 4: Tabell over kulturminner i nærheten av planområdet.

I tillegg til tidligere registrerte kulturminner er det gjort funn av flere enkeltgjenstander innenfor de aktuelle områdene, da hovedsakelig i dyrket mark. Se tabell nedenfor. I tillegg til disse er det gjort flere funn fra yngre steinalder/bronsealder på Vikan, rett nord for Østvik langs dagens FV 17. Denne gården ligger utenfor planområdet og er ikke med i oversikten.

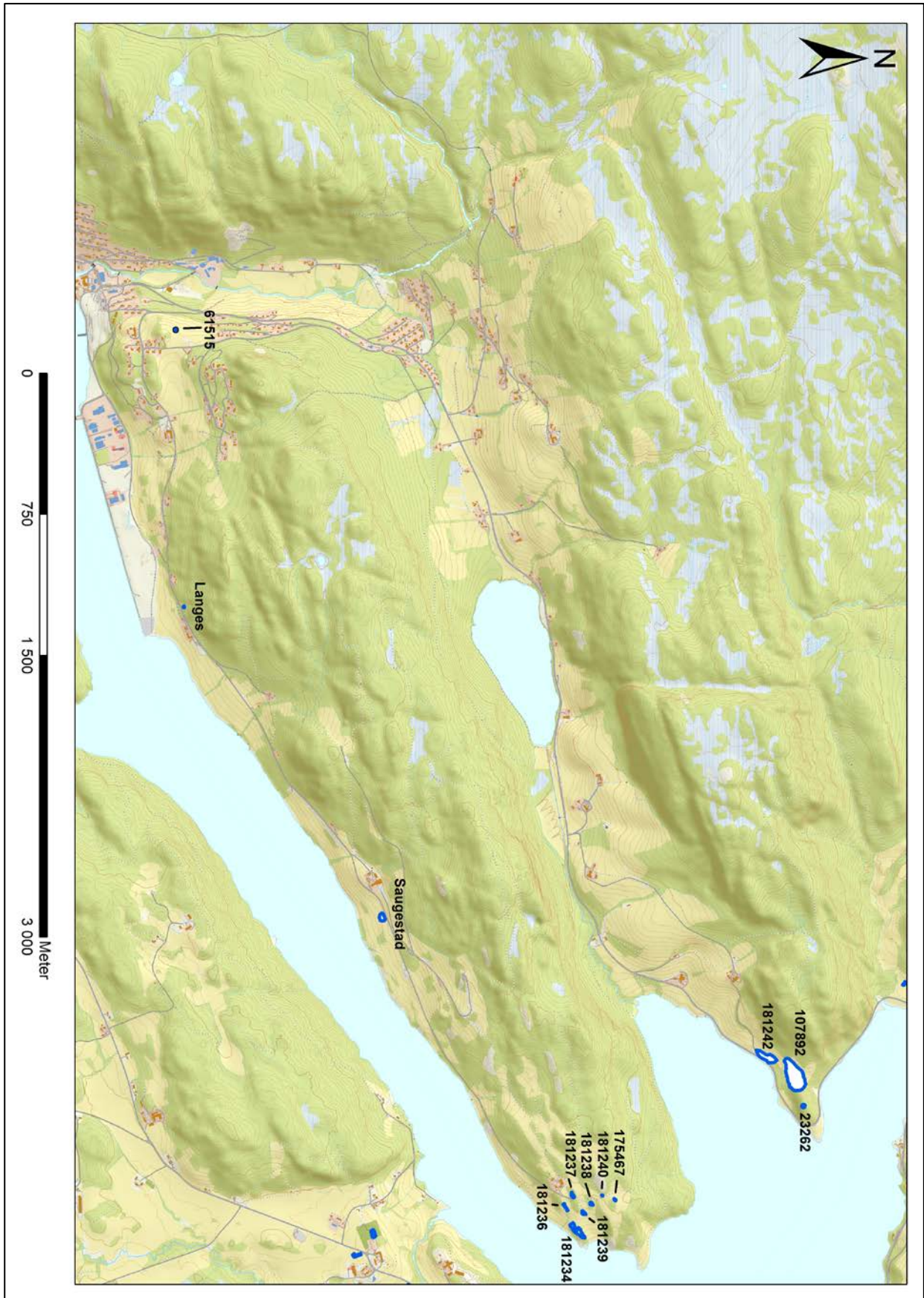
T-nr.	Gjenstand	Gård	Datering
T420	Gullsmykke	Vestvik (431/88), Steinkjer	Eldre jernalder
T5148	Skafthulløks	Sprova (381/38), Steinkjer	Yngre steinalder
T9025	Skafthulløks	Skar (10/1), Verran	Yngre steinalder
T14092	Spydspiss	Sprova (381/38), Steinkjer	Yngre steinalder
T19200	Fiskesøkke	Østvik (429/1), Steinkjer	Steinalder/bronsealder

Figur 5: Registrerte kulturminner mellom Beitstadsundet og Østvik i Steinkjer kommune. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 6: Registrerte kulturminner mellom Alhusøra og Sprova i Steinkjer kommune. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 7: Registrerte kulturminner mellom Alhusøra-Strømnes-Malm i Verran kommune. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

1.3. Registrering FV 17

Den arkeologiske registreringsundersøkelsen av veitraseen ble gjennomført av Nord-Trøndelag fylkeskommune i 2013 og 2014. Det ble brukt en kombinasjon av maskinell søkesjakt og visuell overflaterregistrering. Registreringen ble gjennomført i to omganger på grunn av endringer i planene i forhold til opprinnelig trasé. Det ble i alt gravd 125 sjakter og 7 prøvestikk i løpet av undersøkelsen. Totalt ble det registrert 19 lokaliteter, hvorav 12 var automatisk fredet. For 5 av disse lokalitetene ble det stilt vilkår om arkeologisk undersøkelse før realisering av planen (fig. 8).

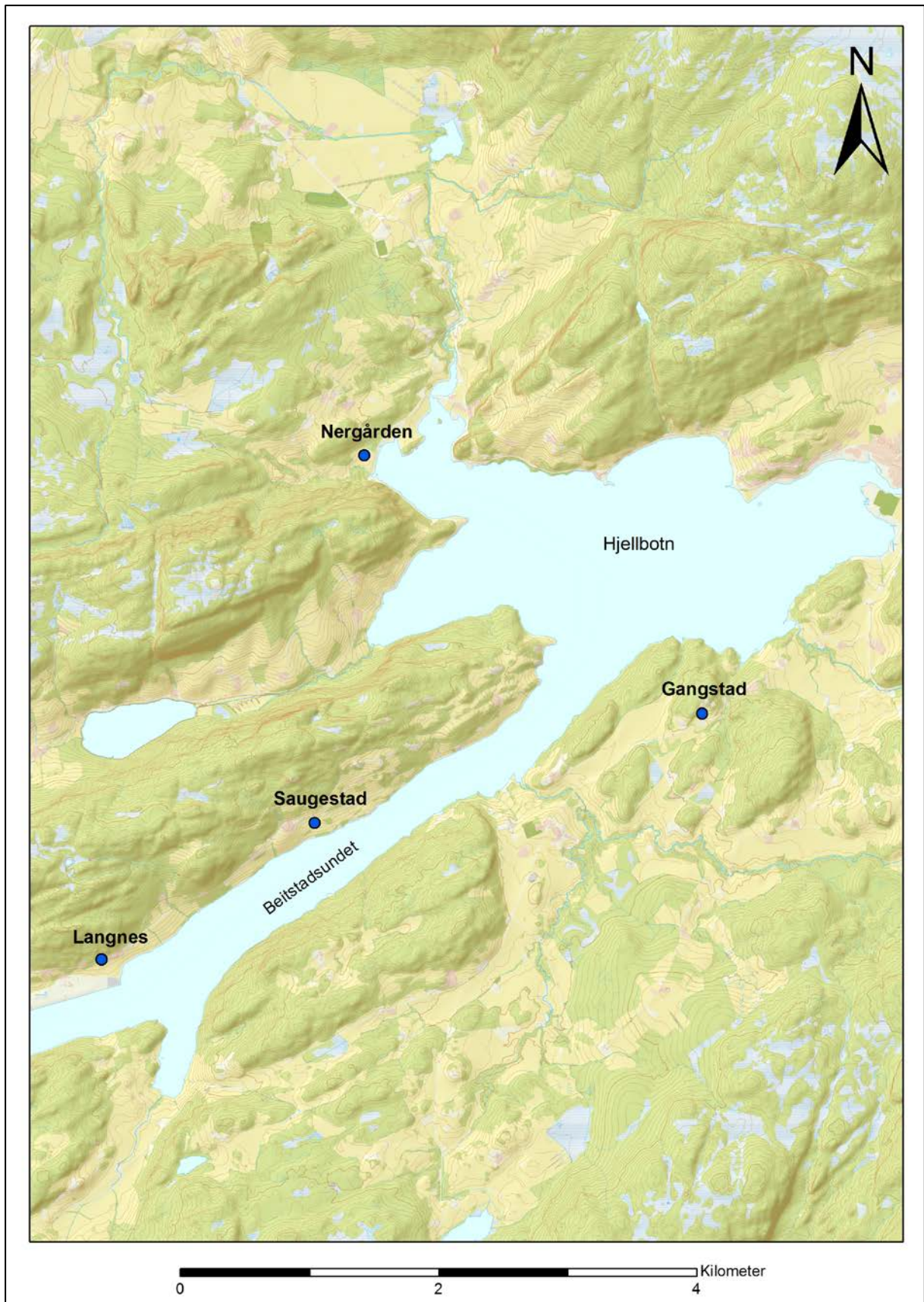
Askeladden ID	Lokalitet / Gård	Type kulturminne	Kommune
175295	Gangstad (431/4)	Rydningrøys / Mulig gravrøys	Steinkjer
175294	Langnes (11/1)	Rydningrøys / Mulig gravrøys	Verran
175399	Nergården 1 (374/5)	Bosetning-aktivitetsområde	Steinkjer
175404	Nergården 2 (374/5)	Bosetning-aktivitetsområde	Steinkjer
174300	Saugestad (12/1)	Båtgrav / Mulig overpløyd gravfelt	Verran

Figur 8: Tabell over kulturminner som inngår i undersøkelsen.

Reguleringsplanen berørte også andre automatisk fredete kulturminner. For disse ble det gitt dispensasjon uten vilkår om utgraving, eller krav om sikring og omdefinering til hensynssone.

Askeladden ID	Gård	Type kulturminne / Vilkår	Kommune
181234	Strømnes	Rydningrøyslokalitet / Uten vilkår	Verran
181236	Strømnes	Rydningrøys / Uten vilkår	Verran
181237	Strømnes	Rydningrøys / Uten vilkår	Verran
181238	Strømnes	Rydningrøys / Uten vilkår	Verran
181239	Strømnes	Rydningrøys / Uten vilkår	Verran
181240	Strømnes	Rydningrøys / Uten vilkår	Verran
181242	Karebukta	Bosetning-aktivitetsområde / Sikring/utenfor plan	Verran
73361	Elden Østre	Gravrøys / Regulert hensynssone	Steinkjer
175400	Elda	Kokegroplokalitet / Uten vilkår	Steinkjer
175401	Elda	Kokegroplokalitet / Uten vilkår	Steinkjer
175468	Gangstad	Bosetning-aktivitetsområde / Uten vilkår	Steinkjer
175469	Myra	Bosetning-aktivitetsområde / Uten vilkår	Steinkjer

Figur 9: Tabell over øvrige berørte kulturminner innenfor eller i nærheten av planområdet.

Figur 10: Den geografiske plasseringen til lokalitetene i undersøkelsen. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

2. Undersøkelsens rammer

I forbindelse med utbedring av FV 17/720 påviste Nord-Trøndelag fylkeskommune automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet under registreringsundersøkelser i henholdsvis 2013 og 2014. Kulturminnene omfattet røyser, bosetningsområder og gravanlegg med potensielt stor tidsdybde. Flere av kulturminnene kunne ikke sies å ha noen vesentlig opplevelsesverdi da de la skjult under matjorda, men de hadde stor regional verdi ikke minst da enkelte av områdene kulturminnene befant seg i ikke har vært undersøkt arkeologisk i særlig grad tidligere. Kulturminnenes vitenskapelige verdi måtte ansees som høy. En omfattende arkeologisk undersøkelse av arealer i Steinkjer og Verran kommuner ville skaffe til veie kunnskap om områder med lite kjent arkeologisk materiale. Utgravingen ble gjennomført i løpet av 6 uker i juni-juli 2016.

2.1. Tid, deltagere

Utgravingen undersøkte 5 lokaliteter fordelt på 4 ulike gårder i Steinkjer og Verran kommuner. For lokalitetene Saugestad og Nergården ble det på forhånd beregnet å avdekke til sammen 1818 m² da dette ble ansett som tilstrekkelig for å belyse prosjektets problemstillinger (se punkt 2.3.), og bruke 200 dagsverk. Da undersøkelsen var ferdig var det blitt avdekket 2718 m² og brukt 79 dagsverk. For lokalitetene Gangstad og Langnes ble det på forhånd beregnet å bruke til sammen 76 dagsverk på undersøkelsene av røysene. Da undersøkelsen var ferdig var det brukt 46 dagsverk.

Feltarbeidet ble gjennomført i tidsrommet 06. juni-15. juli 2016. Feltleder gjennom hele prosjektet var Hanne Bryn og prosjektleder var Raymond Sauvage. De første 3 ukene telte arbeidsstaben 4 arkeologer, og fra 27. juni ble staben økt med ytterligere 2 arkeologer. På det meste var det 6 arkeologer i felt. Se tabell for oversikt over deltagere og tidsrom. Flateavdekkingen ble gjennomført av maskinfører Jan Haugnes og maskinen var av typen Komatsu PC 130 på 13 tonn med skuffe på 120 cm. Avdekkingen ble utført i tidsrommet 27. juni - 04. juli 2016, til sammen 44 timeverk.

Navn	Stilling	Tidsrom	Dagsverk
Hanne Bryn	Feltleder	06. juni – 15. juli 2016	30
Arne Stamnes	Feltleder GIS (80%)	06. juni – 15. juli 2016	24
Isabella Foldøy	Feltarkeolog	06. juni – 15. juli 2016	30
Elisabeth Swensen	Feltarkeolog	06. juni – 08. juli 2016	25
Lene Kirkhus Vestrum	Feltarkeolog	27. juni – 15. juli 2016	15
Hanne Haugen	Feltarkeolog	27. juni – 15. juli 2016	10
Totalt			134

2.2. Forskningsstatus

Beitstadfjorden utgjør et eget fjordbasseng adskilt fra resten av Trondheimsfjorden med passasje gjennom Skarnsundet. Området er rikt på kulturminner fra flere forhistoriske perioder. Fra bronsealder/tidlig jernalder finnes det innerst i Beitstadfjorden en konsentrasjon med jordbruksristninger, noe som antyder at området har vært viktig i forbindelse med tidlig jordbruk og ritualer utført av jordbruksbefolkningen.

2.2.1. Gravskikk

Graver fra bronsealder og jernalder undersøkes sjelden arkeologisk i Norge i dag. De gis generelt et sterkt vern gjennom forvaltningen av kulturminneloven, og det skal tungtveiende samfunnshensyn til før det gis dispensasjon for graver. Gravfunn har tradisjonelt vært den viktigste kilden til arkeologiens forskning på jernalderens kronologi, bosetningshistorie og samfunnsorganisasjon. Gravleggingen, menneskelige levninger og gravgods har stått i fokus. Forhold knyttet til gravleggingen som uttrykk for komplekse rituelle handlinger har tradisjonelt vært mindre i fokus. Dette skyldes antagelig flere forhold, blant annet har sjaktgraving som utgravingsmetode gitt mindre innblikk i strukturer og forhold rundt selve gravleggelsen og dens fysiske uttrykk. Slike forhold har gjort at det i de senere år i større grad har fokusert på gravminner som komplekse anlegg som inneholder en rekke konstruksjoner og strukturer som utgjør spor etter ulike hendelser jf. gravritualet. I forbindelse med utbygging av E6 gjennom Steinkjer (Grønnesby 2012) ble det gjennomført undersøkelser av minst sju ulike gravanlegg i perioden 2000-2006. Resultatene viste en stor grad av kompleksitet. Her ble det også funnet rester utover selve gravleggelsen, som rester av likbål, utstrøring av kull og spredning av brente bein på gravtomten. Gravanleggene viste ulike former for konstruksjoner med til dels kompliserte indre oppmuringer og fotkjeder, og flere faser med gravlegging i samme gravminne. En hendelsesorientert tilnærming til materialet har avdekket en rik og variert gravleggingspraksis i Trøndelag (Johansen 2013), og det finnes spor av flere trinn i rituelle prosesser som likbål, rensing av bein, innvielse av gravminner og rituell praksis knyttet til perioder etter gravleggelsen.

Båtgraver assosieres ofte med de kjente skipsgravene fra Oseberg og Gokstad – graver som i kraft av størrelse og rikdom gir et stort inntrykk. De fleste båtgraver er imidlertid betydelig mindre og dårligere bevart. Begrepet båtgrav kan gi inntrykk av at gravskikken har noe tilfelles også utenom selve båten, og omtales gjerne på en måte som gir inntrykk av at de utgjør en særpreget gravskikk (Herstad 2012:87). Båtgravene kan også sees som en del av en rik og variert gravskikk i yngre jernalder, der praksis med nedleggelse av båt i graven har hatt symbolsk betydning etter avdødes eller gårdens nettverk og rolle, f.eks. tilknyttet handel og reisevirksomhet.

2.2.2. Rydningsrøys eller gravrøys?

I 2014 undersøkte NTNU Vitenskapsmuseet en gravrøys fra yngre jernalder på Rygg i Overhalla (T26325) (Dyrendal og Haug 2014). Røysen var opprinnelig registrert som rydningsrøys. Undersøkelsen viste tydelig at kulturminnet var en gravrøys fra yngre jernalder med flere gjenstandsfunn fra perioden. Denne undersøkelsen er et tydelig eksempel på at det kan være vanskelig å skille mellom gravrøyser og rydningsrøyser, da både beliggenheten og utseende kan være svært like.

2.2.3. Jordbruksbosetning

På Nergården, Steinkjer, kom det frem bosetningsspor og eldre markoverflate/kulturlag som kan knyttes til jordbruksbosetning i en senere del av jernalderen: overgangen eldre-yngre jernalder. Det er relativt sjelden at bosetningsspor fra denne fasen blir gjenstand for arkeologiske undersøkelser. Dette skyldes flere forhold. Senere års undersøkelser av bosetningsspor, hus og graver fra bronsealder og jernalder i Midt-Norge, Norge og Skandinavia, tyder på at hus og bosetningsenheter i eldre jernalder var mobile, i den forstand at de ble flyttet rundt i et kjerneområde uten å være knyttet til fikserte tun (Göthberg 2000; Hedeager 1990:172f; Herschend 2009:139ff). Dermed flyttet også den økonomiske og rituelle aktiviteten knyttet til bosetningen omkring. I en studie av bosetningsspor på Torgård og Kvenild på Tiller har Geir Grønnesby vist at husene her flyttet omkring i stor grad i førromersk jernalder, slik at hus fra denne tida ikke overlapper, mens hus fra yngre romertid og folkevandringstid overlapper i større grad. Dette kan tyde på en økt plasskontinuitet i siste del av eldre jernalder

(Grønnesby 2013:88). Ved overgangen mellom eldre og yngre jernalder ser det ut til at bosetningsstrukturen endrer seg flere steder i Norge, Skandinavia og Nord-Europa (Göthberg 2000; Hamerow 2002; Myhre 2002; Grønnesby 2013). Dette faller sammen med en rekke gjennomgripende endringer i den erkjennbare materielle kulturen fra slutten av eldre og begynnelsen av yngre jernalder. Flere forskere framholder det som en mulig forklaring at bebyggelsen ble sentralisert til steder der det i dag ligger kjente gårdstun i løpet av merovingertid. En av grunnene til at vi finner få bebyggelsesspor fra merovingertid, vikingtid og middelalder kan være at det sjelden skjer arkeologiske undersøkelser av kjente gårdstun (Myhre 2002:189).

2.3. Problemstillinger

De aktuelle kulturminnene omfatter hovedsakelig båtgrav, muligens rydningsrøys, bosetningsspor og eldre markoverflate/kulturlag.

Røysene på Gangstad (Steinkjer) og Langnes (Verran) er vanskelig å definere som gravrøys eller rydningsrøys. NTNU Vitenskapsmuseet undersøkte i 2014 en gravrøys fra yngre jernalder på Rygg i Overhalla (Dyrendal og Haug 2014) som opprinnelig var registrert som en rydningsrøys. Gravingen viste at ved undersøkelse av denne typen kulturminner kan en komme i en situasjon hvor man må omdefinere hva slags kulturminne som undersøkes. Dersom anlegget er en gravrøys kan vi forvente å få fram materiale som belyser forhistorisk gravskikk og gravritual som indre konstruksjoner, kremasjonslag og spor etter rituelle handlinger. Det er blitt gjennomført få undersøkelser av graver i Beitstadsområdet slik at en arkeologisk undersøkelse vil gi et viktig tilskudd til et tynt materiale. For å få et godt resultat er det viktig å gjennomføre utgravingen i flate som gir best mulig innblikk i anlegg og konstruksjoner utover selve deponering og gravlegging. Resultatet vil være et viktig tilskudd til forvaltning av denne typen kulturminner der det særlig er behov for kunnskap som gjør en i stand til bedre å kunne skille mellom gravrøys og rydningsrøys. Dersom kulturminnet er en rydningsrøys har vi potensiale til å hente ut materiale som belyser agrarhistorie i nærområdet, som kan gi et tilskudd til forskning på jordbruksbosetningen i indre deler av Trondheimsfjorden. Røysen på Langnes har trolig størst potensiale og ligner mest på forholdene på Rygg i Overhalla. Røysen på Gangstad har trolig et lavere potensiale, og bør nok ut i fra beliggenhet og fylkeskommunens vurdering helst tolkes som en rydningsrøys.

På Saugestad er det registrert en skadd båtgrav og en mulig overpløyd røys. Graven var sterkt skadd av pløying. Det faktum at det er registrert en sikker og en mulig grav på jordet sannsynliggjør at det finnes rester av et overpløyd gravfelt her. Erfaringsmessig vet vi at graver fra jernalder ofte ligger i samlinger. Lokaliseringen langs en ferdselsvei og fin beliggenhet med utsyn mot det trange Beitstadsundet er viktige lokaliseringfaktorer for et gravfelt. Det ble ikke observert fotgrøfter eller lignende i søkesjaktene, men erfaringer fra arkeologiske utgravinger de siste årene (f.eks. Torgårdsletta 2010) er at fotgrøfter ofte er meget vanskelig å påvise i søkesjakter, men kan påvises på utgraving dersom feltet blir liggende åpent over tid slik at strukturene kommer frem ettersom de tørker. Det er også nødvendig å observere større flater. En arkeologisk undersøkelse kan derfor sikre kildematerialet fra restene etter et sterkt skadd og overpløyd gravfelt fra jernalder. Båtgraven antyder en datering til yngre jernalder.

Ved undersøkelse av bosetningssporene og den eldre markoverflaten på Nergården er det potensiale i å få fram materiale som kan inngå i forskning som belyser strukturendringer i bosetningen i overgangen eldre-yngre jernalder. Materialet kan belyse forhold mellom bosetning og landbruksdrift i et avgrenset område. En undersøkelse av dyrkingslaget kan bidra til viktig kildemateriale som belyser lagets art og karakter. Dyrkingslag er et samlebegrep på kulturlagsavsetninger vi ofte ikke umiddelbart forstår, og forholdet mellom det vi tradisjonelt kaller kulturlag og dyrkingslag er uklart og flytende. Kombinasjonen flategraving og bruk av

metalldetektor har vist seg fruktbar på denne typen undersøkelser, da lagene ofte inneholder funnmateriale som bidrar til tolkning. Det er også potensiale for å finne anleggsspor i lagene. En systematisk undersøkelse vil bidra til å tolke og forstå prosessene som ligger bak dannelse og avsetning av denne typen lag, og vil gi et viktig bidrag til forskning og forvaltning.

Problemstillingene ved undersøkelsen vil knytte seg til fire forhold:

- 1) Gravskikk og ritual med utgangspunkt i en hendelsesbasert tilnærming.
- 2) Videre kunnskapsbygging om agrarhistorie og åkerbruk i Midt-Norge.
- 3) Strukturelle endringer i gårdsbosetning i overgangen eldre-ynge jernalder.
- 4) Dannelse av og forholdet mellom dyrkingslag og kulturlag.

2.4. Dokumentasjon

Digitale innmålinger ble gjort av Hanne Bryn og Arne Stamnes i Intrasis med Topcon FC250 målebok og CPOS av typen Topcon Hiper II GNSS. Det ble oppnådd RTKfix. For lokaliteten på Saugestad ble det benyttet totalstasjon av typen Topcon PS. Innmålingsdata ble i ettertid behandlet i Intrasis 3.0., og ArcMap 10.3 ble benyttet for å produsere kartene i rapporten. Anleggssporene ble fotografert i plan og profil. Lokaliteten på Saugestad ble kun dokumentert i plan med foto da dette anlegget ikke ble snittet. Anleggssporene ble dokumentert skriftlig i felt ved bruk av iPad med programvaren Filemaker, som i etterarbeidet ble importert til Intrasis. Dyrkingslagsprofilene ble tegnet på millimeterpapir og rentegnet i etterarbeidet ved hjelp av Adobe Illustrator. Originaltegnningene er arkivert ved NTNU Vitenskapsmuseets kartskap med nummer 10441-10442. Alle bilder ble tatt med digitalkamera av typen Olympus Stylus Tg-4, i formatene JPG og ORF. De prioriterte bildene ble konvertert fra ORF til TIFF og lagt inn i NTNU Vitenskapsmuseets fotobase. Filnavnene i basen fikk da et Da-nr. i tillegg til løpenummer. For FV 17/720 har hver lokalitet fått hvert sitt Da-nummer. Disse foreligger som følgende: Gangstad Da61860, Langnes Da61861, Nergården Da61862 og Saugestad Da61863. Til sammen 53 bilder ble arkivert i basen.

Utgravingsområdene ble dokumentert med fotogrammetri i løpet av utgravingen. Billedserier med overlappende bilder av de utgravde områdene ble tatt ved hjelp av fotostang og digitalkamera. Før fotografering ble det satt ut referansepunkter for georeferering av 3D-modellen. Bildene ble behandlet i Agisoft Photoscan Professional, og 17 modeller ble arkivert i NTNU Vitenskapsmuseets fotobase med unike Da-nummer. Se vedlegg 1 for oversikt over bilder.

2.5. Metode

Fylkeskommunens registrering ble gjennomført både ved sjakting og visuell overflatebefaring. Sjaktene var mellom 3,5 - 5,5 meter brede og ble lagt i det området innenfor tiltaket som ut i fra en vurdering av terrenget hadde størst potensiale for funn av automatisk fredete kulturminner. Det ble til sammen lagt 24 sjakter fordelt på lokalitetene Nergården 1 og Nergården 2 og Saugestad, hvorav 8 var positive. Visuell overflatebefaring ble gjennomført på lokalitetene Gangstad og Langnes. Dette innebærer at tiltaksområdet gjennomgås til fots og hvor kulturminner som er synlige på overflaten registreres. Fangstgroper, gravminner, rydningsrøyser og kullgroper er eksempler på kulturminner det er vanlig å finne.

Den arkeologiske utgravingen av områdene med de påviste kulturminnene på Nergården og Saugestad ble gjennomført som en maskinell flateavdekking, der matjord ble fjernet med maskin og hvor strukturer gravd ned i undergrunnen kom frem (jf. Løken *et al* 1996). Undersøkellesområdene ble gått over med metalldetektor før flateavdekkingen startet og etter avdekking av eldre markoverflate (Nergården). Dette for å fange opp eventuelle gjenstander

av metall som kunne befinne seg i jordlagene som ble fjernet med maskin. På Saugestad ble det brukt detektor gjennom hele undersøkelsen for å identifisere nagler i undergrunnen. Avdekkingen på Nergården og Saugestad tok til sammen 44 timesverk.

På Nergården 1 og 2 ble avdekte anleggspor (kokegroper, stolpehull og evt. andre nedgravinger) målt inn digitalt i plan før et utvalg ble undersøkt ved utgraving i form av snitting. Dette gjøres ved at den ene halvdel av strukturen blir gravd bort og snittflaten dokumenteres. På Saugestad ble anleggspor gravd stratigrafisk-mekanisk. Det ble satt ut et rutenett på 1x1 m med X og Y koordinater, som så ble utgravd i lag på 5 cm. Det utgravde området ble gått over med detektor samtidig som det ble gravd og massene ble tørrsåddet i sådd med 5 mm maskevidde. Alle gjenstandsfunn ble innmålt digitalt.

Begge røysene på Langnes og Saugestad ble avtorvet manuelt. Røysen på Langnes ble utgravd i plan, med utgangspunkt i singel context-metoden. Hvert lag fikk unike ID-nummer i Intrasis før utgraving. Røysen på Gangstad ble undersøkt ved å legge en sjakt tvers gjennom røysens sentrum.

2.6. Formidling

Det ble ikke organisert et formidlingsopplegg i løpet av undersøkelsene av FV 17/720. De ulike utgravningsområdene lå spredt og ofte ute av syne for publikum. Vi registrerte til sammen 20 besøkende i løpet av feltarbeidet. Disse var grunneiere og naboer på omkringliggende gårder, i tillegg til prosjektleder og enkelte forbipasserende arkeologer. Totalt ble det brukt om lag 2,5 timer til formidling i felt.

Det ble skrevet blogginnlegg fra utgravingen som ble publisert på norark.no. To innlegg ble skrevet, ett i starten av prosjektet og ett i slutten.

Dato	Sted	Tittel
21.06.2016	Norark.no	Litt av et varp
25.07.2016	Norark.no	Det er planken som teller

3. Gjennomføring av utgravingsprosjektet

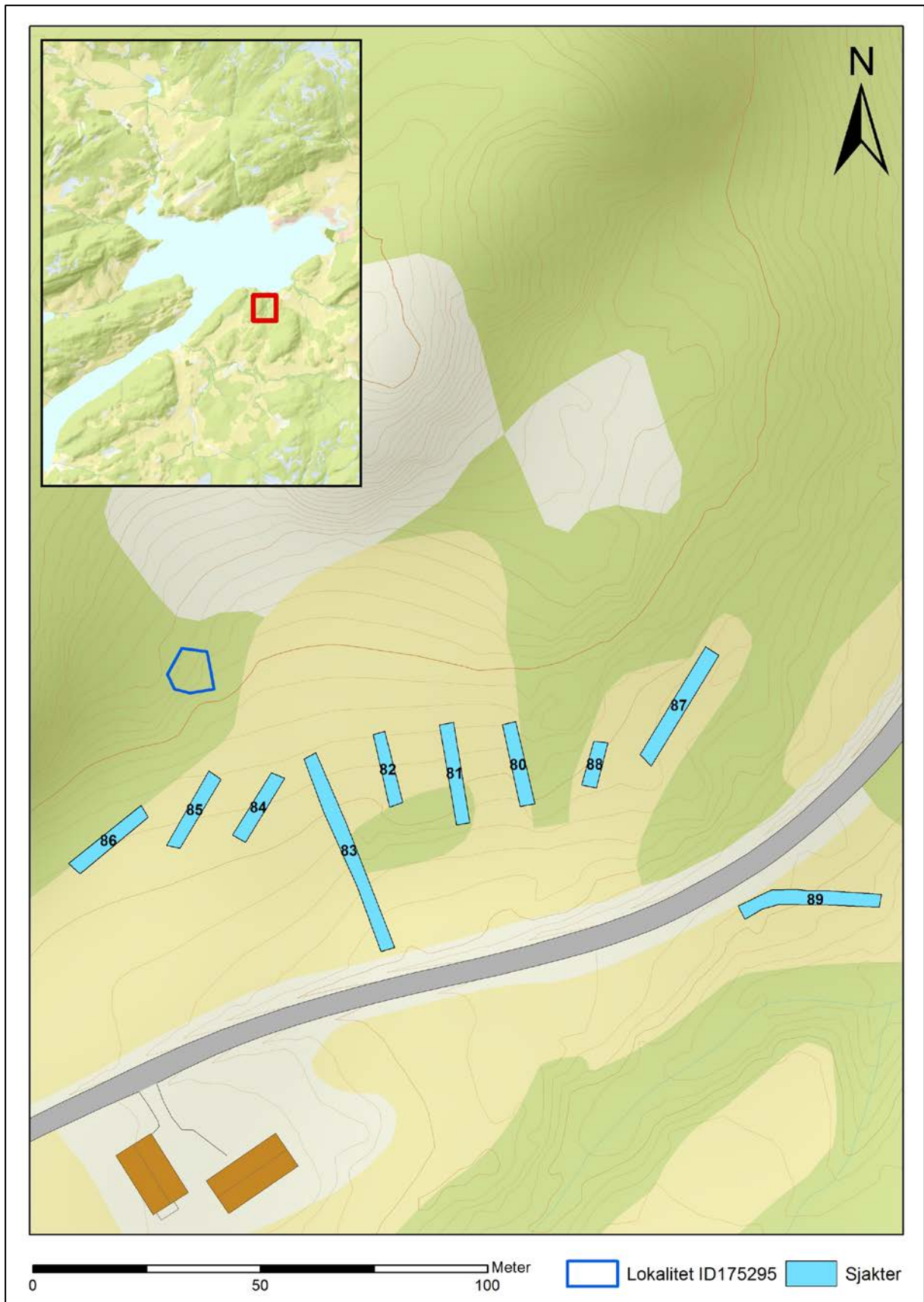
Utgangspunktet for utgravingsprosjektet var undersøkelsen av fem lokaliteter innenfor fire geografiske områder; mulig gravrøys på Langnes og båtgrav på Saugestad, begge i Verran kommune, bosetningsområdene Nergården 1 og Nergården 2, samt mulig gravrøys på Gangstad i Steinkjer kommune. De ulike lokalitetene vil bli beskrevet hver for seg nedenfor. De første 3 ukene i feltarbeidet ble brukt til å undersøke de to mulige gravrøysene på henholdsvis Gangstad og Langnes. Midtveis i prosjektet ble den maskinelle avdekkingen på begge lokalitetene på Nergården samt Saugestad satt i gang. Avdekkingen tok til sammen 5,8 dagsverk. Størsteparten av tiden med maskin ble brukt på Nergården. Været i utgravingsperioden var stort sett godt, men ble noe kaldere og fuktigere utover i juli mot slutten av prosjektet.

3.1. Gangstad

<p>Type kulturminne: Rydningsrøys</p> <p>Datering: Nyere tid</p> <p>Fotonummer: Da60284, Da61860</p> <p>Askeladden ID: 175295</p> <p>Omkrets røys: 31,9 m</p> <p>Størrelse flate: 35,5 m²</p> <p>Anleggsnummer brukt dette felt: A200, O201-O202</p>
--

Gården Gangstad ligger på Beitstad, langs FV 290 Vestvikvegen og ca. 3 km sørvest for tettstedet Vellamelen i Steinkjer kommune. Under registreringsundersøkelsen i 2013 ble det her lokalisert en røys på toppen av en bergknaus, opp mot skogkanten i overkant av åkeren. Den bestod av relativt store steiner og var overgrodd med mose. Formen var ujevn. Under registreringen var det usikkert hvorvidt det var en rydningsrøys da plasseringen på oversiden av åkeren var en unaturlig plassering for en rydning. Hvis rydningsrøysen hadde forbindelse til den eksisterende åkerflaten på nedsiden, ville det vært mer naturlig å anlegge røysa i nedkant av åkeren. På grunn av røysas plassering ble det tatt høyde for at det kunne dreie seg om et gravminne.

Den planlagte veitraseen går gjennom dyrket mark på nordsiden av Vestvikvegen, og det ble i løpet av registreringsundersøkelsen også gravd søkesjakter i åkeren sør for røysen. Det ble til sammen gravd 10 sjakter (sjakt 80-89) og gjort funn av et opptil 50 cm tykt dyrkingslag/kulturlag i sjakt 87 (ID175468). Laget ble snittet og datert til Cal. AD 140-330, BP 1780±30 (Beta-367794) som tilsvarer romertid. Lokaliteten ble frigitt uten vilkår.

Figur 11: Kart over registrering på Gangstad. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

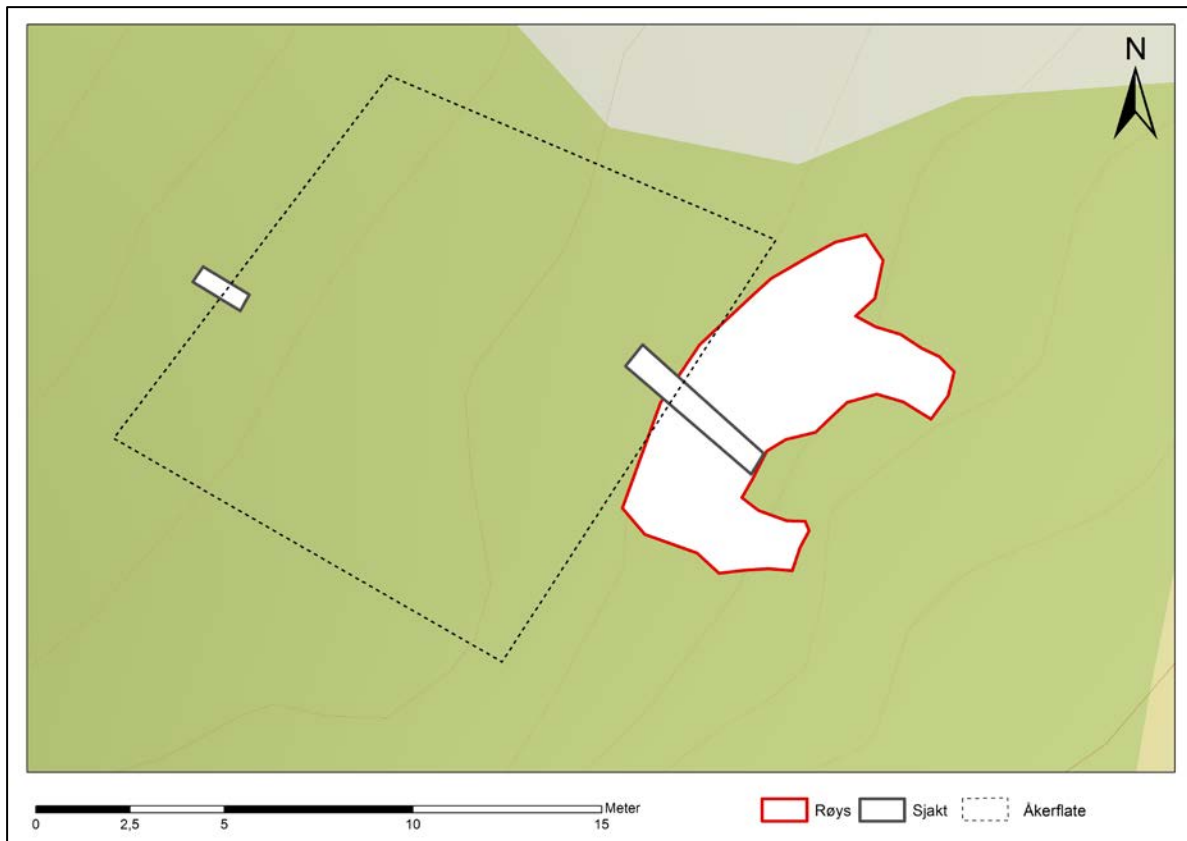
3.1.1. Undersøkelse

Undersøkelsen ble gjennomført i tidsrommet 07. - 09. juni 2016 og det ble til sammen brukt 10 dagsverk. Ved oppstart på lokaliteten ble det raskt klart at det dreide seg om en rydningsrøys. Røysen bestod av stein i ulik størrelse som lå delvis oppe på en bergknaus og var delvis rast ned mot åkeren på nedsiden. Formen var uregelmessig. Røysen var overgrodd med mose samt busker og små løvtrær. I skogen vest for røysen var det en gammel åkerflate. Denne var tilgrodd med løvtrær, men likevel godt synlig. Åkerflaten hadde et godt synlig åkerhakk og med åkerrein liggende inntil røysen.

Røysen (A200) målte 9,8 x 3,8 m og undersøkelsen begynte med å rense bort mose, samt fjerning av vegetasjon både på og rundt røysa. Det ble deretter anlagt en sjakt (O202) gjennom åkerrein og røys i nordvest-sørøst retning. Sjakten målte 0,7 x 4,3 m og hadde en dybde på mellom 0,5-0,7 m. Sjakten viste at åkerreinen lå delvis over og delvis blandet inn i røysen. I bunnen av røysa var det synlig deler av en podsolprofil samt berg. Det lå mye plast, moderne glass og ståltråd innblandet i røysmassene, også helt i bunnen. I tillegg ble det anlagt en sjakt (O201) gjennom åkerhakk i den gjengrodd åkerflaten, 11 m vest for røysa. Sjakten målte 0,5 x 1,5 m og hadde en dybde på 0,2 m. Det ble samlet inn 1 kullprøve (P1049) fra kullholdig struktur i undergrunnen. Prøven ble kassert i etterarbeidet. Røysen ble sett i sammenheng med den gjenvokste åkerflaten i vest og tolket som spor etter moderne åkerbruk, og ikke et automatisk fredet kulturminne.

ID	Kontekst	Beskrivelse	Lengde i cm	Bredde i cm	Dybde i cm
A200	Rydningsrøys	Moderne rydningsrøys liggende i nerkant av gammel åkerflate. Tydelig anlagt på kanten av bergknaus hvor stein er dyttet på utsiden. Funn av moderne gjenstander helt ned i bunnen av røysa. Mye glass, ståltråd og plast. Sittet ved sjakt 202 anlagt nordvest-sørøst gjennom røysa.	950	570	
O201	Sjakt	Sjakt gjennom åkerhakk	150	50	20
O202	Sjakt	Sjakt gjennom rydningsrøys og åkerrein	430	70	70

Figur 12: Tabell over kontekster Gangstad

Figur 13: Kart over undersøkelsen på Gangstad. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 14: Fotogrammetri (Da60284_070) over røys med ferdig gravd sjakt. Foto: Arne Starnes, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 15: Sjakt O202 gjennom rydningsrøys A200 sett mot øst (Da61860_009). Foto: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

3.2. Langnes

Type kulturminne: Rydningsrøys

Datering: Nyere tid

Fotonummer: Da60285, Da61861

Askeladden ID: 175294

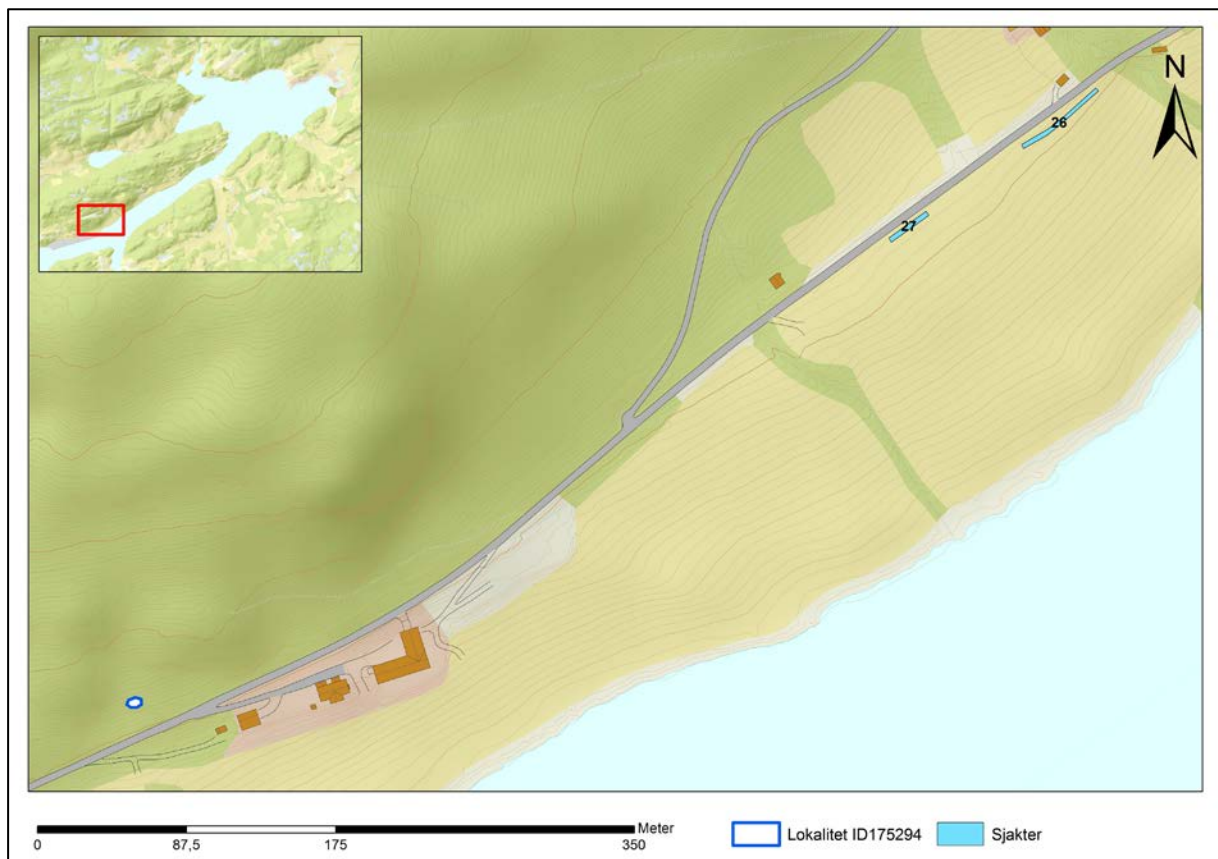
Omkrets røys: 32,6 m

Størrelse flate: 62,2 m²

Anleggsnummer brukt dette felt: A300-A307, T1335

Langnes ligger ca. 2,5 km nordøst for Malm, langs Øvre Sundbyvegen med utsikt til Beitstadsundet. Røysen lå om lag 32 meter over dagens havnivå og ble lokalisert oppe på et bergutspring i overkant av gården og i bratt hellende terreng. Den var ca. 7 m i diameter og hadde en synlig grop i midten. Røysa kunne minne om rydningsrøys i utforming, men plasseringen samt at den ikke lå i forbindelse med åkerland indikerte at det kunne dreie seg om et gravminne.

I tillegg til registreringen av røysen, ble det ble gravd to sjakter (sjakt 26 og 27) i den dyrkede marken på gården Saugestad om lag 550 meter nordøst for røysa, sør for veien. Her ble det registrert et mulig dyrkingslag, men på grunn av utflytende avgrensning ble med dette ikke undersøkt videre.

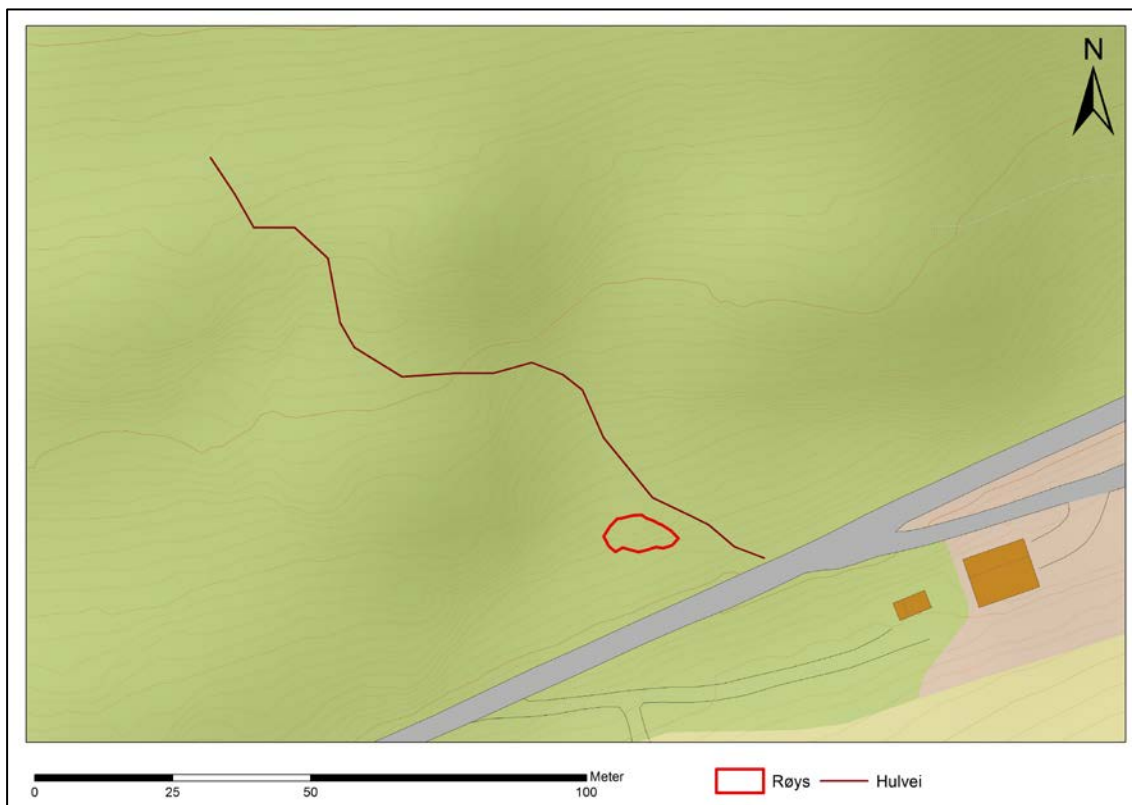
Figur 16: Oversiktskart over registreringsundersøkelse Langnes. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

3.2.1. Undersøkelse

Røysen (A300) ble undersøkt i tidsrommet 09.-22. juni 2016 og det ble til sammen brukt 36 dagsverk. Røysen målte 13 x 6,5 m og hadde en godt synlig grop midt i midten. Denne så ut til kun å berøre de øverste lagene av røysa, men ble i utgangspunktet tolket som mulig spor etter plyndring.

Røysen var sterkt gjengrodd av trær og busker, samt tildekket av mose ved oppstart. I tillegg lå den i sterkt hellende terreng, noe som gjorde at det var behov for fallsikring under starten av arbeidet. Steinmassene var løse og mosen som lå over gjorde anlegget svært uoversiktlig. Flere mindre trær måtte felles før arbeidet kunne tre i kraft. Disse stod hovedsakelig i overkant og nerkant av røysa. Mosedekket som lå over røysa var enkelt å fjerne da det var tørt og slapp steinene lett.

Etter avdekking kom det frem at det lå et dekke med nevestore steiner over røysen (A301). Under disse var det synlig stein av ujevn størrelse. I forbindelse med opprensingen og skjøtslingen av røysa, ble det foretatt en befaring av området rundt. Det ble lokalisert en hulvei (T1335) i skråningen på nordsiden som gikk i en sørøst-nordvest retning oppover åssiden. Det ble også observert en meget overgrodd og svært ulendt mulig åkerflate nord for røysen. Sett i lys av dette ble de små steinene som dekket røysa tolket som at stedet har vært brukt som varp i senere tid. Naboer fortalte at de kunne huske hulveien var i bruk frem til tidlig 70-tall og at den førte til en gammel husmannsplass på toppen av åsen. Et varp er en benevnelse på ritualiserte levninger langs veier, og kan for eksempel bestå av en stor stein hvor det er lagt småstein inntil eller oppå av forbipasserende. I vårt tilfelle var grunnlaget for varpet at en røys allerede lå på bergutspringet og som deretter er blitt bygget videre på. Det er ulike grunner til disse varpene har oppstått. Flere plasser er knyttet til steder hvor det har hendt ulykker. Folk har lagt på stein for å unngå skade, for å få god ferd og for å unngå ulykke. Varp er også kjent på veier mellom sjø og gård, hvor folk la stein på varp for å bringe fiskelykke. Varp er kulturminner som ligger ved veikryss eller ved bratte kleiver. Tradisjonen med varp er godt belagt de siste to-tre hundre år, men kan trolig følges tilbake til middelalder (jf. Gansum 2002).

Figur 17: Røys (A300) og hulvei (T1335) på Langnes. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

På grunn av røysens plassering på bergutspringet ble det tatt høyde for at det kunne dreie seg om et gravminne som var blitt gjenbrukt som varp. Undersøkelsen ble derfor gjennomført ved at røysen ble utgravd lagvis. Det var ikke mulig å undersøke røysen ved å anlegge sjakt slik som på Gangstad på grunn av helningen i terrenget. Det ble til sammen fjernet 7 lag med stein (A301-A307) som alle ble målt inn digitalt og dokumentert ved fotogrammetri. Steinmassene var varierende størrelse. Størsteparten av steinene var håndterbare av én person, men det var også enkelte større steinblokker hvor det var behov for flere personer samt bruk av spett for å få flyttet dem. Steinmassene bestod også av en blanding av rundkuppel og grunnfjellsblokker. Disse observasjonene underveis i undersøkelsen tilsa at røysen sannsynligvis ikke var et gravminne, ettersom gravrøysene vanligvis bygges opp av steinmasser med jevn størrelse.

Det ble ikke gjort funn underveis i fjerningen av steinmassene. I bunnen av røysen, under lag A307, ble det funnet flere skår av trønderkeramikk (F1323 og F1324). Det ble heller ikke observert konstruksjonselementer i røysa i løpet av undersøkelsen. Røysen ble derfor med sikkerhet tolket som rydningsrøys. Gropen som ble observert i røysa før undersøkelse, berørte kun de øvre steinlagene. Ettersom røysen var et nyere tids kulturminne er det lite sannsynlig at det har dreid seg om plyndringsgrop. Etter endt undersøkelse var det blitt fjernet 31 m³ med stein, som til sammen hadde en omtrentlig vekt på 24 tonn.

ID	Kontekst	Beskrivelse	Lengde i cm	Bredde i cm	Dybde i cm
A300	Rydningsrøys	Røys liggende på bergutspring i bratt helling. Antatt gravrøys. Etter avtorving ble det synlig en sekundær bruk som varp. Røysen var preget av store mengder mindre stein i topp med enkelte større steinblokker liggende i overflaten. Mulig tilkommet ved ras.	1300		
A301	Steinlag	Lag 1 av røys 300. Steinlag bestående av nevestore stein. Liggende spredt ut over røysens overflate. Sannsynlig rest etter at røysen har vært brukt som varp. Laget var spesielt konsentrert i topp og i den sørøstre kant av røysen.	1300		
A302	Steinlag	Lag 2 av røys 300.			
A303	Steinlag	Lag 3 av røys 300.			
A304	Steinlag	Lag 4 av røys 300.			
A305	Steinlag	Lag 5 av røys 300.			
A306	Steinlag	Lag 6 av røys 300.			
A307	Steinlag	Lag 7 av røys 300. Moldjord og trønderkeramikk funnet under laget.			

Figur 18: Tabell over kontekster Langnes.

Figur 19: Over: Dronefoto av røysen på Langnes (Da61861_014). Foto: Arne Stamnes, NTNU Vitenskapsmuseet. Under: Arbeid på røys med fallsikring (Da61861_005). Foto: Elisabeth Swensen, NTNU Vitenskapsmuseet

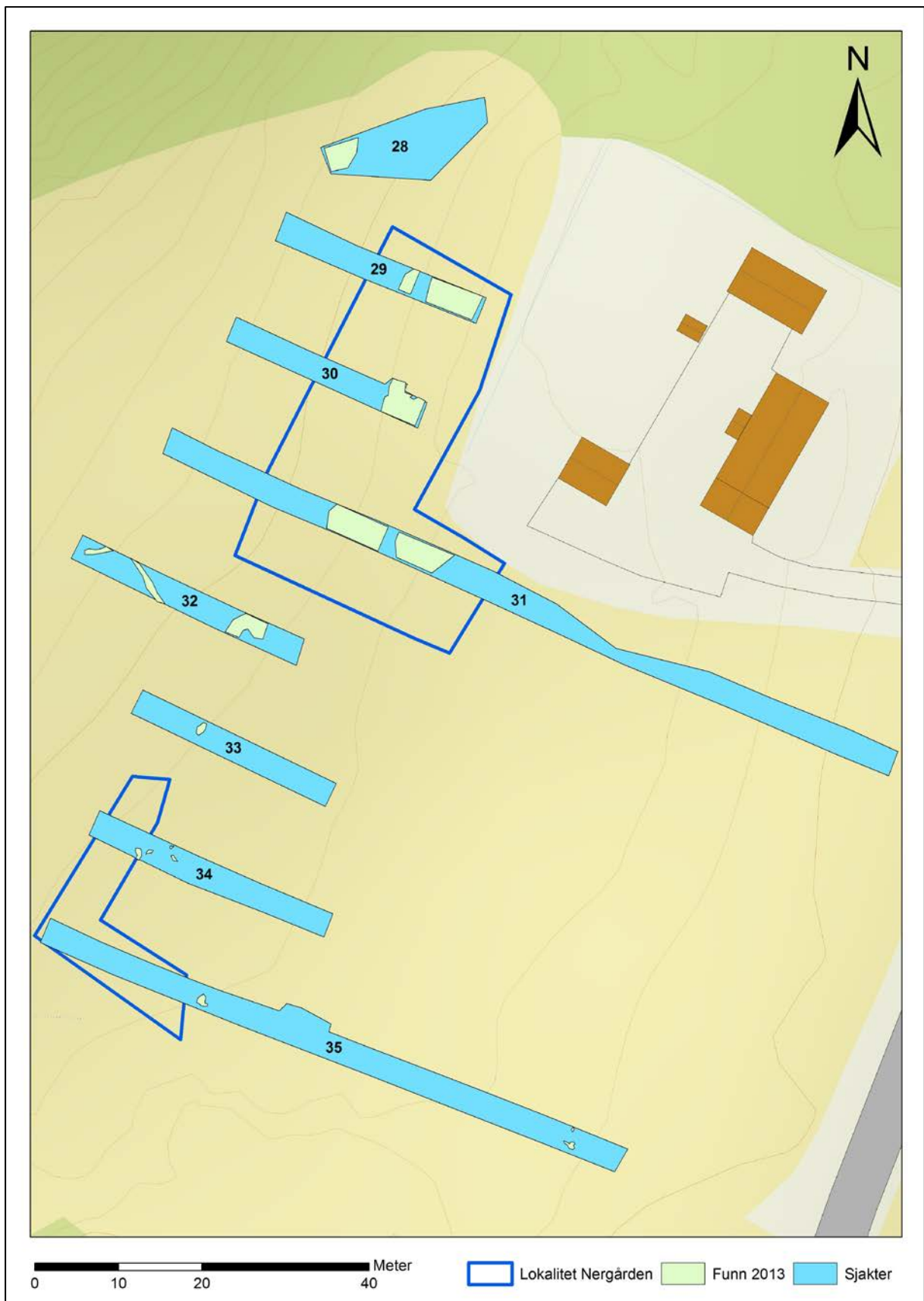
Figur 20: Bunnen av røysa er nådd. Opprensing av bergflaten (Da61861_008). Foto: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

3.3. Nergården

Nergården ligger innerst i Hjøllbotn og om lag 5 km vest for Vellamelen, langs FV 720 Verravegen. Gården omtales også som Elden Nedre og er skilt ut fra gården Elda som ligger 350 m nord for Nergården. Området ligger på ei slette, svakt hellende mot øst ut mot Hjøllbotn. Herifra er det god utsikt over ferdsel på fjorden. Nord og vest for denne sletta stiger landskapet bratt opp mot Elda.

Det ble til sammen gravd 8 sjakter på Nergården (sjakt 28-35) og flere av disse var funnførende. Det mest fremtredende var en eldre markoverflate som ble påvist i sjakt 29, 30 og 31. Dette ble tolket som ett og samme lag. Den eldre markoverflaten ble snittet i sjakt 29 og 31, og det ble tatt ut kullprøve fra profilen i sjakt 29. Denne ble datert til Cal. AD 540-650, BP 1470±30 (Beta-367789), noe som tilsvarer sen folkevandringstid og merovingertid. Det ble også påvist et område med gråsvart kvabb i sjakt 28 og som ble tolket som rest etter en eldre markoverflate, men denne ble ikke undersøkt videre. I sjaktene 33-35 ble det påvist mindre enkeltstående strukturer, deriblant en kokegrop i sjakt 35. Denne ble snittet og datert til Cal. AD 580-660, BP 1430±30 (Beta-367790), merovingertid. Dette sammenfaller med dateringen av den eldre markoverflaten. Det er derfor sannsynlig at disse kan tilhøre samme bosetning. På grunn av at sjaktene 32 og 33 ikke påviste kulturminner, ble områdene med kulturminner lagt inn i askeladden som to separate lokaliteter, men bør trolig sees i sammenheng. De to lokalitetene omtales som henholdsvis Nergården 1 og Nergården 2.

Området ble gått over med detektor den 24. juni, før flateavdekkingen startet 27. juni. Det ble kun funnet nyere tids gjenstander i matjordlaget. Flateavdekkingen tok til sammen 3,5 dager, fordelt på Nergården 1 og 2. Etter avdekkingen var ferdig ble det brukt 1,5 dager på dokumentering av anleggsspor. Det var til sammen 6 arkeologer med i undersøkelsen og det ble totalt benyttet 27 dagsverk på undersøkelsen av begge lokalitetene.

Figur 21: Kart over registrering Nergården. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

3.3.1. Nergården 1

Type Kulturminne: Bosetningsområde
Datering: Folkevandringstid, tidlig middelalder
Museumsnummer: T27550
Fotonummer: Da60286, Da61862
Askeladden ID: 175399
Avdekt areal: 1246 m²
Antall anleggsspor funnet: 21
Anleggsnummer brukt dette felt: A403-A415, A424-A435
Antall hus: 0

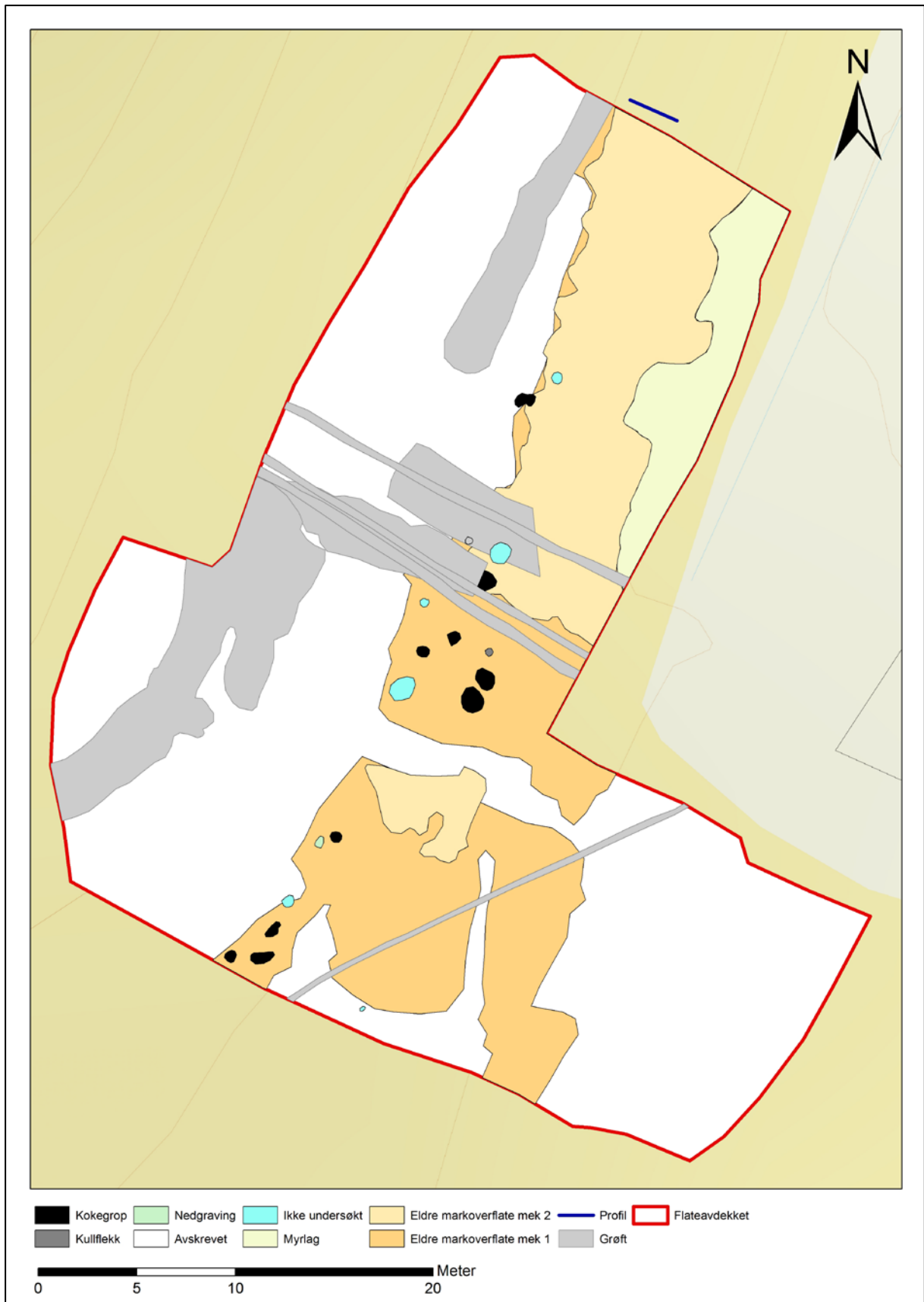
Lokaliteten Nergården 1, som lå om lag 30 m vest for hovedbygningen på gården, var før avdekking på 913 m² og lå og mellom 7-11 m over dagens havnivå. Flateavdekkingen viste en eldre markoverflate som lå over halvparten av lokaliteten. Denne markoverflaten lå på mellom 8 og 9 moh. og fulgte en strandvoll som gikk over feltet i nordøstlig-sørvestlig retning. Under dette laget lå det flere tynne bunner av kokegroper som også lå langs den samme strandvullen. Det ble anlagt en profil i den nordre feltkanten som kuttet igjennom den eldre markoverflaten og strandvullen. Det var synlig at pløyingen av området har dratt strandvullen ut og blandet det med laget. Det er mye mulig at denne markoverflaten har dekket hele området, men at det på grunn av tynt matjordslag er det blitt pløyd bort over tid. Markoverflaten strakk seg i hele lokalitetens lengde nordøst-sørvest. På grunn av at deler av laget forsvant ut i kanten av utgravningsområdet i sørvest, ble hele den søndre delen av feltet utvidet ut til og med sikringssonen. Utvidelsen av feltet var på til sammen 333 m² og ga lokaliteten en total størrelse på 1246 m². Den eldre markoverflaten ble i dette området svært tynn og forsvant videre ut mot sørvest, og vi så derfor ingen grunn til å utvide ytterligere. Ingen øvrige kulturminner ble funnet i de vestlige delene av feltet.

Den eldre markoverflaten ble avdekket og målt inn digitalt før det ble fjernet med maskin i 10-15 cm lag. Laget ble gått over med detektor både etter avdekking og mellom fjerningen av hvert lag. Den tykkeste delen av laget lå inntil strandvullen, mens de øvrige delene av laget østover var relativt tynt. Dette medførte at det kun ble tatt to lag med maskin før markoverflaten var fjernet. I den søndre delen av feltet var laget var blitt gravd bort som en del av fylkeskommunens søkesjaking, og fremstod derfor under utgravningen som to deler. A412 og A413 tilsvarer mekanisk lag 1 av markoverflaten, og A424 og A428 tilsvarer mekanisk lag 2. Etter fjerningen av A412 kom det i nordøst frem et myrholdig lag som vokste inn i den eldre markoverflaten. Dette myrlaget fikk nummer A427. Det ble funnet mye moderne skrot i dette laget som kan tyde på at det kan ha stått en bygning i området tidligere. Disse moderne funnene forholdt seg kun til A427 og ble ikke funnet ellers på lokaliteten.

I løpet av undersøkelsen av den eldre markoverflaten i den søndre delen av lokaliteten, ble det gjort funn av nagler i lag A413. Disse lå spredt og uten mønster. Det ble ikke gjort gjenstandsfunn i andre lag eller kontekster på feltet.

Kontekster som kom frem under den eldre markoverflaten ble undersøkt og snittet samtidig med at andre deler av laget ble undersøkt. Det ble til sammen gjort funn av 12 kokegroper under den eldre markoverflaten. Det ble også funnet en kontekst som ble klassifisert som kullflekk (A407), men som sannsynlig var den helt siste resten av en kokegrop.

Det ble anlagt en profil (C2525) i feltets nordre kant. Profilen ble dokumentert gjennom tegning og foto, samt at det ble tatt ut kullprøve og makrofossilprøver fra ulike dybder i laget. Se avsnitt 4.2 og 4.3 for redegjørelse av disse.

Figur 22: Alle funn på Nergården 1. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

ID	Kontekst	Beskrivelse	Lengde i cm	Bredde i cm	Dybde i cm
A403	Kokegrop	Uregelmessig i plan, noe dratt ut. Fyllmassen bestod av gråsvart kull, silt og skjørbrent stein. Bunn av kokegrop.	105	67	11
A404	Avskrevet	Tilnærmet rund i plan. Grå grus med noe stein, noe mer jordholdig enn undergrunn. Spredte kullbiter. Avskrevet.	62	50	12
A405	Kokegrop	Bestod av gråbrun silt, kull og skjørbrent stein. Skrå sider og flat bunn. Bunn av kokegrop.	70	68	7
A406	Kokegrop	Uregelmessig til rund i plan, skjørbrent stein synlig i overflaten. Bestod av skjørbrent stein, kull og noe grå siltholdig grus. Flat bunn, svakt skrå sider. Bunn av kokegrop.	80	75	5
A407	Kullflekk	Oval i plan. Bestod av kull, silt og småstein. Skrå sider og flat bunn. Mulig helst siste rest av kokegrop, tolkes som kullflekk.	45	36	4
A408	Kokegrop	Tilnærmet rund i plan. Bestod av kull, sand og skjørbrent stein. Avrundet bunn og buede sider.	103	95	15
A409	Kokegrop	Noe vag og uregelmessig, men tilnærmet oval i plan. Bestod av kull, skjørbrent stein, småstein og sand. Skrå og en buet side. Bunnen er flat.	120	106	13
A410	Kokegrop	Uregelmessig til rund i plan. Skjørbrent stein og kull i øverste 3cm, grå småsteinsfylt sand i resten. Løse masser. Ujevn til skrå sider og avrundet til flat bunn.	135	115	15
A412	Dyrkingslag	Mekanisk lag 1 av dyrkingslaget i nord på Nergården 1. Gravd ca. 10-15 cm med maskin. Lett kullholdig med noe mer grus enn matjordlaget. Noe forstyrret av moderne skrammel i øst og flere grøfter i sør. Fylkeskommunens sjakt hadde gått igjennom laget både i nord og sør, men vanskelig å se i nord. Laget er det samme som 413, men områdene er adskilt av sjakt. Dokumentert i profil i nord, profilnummer 2525. Enkelte kokegroper synlig i lagets vestre kant, mot toppen av strandvullen. Disse tolkes til å ligge under laget.	3200	1000	
A413	Dyrkingslag	Mekanisk lag 1 av dyrkingslag i sør på Nergården 1. Lett kullholdig lag med noe mer grus enn matjorda. Laget er det samme som 412, men adskilt av fylkets sjakt. Flere funn av klinknagler i laget. Disse ble ikke hørt igjennom matjordlaget. Omtrent 20 cm matjord over dyrkingslaget.	1400	1300	
A414	Kokegrop	Så større ut i plan enn etter snitting. Tilsynelatende rund, men ser noe dradd ut mot øst ved pløying. relativt løst pakket grus iblandet kull, sot og skjørbrent stein. Mer tydelig i profil enn i plan. Bunnen av kokegrop.	63	53	17
A415	Nedgravning	Oval i plan. Nederst i profilen er det et tynt kullag som strekker seg inn i struktur 432 i NNØ. Der det var noen skjørbrente steiner i fyllmassen. Tolkes som nedgravning som mulig er tilhørende kokegrop 432 i NNØ.	62	40	15
A424	Dyrkingslag	Mekanisk lag 2 av dyrkingslaget i nord på Nergården 1. Lett kullholdig lag med noe mer grus enn matjordlaget. Lå under lag 412 (mekanisk lag 1). Dokumentert i profil ved 2525. Flere kokegroper kom frem under laget. Tolkes som en tidligere fase med aktivitet på stedet.	2500	800	

A425	Kokegrop	Oval i plan. Noe kull i overflaten, enkelte skjørbrente steiner. Flat bunn. Bunn av kokegrop.	100	90	
A426	Avskrevet	Oval til uregelmessig i plan. Grå grus med svarte kullbiter. Flat bunn og ujevne sider. Avskrevet.	35	22	2
A427	Avskrevet	Myrlag mot den østre kanten av nordenden av Nergården 1. Kom tydelig frem etter fjerning av lag 412. Området var preget av fukt og det var gravd drenering øst for laget.	2000	400	
A428	Dyrkingslag	Mekanisk lag 2 av dyrkingslag i sør på Nergården 2. Lett kullholdig med noe mer grus enn matjordslaget. Resterende del av dyrkingslaget etter fjerning av lag 413 (mekanisk lag 1).	570	470	
A429	Kokegrop	Uregelmessig oval i plan. Gråsvart sandgrus med kull og skjørbrent stein. Rund bunn, skrå sider. Bunnrest av kokegrop.	60	40	8
A430	Kokegrop	Avlang i plan. Grågul sand med en del kullbiter, noe varmpåvirket stein. Ujevn bunn, skrå sider. Bunnrest kokegrop.	60	30	3
A431	Avskrevet	Uregelmessig i plan. Grågul grusholdig sand med spredte kullbiter. Skrå til rette kanter og flat bunn. Avskrevet.	55	40	8
A432	Kokegrop	Uformet til oval i flate. kull og kullblandet grågul sandgrus, noe skjørbrent stein. Ujevn bunn i profil, ujevn venstre kant og skrå høyrekant. Tolkes som bunnrest av kokegrop	60	50	6
A433	Ikke undersøkt		-	-	-
A434	Kokegrop	Uregelmessig i plan. Sort kullholdig sand og grus, en god del skjørbrent stein. Kuttet av moderne grøft i nord.	130	115	25
A435	Nedgravning	Rund i flate, gråbrun grusholdig sand. Skrå kanter og avrundet bunn. Nedgravning av uviss funksjon.	60	55	15

Figur 23: Tabell over kontekster for Nergården 1.

Det ble til sammen analysert 7 C¹⁴-prøver fra Nergården 1. Disse var samlet inn fra kokegroper samt eldre markoverflate i profil C2525. Dateringsresultatene av disse prøvene viser en hovedaktivitet i folkevandringstid, med enkelte dateringer som strekker seg mot merovingertid. Prøve P2536 ble samlet inn fra den midtre delen av den eldre markoverflaten i profil C2525 og viser en datering til tidlig middelalder. Den eldre markoverflaten var preget av pløying noe som ble tydelig i form av en klart yngre datering midt i laget.

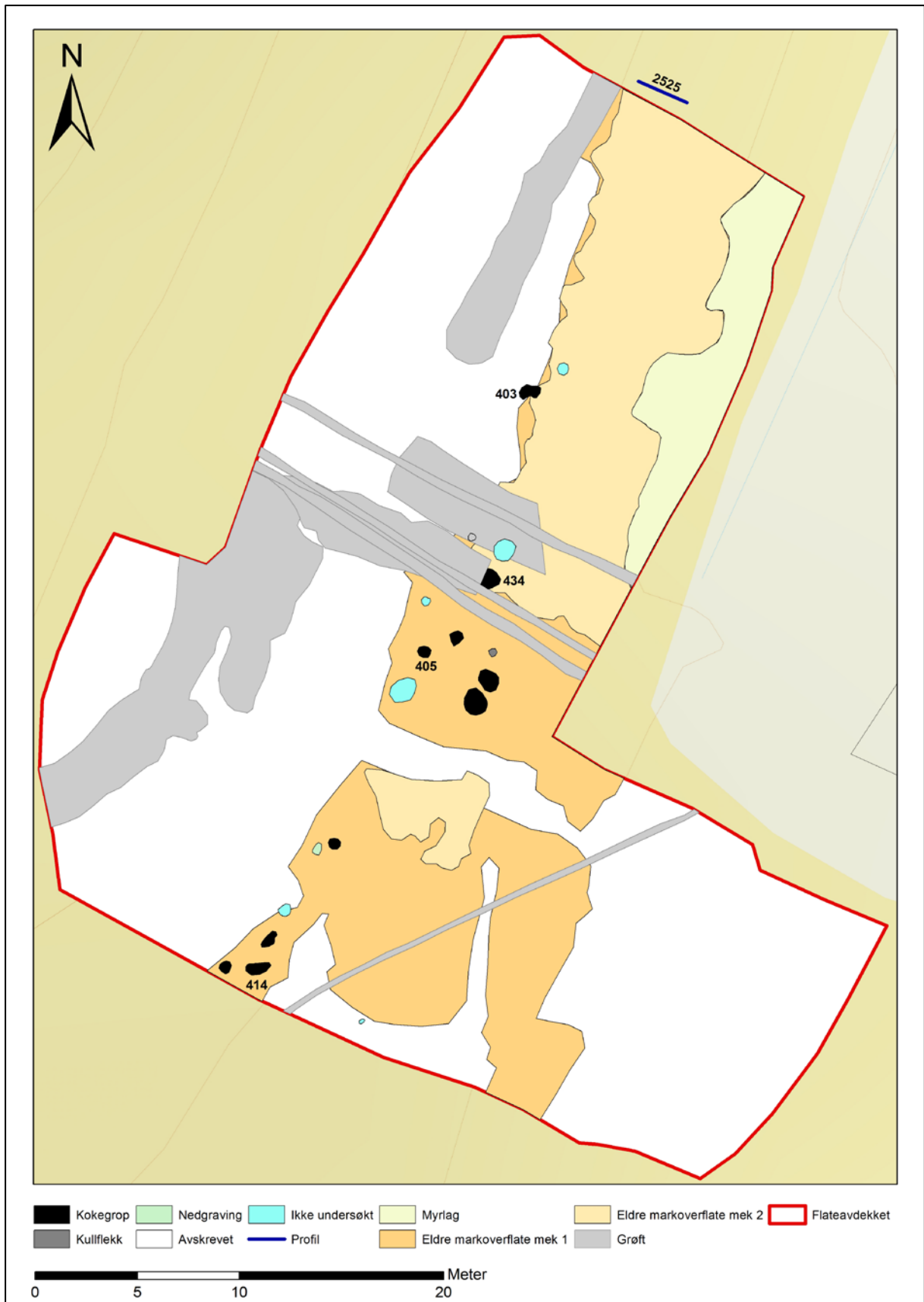
Prøvenr.	Strukturnr.	Lab ID.	Datert materiale	Datert BP	Kalibrert alder 1 sigma	Kalibrert alder 2 sigma
1557	A403	TRa-11195	Trekull av or (alnus)	1620 +/- 10	AD 404-427	AD 396-530

1558	A405	TRa-11196	Trekull av or (alnus)	1525 +/- 15	AD 474-574	AD 431-593
2179	A414	TRa-11197	Trekull av or (alnus)	1570 +/- 10	AD 430-536	AD 428-538
2527	A434	TRa-11200	Trekull av bjørk (betula)	1610 +/- 15	AD 405-529	AD 396-535
2534	C2525 / A412	TRa-11201	Trekull av or (alnus)	1595 +/- 15	AD 421-532	AD 416-536
2536	C2525 / A412	TRa-11202	Trekull av einer (juniperus)	900 +/- 15	AD 1049-1165	AD 1042-1204
2538	C2525 / A424	TRa-11203	Trekull av or (alnus)	1520 +/- 15	AD 538-573	AD 434-596

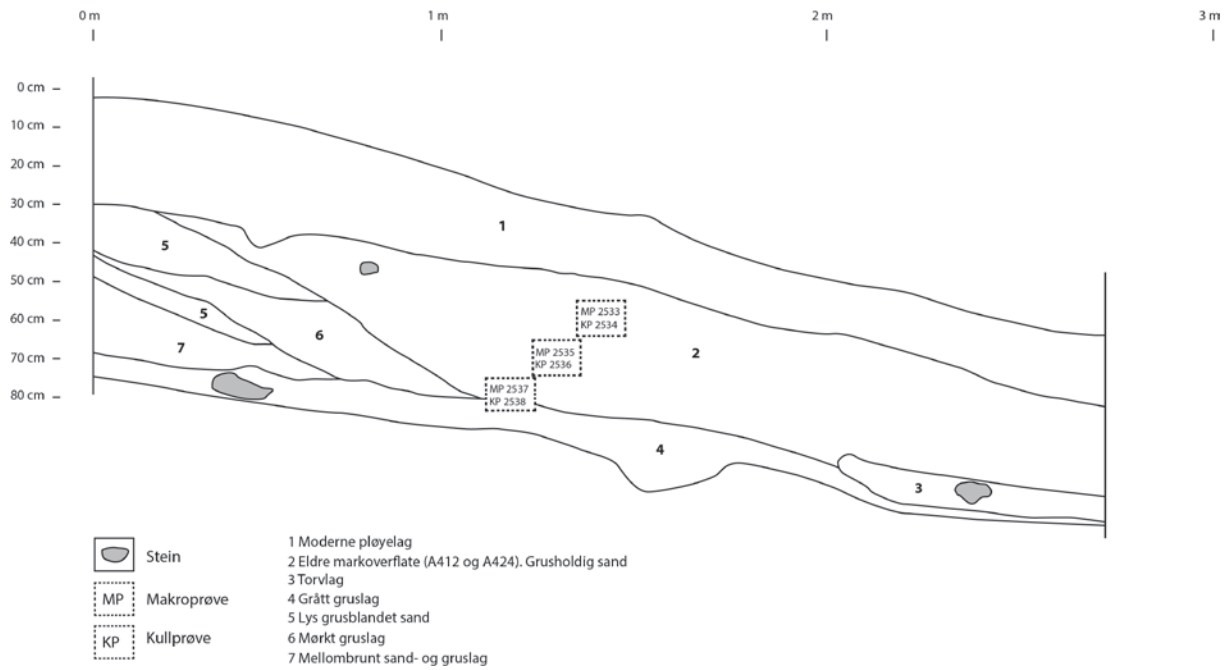
Figur 24: Tabell over dateringer Nergården 1.

Figur 25: Kokegroper fra Nergården 1. Over: Profiler av A405 (Da61862_005) og A406 (Da61862_007). Under: Plan og profil av A434 (Da61862_012 og Da61862_013). Foto: Isabella Foldøy, Elisabeth Swensen og Hanne Haugen, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 26: Daterte kontekster på Nergården 1. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 27: Rentegning profil 2525 Nergården 1. Tegnet av: Arne Stamnes, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 28: Foto av profil C2525 på Nergården 1 (Da61862_011). Foto: Arne Stamnes, NTNU Vitenskapsmuseet.

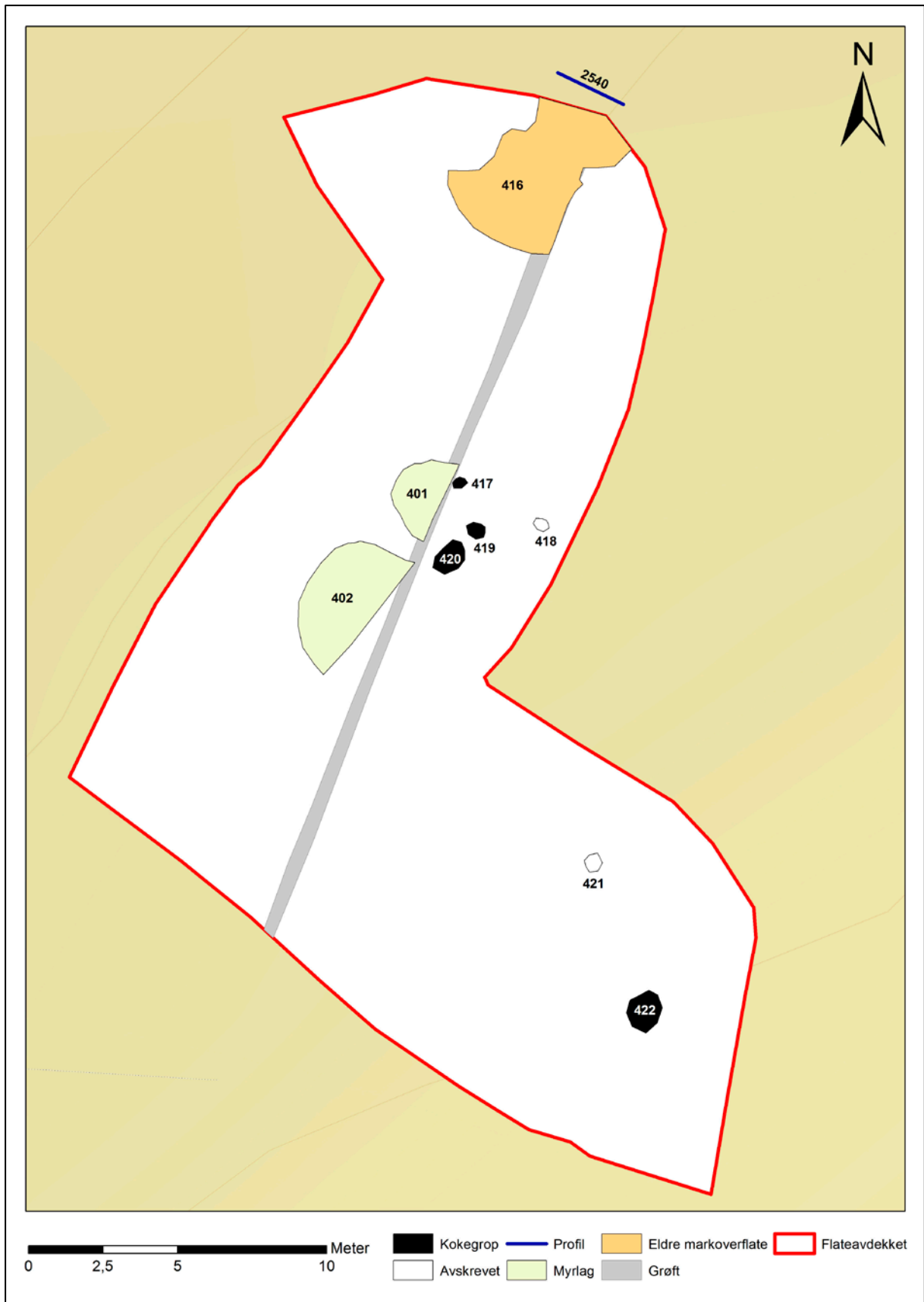
3.3.2. Nergården 2

Type kulturminne: Bosetningsområde
Datering: Folkevandringstid
Museumsnummer: T27550
Fotonummer: Da60286, Da61862
Askeladden ID: 175404
Avdekt areal: 451 m ²
Antall anleggsspor funnet: 7
Anleggsnummer brukt dette felt: A400-A402, A416-A422
Antall hus: 0

Lokaliteten var på 451 m² og lå ca. 18 m sørvest for Nergården 1, ca. 7-9 meter over dagens havnivå. Lokalitetens størrelse før oppstart var 220 m², men etter avdekking ble det ikke funnet kulturminner innenfor lokaliteten, ei heller kokegropen fylkeskommunen hadde registrert. Lokaliteten ble derfor utvidet ut til og med sikringssonen i de østlige og nordlige delene for på den måten å forsøke å lokalisere anleggsspor registrert av fylket. 1,5 m ut i sikringssonen ble kokegropen fylket hadde snittet og datert til merovingertid funnet. Etter utvidelsen målte lokaliteten total 451 m². I tillegg til kokegropen registrert av fylket (her A422), ble det funnet ytterligere 6 kontekster. Alle kontekstene ble undersøkt hvorav 2 ble avskrevet (A418 og A421), 2 ble identifisert som bunner av kokegroper (A417 og A420), og 1 var et mindre område med eldre markoverflate (A416). Det ble også funnet to mindre lag som først ble antatt å være mindre områder med eldre markoverflate (A401 og A402), men disse ble senere avskrevet da det viste seg at det kun var rester etter fuktige, myrlignende masser som hadde samlet seg i en fordypning.

Det ble tatt ut kullprøver fra to av kokegropene (P2515 og P2516). Flaten med eldre markoverflate ble dokumentert ved anleggelsen av en profil (C2540) i nordre feltkant. Denne ble dokumentert ved tegning og foto, samt innsamling av kull- og makrofossilprøver (P2543 og P2544).

Nergården 2 var sannsynligvis ytterkanten av bosetnings-/aktivitetsområdet på Nergården 1. Det ble ikke gjort funn av stolpehull eller andre strukturer koblet til bosetning fra jernalder.

Figur 29: Alle funn på Nergården 2. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

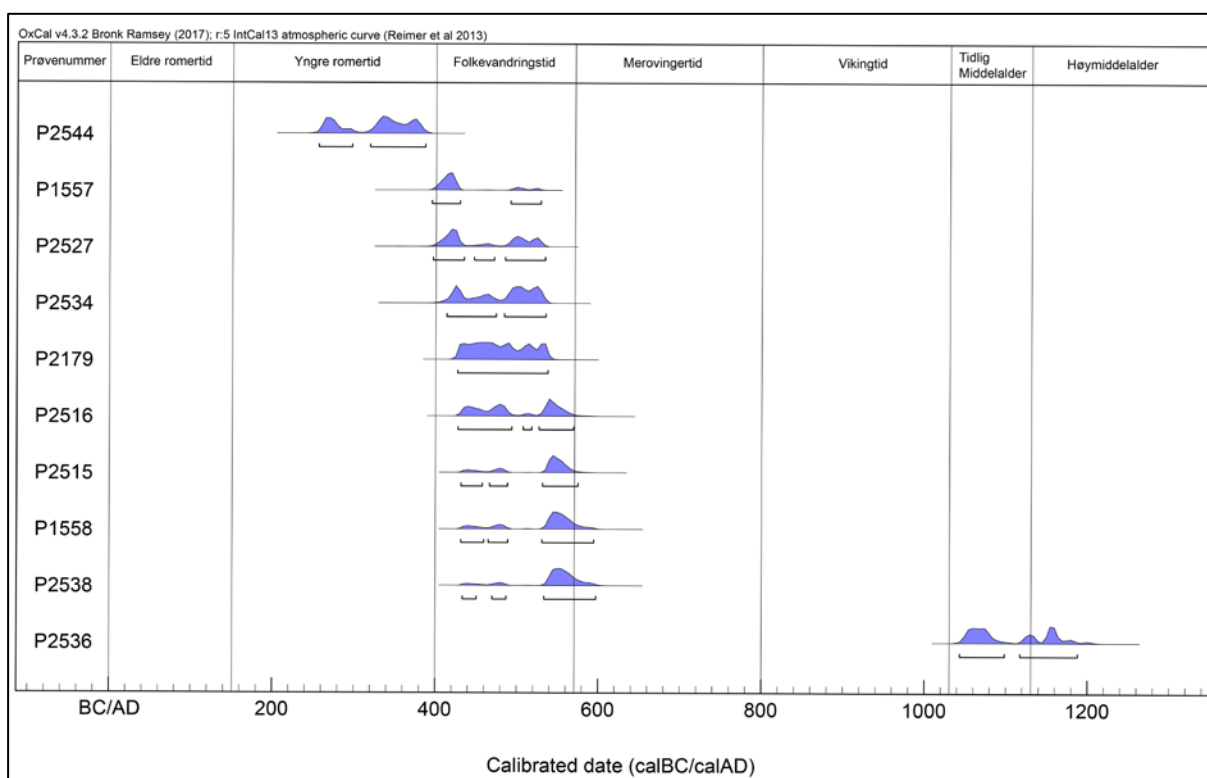
ID	Kontekst	Beskrivelse	Lengde i cm	Bredde i cm	Dybde i cm
A401	Avskrevet	Lag funnet under flateavdekking av lokaliteten, nord for 402. Antatt å være dyrkingslag ut i fra profilen, men ble avskrevet da vi utvidet feltet. Det var kun et myrlag som hadde samlet seg i en forsenkning. Ikke undersøkt videre.	270	160	
A402	Avskrevet	Lag funnet under flateavdekking av lokaliteten, sør for 401. Antatt å være dyrkingslag ut i fra profilen, men ble avskrevet da vi utvidet feltet. Det var kun et myrlag som hadde samlet seg i en forsenkning. Ikke undersøkt videre.	400	200	
A416	Dyrkingslag	Lite område med dyrkingslag i den østre delen av Nergården 2. Mørkt, lett kullholdig lag med noe mer grus enn matjordslaget. Sannsynligvis del av samme dyrkingslag som på Nergården 1. Laget ble ikke fjernet, men snittet i kanten av feltet. Dokumentert gjennom profil 2540.	540	410	
A417	Kokegrop	Oval, utflytende form i plan, kuttet av moderne grøft i V. Kullblandet humus blandet med silt/sand. Små kullkonsentrasjoner. Noe synlig skjærbrent stein i topp. Tynn kullinse/kullblandet masse i topp. Tolkes som siste bunnrest av utpløyd kokegrop.	53	30	4
A418	Avskrevet	Uregelmessig kullblandet flekk som forsvant ved opprensing. Avskrevet.	50	30	
A419	Lag	Trolig utkastlag fra kokegrop 420	70	50	
A420	Kokegrop	Litt utflytende oval i plan. Brunsvart kullblandet siltig humus, kullkonsentrasjoner, skjærbrent stein. Svært grunn, kullrand nederst. Bunnrest av kokegrop. Like NØ for kokegropa ligger en flekk med kullblandet masse og noe synlig skjærbrent stein, gitt id.nr 419. Dette ble etter snitting avskrevet som egen struktur, da den var mindre kullholdig, mer blandet og utflytende enn 420. Heller tolket som utkast/søl fra kokegrop 420.	122	82	
A421	Avskrevet	Tre kullholdige flekker, noe blandet masse. Forsvant ved opprensing. Avskrevet.	30	-	
A422	Kokegrop	Uregelmessig i plan, tidligere snittet av fylkeskommunen. Snittet på ny for å få med mer av gropas tverrsnitt. Tydelig kullrand i bunn. Nokså mye skjærbrent stein. Flat bunn og buede sider.	100	124	13

Figur 30: Tabell over kontekster Nergården 2.

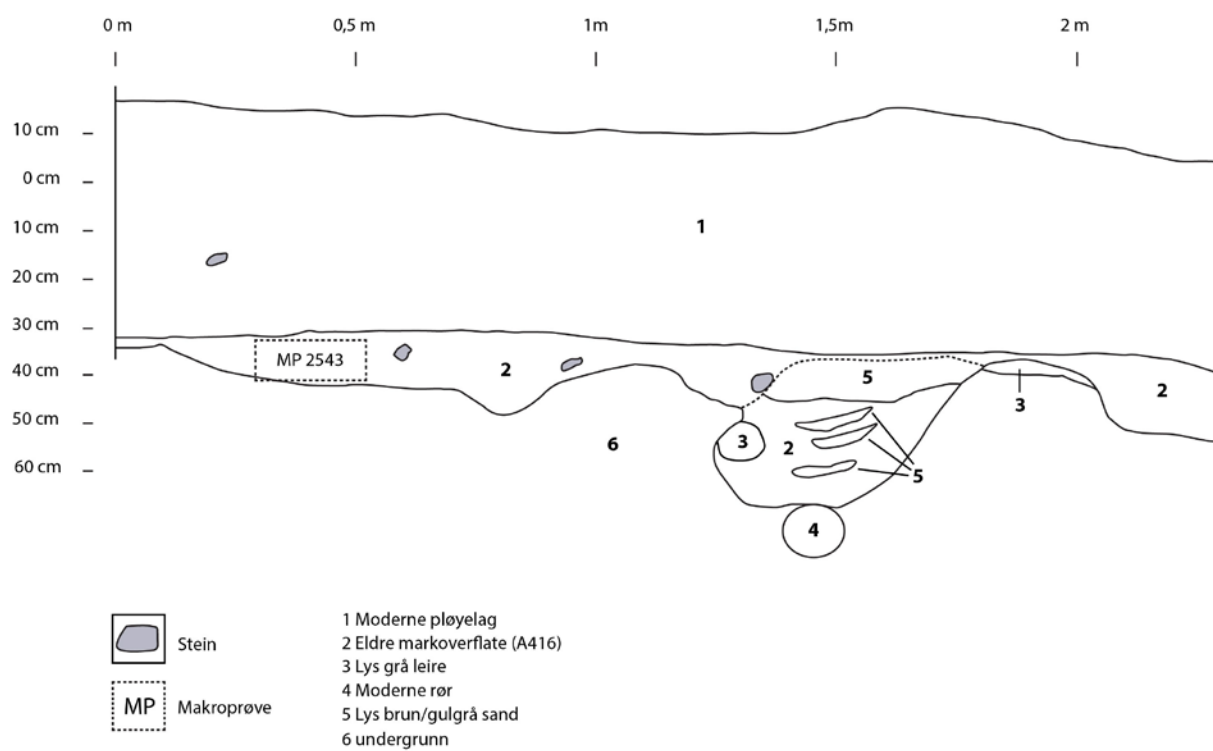
Til sammen 3 C¹⁴-prøver ble datert fra Nergården 2. Disse samsvarer med dateringene fra Nergården 1 og viser at aktiviteten er fra samme periode. Kokegrop A422 ble også datert av fylkeskommunen under registreringen i 2013. Den ble da datert til merovingertid Cal. AD 580-660 (BP 1430±30). Under utgravingen av Nergården 2 ble det tatt ut en ny dateringsprøve for å kontrollere resultatet, og kokegropen ble ved ny datering plassert i folkevandringstid.

Prøvenr.	Strukturnr.	Lab ID.	Datert materiale	Datert BP	Kalibrert alder 1 sigma	Kalibrert alder 2 sigma
2515	A422	TRa-11198	Trekull av frukttré (prunus)	1530 +/- 10	AD 536-568	AD 432-580
2516	A420	TRa-11199	Trekull av bjørk (betula)	1540 +/- 15	AD 434-554	AD 430-566
2544	C2540 / A416	TRa-11204	Trekull av frukttré (prunus)	1715 +/- 15	AD 263-380	AD 257-388

Figur 31: Tabell over dateringer Nergården 2.

Figur 32: Samtlige C14-resultater fra lokalitetene på Nergården

Figur 33: Rentegning av profil 2540 på Nergården 2. Tegnet av: Arne Stamnes, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 34: Dronefoto over Nergården 1 (Nord) og Nergården 2 (sør) (Da60286_185). Foto: Arne Stamnes, NTNU Vitenskapsmuseet

3.4. Saugestad

Type kulturminne: Båt
Datering: Merovingertid, vikingtid
Museumsnummer: T27516, T27551
Fotonummer: Da60287, Da61863
Askeladden ID: 174300
Avdekt areal: 1021 m²
Antall anleggsspor funnet: 1
Anleggsnummer brukt dette felt: A500-509

Om lag 4,5 km nordøst for Malm og 2 km nordøst for røysa på Langnes, lå Saugestad. Lokaliteten lå sør for Sundbygdvegen, i et område brukt som gresseng/beite i senere tid og med god utsikt til Beitstadsundet. Under registreringen ble det gravd totalt 14 sjakter på Saugestad (sjakt 12-25), og den mulige båtgraven ble påvist i sjakt 15. Matjordslaget var tynt på lokaliteten, om lag 15-20 cm. Graven var ikke synlig på overflaten før sjakting. Det ble funnet ca. 40 nagler, delvis in situ og delvis omrotet. 9 av naglene ble tatt inn og levert til NTNU Vitenskapsmuseet ved Geir Grønnesby for konservering. Disse er innlemmet i NTNU Vitenskapsmuseets samlinger og har museumsnummer T27516. Ettersom naglerekken forsvant ut av sjakten under registreringen, ble det ansett å være potensiale for å finne ytterligere nagler ved en arkeologisk undersøkelse. Det ble ikke funnet daterbart materiale i tilknytning til naglene.

Det ble også påvist en steinsamling i sjakt 21, sør for sjakt 15. Steinsamlingen ble først tolket som en rydningsrøys, men ble i lys av båt naglene tolket til å være rester av en mulig kjernerøys. Heller ikke her var det noe på overflaten som skulle tilsi at det fantes gravminner i området. De øvrige sjaktene på området var enten funntomme eller strukturene ble avkreftet etter snitting.

3.4.1. Undersøkelse

Lokaliteten på Saugestad ble undersøkt i tidsrommet 30. juni-14. juli 2016. Totalt var 6 arkeologer med i undersøkelsen. Før avdekking hadde lokaliteten en størrelse på 940 m², og lå i bratt sørvendt helling mellom 23-29 meter over dagens havnivå. 23. juni ble lokaliteten søkt over med metalldetektor før avdekkingen startet. Det ble funnet én klinknagle i pløyselaget, som lå i området hvor den mulige båtgraven var registrert. Den maskinelle flateavdekkingen ble gjort i tidsrommet 30. juni - 04. juli.

Den maskinelle flateavdekkingen av lokaliteten var noe utfordrende. Tørt solrikt sommervær kombinert med en åker som ikke har vært pløyd i særlig grad de siste årene, var vanskelig. Matjordslaget var svært tørt, noe som gjorde at det var vanskelig å skille det fra undergrunnen. Avdekkingen startet i nordøst og viste at den østre delen av lokaliteten var svært steinet. Dette avtok mot midten av området og den vestre halvdel var nesten steinfri. På grunn av lokalitetens plassering i bratt helling, ble det besluttet å avdekke ytterligere 5 m ut til sikringssonen i den vestre delen av lokaliteten. Da dette området var på høyde med den mulige båtgraven samt at det ikke var like bratt som resten av lokaliteten, ble dette området ansett til å ha størst sjanse for ytterligere funn av kulturminner. Etter endt avdekking hadde lokaliteten en total størrelse på 1021 m².

Området hvor det var funnet nagler var ikke mulig å se etter avdekking. Det måtte brukes detektor for å lokalisere naglene, samtidig som at fylkets innmålinger ble brukt. Naglene ga

Figur 35: Kart over registreringene på Saugestad. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

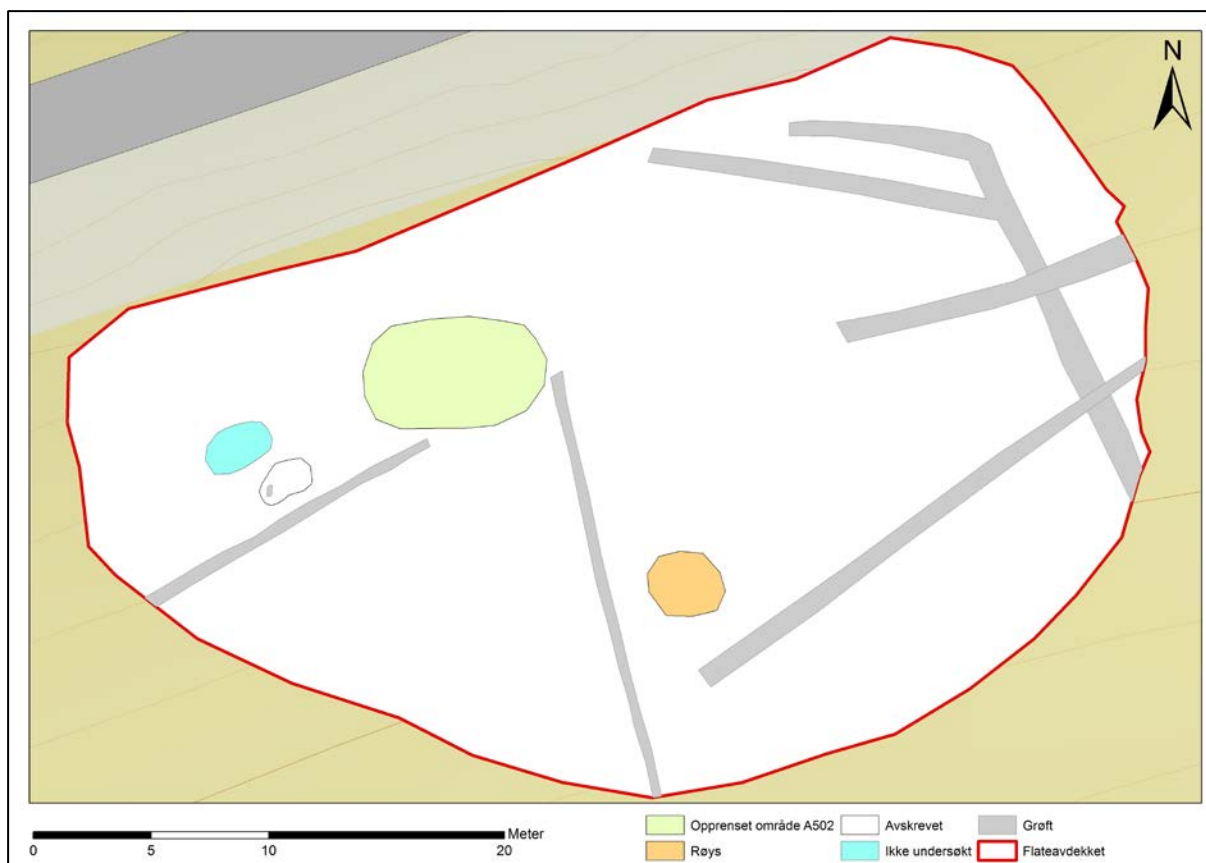
tydelig utslag på detektoren da området ble gått over. På grunn av at det ikke var mulig å se fyllskiftet til båten, ble resten av feltet også gått over med detektor etter avdekking ettersom vi ikke ville være i stand til å se eventuelle andre gravminner på feltet. Det ble ikke gjort øvrige funn av metall foruten om et par spiker og en moderne hestesko.

Den mulige kjernerøysen som fylket registrerte i sjakt 21, var kun en del av den naturlige steinete undergrunnen i området. Den ble likevel undersøkt, men det var ikke tegn til å være en menneskeskapt struktur. Den ble heller ikke målt inn digitalt i felt og har derfor ikke anleggsnummer i undersøkelsen. På kartet er den kun markert som røys.

Vest for området med båten ble det lokalisert to mindre områder med annet fyllmateriale enn på feltet ellers. Disse ble gitt numrene A501 og A504. A501 ble undersøkt og det viste seg at det kun dreide seg om en grop som enten har tilkommet naturlig eller et resultat av moderne aktivitet. Det var ingen spor av arkeologi i A501. På bakgrunn av dette ble ikke A504 undersøkt.

Undersøkelsen av den mulige båtgraven ble gjort som en stratigrafisk-mekanisk undersøkelse. På grunn av at det ikke var mulig å se fyllskiftet mellom båten og undergrunnen, ble det satt ut et koordinatsystem for å kunne foreta en kontrollert undersøkelse av området. Fylkeskommunen hadde heller ikke lagt på duk etter registreringen for å beskytte funnet. Koordinatsystemet ble satt ut med 1x1 m ruter som igjen ble delt inn i fire kvadranter som målte 50x50 cm. Det ble ikke lagt vekt på koordinatene i undersøkelsen da alle funn ble målt inn etter hvert som de ble lokalisert. Koordinatsystemet fungerte som en retningslinje for utgravingen. Første ledd i utgravingen av båten var opprensing av området. Fylkeskommunens innmålinger av naglene ble brukt som grunnlag for området som skulle undersøkes, sammen med at påvisningen av metall i grunnen ved hjelp av metalldetektor ga oss en avgrensning. Området fikk ID A502. Opprensingen ble gjort for hånd og massene såldet. Deretter ble koordinatsystemet satt ut innenfor det opprensede området. Rutene innenfor koordinatsystemet ble gravd mekanisk i lag på 5 cm og massene ble såldet. Det ble benyttet metalldetektor i form av en pinpointer probe som en del av utgravingen, for å kunne lokalisere nagler bevart in situ. Pinpointeren var av typen Garrett Pro-Pointer. Naglene ble målt inn digitalt ved å måle både topp og bunn av naglen. På den måten fikk vi registrert både hvor naglen lå og retningen den hadde. Mekanisk lag 1 fikk ID A505. Etter undersøkelsen av A505 var det tydelig at naglene i dette laget var omrota. De lå spredt rundt, pekende i forskjellige retninger og uten noen form. Dette laget hadde blitt berørt av plog samt fylkeskommunens sjakt. Det ble totalt funnet 8 nagler i mekanisk lag 1, A505.

I mekanisk lag 2, A507, var det også svært vanskelig å skimte fyllskiftet. Utgravingen ble gjort på samme måte som ved lag A505, med unntak av at utslagene på detektoren ble mer konsentrert. Det undersøkte området for lag A507 var derfor kun halvparten av størrelsen til A505. Dette laget var ikke berørt av plog og sjakt i samme grad, og størsteparten av naglene som ble funnet i dette laget lå in situ. Naglene lå med hodene mot hverandre i to rekker og det var derfor tydelig at dette dreide seg om bunnkjølen til båten. Totalt 15 nagler ble funnet i lag A507. Etter undersøkelsen av lag A507 ble det synlig et svakt omriss av båtens kjøll. Dette fyllskiftet var 4,7 m langt og 0,4 m bredt. Undersøkelse av mekanisk lag 3, A509, ble konsentrert til kvadrantene rundt det svake omrisset av båten. Dette laget ble ikke gravd mekanisk 5 cm, men mekanisk-stratigrafisk ved at undersøkelsen forholdt seg til koordinatsystemet, men grov kun massen innenfor båtformen uavhengig av dybde på laget. Det ble ikke gjort gjenstandsfunn i lag A509.

Figur 36: Alle funn på Saugestad. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

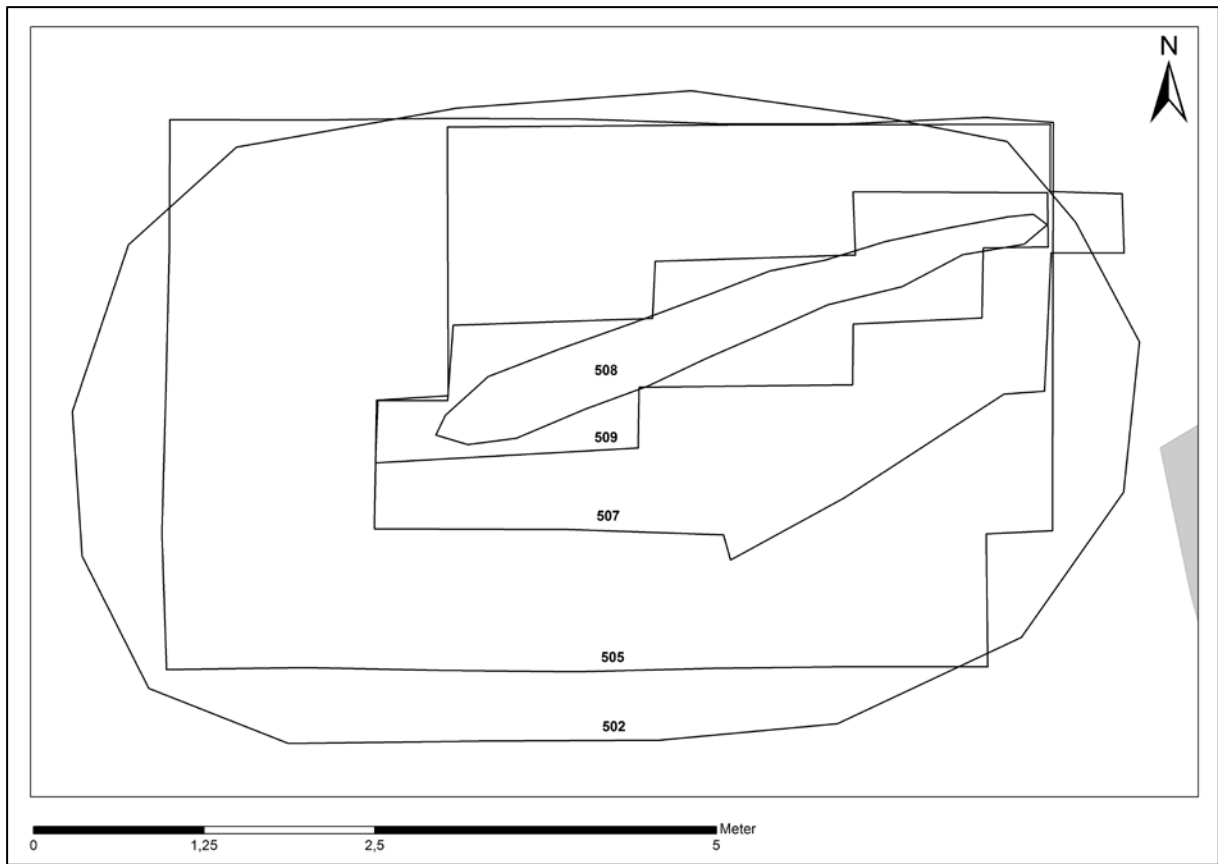
ID	Kontekst	Beskrivelse	Lengde i cm	Bredde i cm	Dybde i cm
A501	Avskrevet	Uregelmessig oval form i plan med noen større stein synlig i toppen i SSV. Brun sand- og grusholdig masse med noe stein. Synes å være matjordsholdig/tilnærmet lik matjord. Først antatt å være nedgravning eller grop, men etter tømning av fyll/lag A503 og steinsamling A506, ble det gravd en smal sjakt gjennom resten av gropa da massene syntes å være mistenkelig matjordsaktige. Strukturen ble avskrevet og er trolig et søkk som har blitt fylt med matjord og stein.	246	148	
A502	Båt	Opprenset område for båt. Massene ble såldet. Ingen fyllskifter synlige i grunnen. Båten ble lokalisert ved hjelp av fylkeskommunens innmålinger samt metalledetektor.	770	470	-
A503	Lag	Uregelmessig ovalt lag av siltig finkornet masse liggende i/over midten av struktur A501 (nedgravning). Lysbrun i farge, ikke så ulik matjorda fargemessig, men mye mer finkornet og ensartet. Enkelte spredte kullspetter, et lite fragment av brent leire. Lite / ingen stein og grus. Gravd mekanisk først to omganger i 5 cm lag, deretter i 10 cm lag. Bunnen var ujevn og det var ingen tydelige nedskjæringer eller kutt. Mot bunnen kommer en samling/pakning i stein i ulik størrelse, gitt nr. A506.	155	105	25
A504	Ikke undersøkt	Lik 501, dermed ikke prioritert.	-	-	-

A505	Lag	Mekanisk lag 1 av båt A502. Laget ble gravd mekanisk i 5 cm og massene såldet.	650	400	5
A506	Steinpakning	Uregelmessig steinpakning i bunn av lag/fyll A503. Ikke intensjonelt tillagd. Ujevn form, ujevn størrelse på stein og ingen observasjoner. Trolig tilfeldig ansamling i et naturlig søkk, evt. ryddet ned i naturlig søkk av gardbruker e.l.	60	60	
A507	Lag	Mekanisk lag 2 av båt A502. Laget gravd mekanisk i 5 cm og massene såldet. Parallele naglerekker funnet in situ. Ingen øvrige funn.	500	300	5
A508	Lag	Fyllskiftet hvor selve båten var synlig. Trolig bunnkjølen av båten. Svært vanskelig å se i fyllskiftet i undergrunnen.	470	46	
A509	Lag	Mekanisk lag 3 av båt A502. Laget gravd stratigrafisk ved kun å fjerne siste rest av båten samt kvadrantene som lå inntil. 7 cm på det dypeste. Ingen gjenstandsfunn.	470	46	7

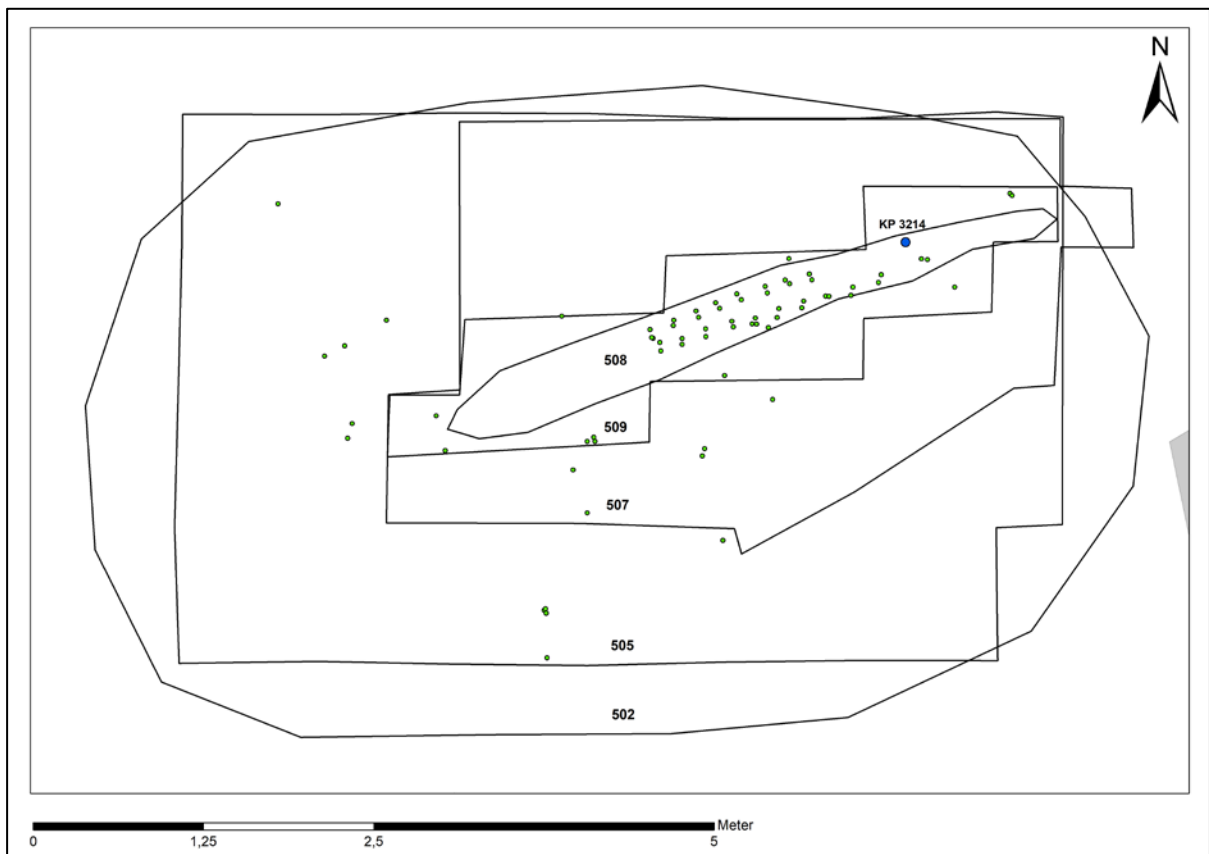
Figur 37: Tabell over kontekster Saugestad.

Kun én C14-prøve ble tatt ut fra Saugestad. Grunnen til dette var den totale mangelen på daterbart materiale på lokaliteten. Det ble imidlertid gjort funn av noe kull i mekanisk lag 2, A507. Dette funnet lå dypt nok til å anta at det stammet fra båtens bruksfase. Prøven ble datert til merovingertid og tidlig vikingtid, Cal AD 690-880 (BP 1230±20).

Prøvenr.	Strukturnr.	Lab ID.	Datert materiale	Datert BP	Kalibrert alder 1 sigma	Kalibrert alder 2 sigma
3214	A507	TRa-11205	Trekull av frukttré (prunus)	1230 +/- 20	AD 715-863	AD 690-880

Figur 38: Utgravde lag båt A502 med nummer. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 39: Kart over naglenes plassering. Kart: Hanne Bryn, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 40: Dronefoto (Da61863_012) over lokaliteten på Saugestad under avdekking. Sett mot vest. Foto: Raymond Sauvage, NTNU Vitenskapsmuseet

4. Funnmateriale

Undersøkelsen resulterte i et fåtall gjenstandsfunn. Søket med metalldetektor før flateavdekking resulterte stort sett i funn av nyere tids gjenstander, mens søkene foretatt under utgravingen førte til at det ble gjort funn av et mindretall gjenstander fra forhistorisk tid. Se punkt 4.1. for utredning om disse. Videre følger en redegjørelse av naturvitenskaplige prøver og analyser, samt dateringer.

4.1. Gjenstandsfunn

Gjenstandsfunnene som dominerte utgravingen var klinknagler. Naglene ble hovedsakelig funnet på Saugestad da utgravningsområdet her inneholdt restene av en båt. Funnene ble tatt røntgen av og konserveret av konservator Marte Iversen Rønning og katalogisert av Hanne Bryn. Naglene er innlemmet i NTNU Vitenskapsmuseet sine samlinger og gitt museumsnummer T27551. Se vedlegg 2 for funnliste.

Det ble også gjort funn av nagler i eldre markoverflate på Nergården. Disse lå spredt utover og det var vanskelig å avgjøre hva de stammer fra. På grunn av mangelen på en sikker kontekst for funnene på Nergården, ble disse ikke innlemmet i magasin.

4.2. Dateringer

Det ble samlet inn til sammen 15 C¹⁴-prøver i løpet av prosjektet. 10 C¹⁴-prøver fra Nergården, samt én prøve fra Saugestad ble sendt til vedartsanalyse og datering ved Nasjonallaboratoriene for datering ved NTNU. Dateringene er kalibrert ved hjelp av Oxcal v4.3.2. Øvrige prøver fra rydningsrøysene samt nyere tids åkerflate på Gangstad ble kassert og ikke prioritert i etterarbeidet. Samlet liste over alle dateringer samt skjematisk fremstilling, se vedlegg 3.

4.3. Naturvitenskaplige prøver og analyser

Det ble til sammen tatt ut 6 makrofossilprøver i løpet av prosjektet. Samtlige prøver ble samlet inn fra eldre markoverflate på Nergården 1 og 2. Fire makroprøver ble sendt til flottering og analyse av Annine Moltsen ved Natur og Kultur i København.

Det ble samlet inn pollenprøver fra Nergården, og fosfatprøver fra båten på Saugestad. Disse ble ikke prioritert i etterarbeidet og ble kassert.

4.3.1. Makrofossilanalyser

4 makrofossilprøver ble sent til analyse hos Natur og Kultur i København hvor prøvene ble flottert og analysert av Annine Moltsen. 3 prøver var samlet inn fra eldre markoverflate på Nergården 1, og 1 prøve var samlet inn fra eldre markoverflate på Nergården 2.

Prøvene ble flottert i såld med maskevidde på 0,5 mm. Flotteringsresten ble gjennomsett etter innhold av materiale av kulturhistorisk verdi som ikke hadde samlet seg i såldet under flotteringen. Volumet av den flotterte prøven ble målt, før prøven ble analysert gjennom et stereomikroskop med opptil 80 x forstørrelse. Innholdet i prøvene ble beskrevet og talt opp. Korn og andre frø ble sortert ut og bestemt ut i fra referanselitteratur, samt sammenlignet med Natur og Kultur sin referansesamling. Analyseresultater er gjengitt etter rapport Moltsen 2017. Se vedlegg 5 for fullstendig rapport.

ID	Kontekst	Volum jordprøve ml	Volum etter flottering	Innhold forkullet og slitegrad	Innhold
P2533	Topp eldre markoverflate A412, profil 2525	1870	20	xx + kvister r	
P2535	Midt eldre markoverflate A412, profil 2525	1770	60	xx s og r	Cf. Rødbrent leire (x). Cf. Einer (<i>Juniperus Communis</i>) 1f
P2537	Bunn eldre markoverflate A412, profil 2525	1750	110	x s	Einer (<i>Juniperus Communis</i>) frø 37+3 f og Cf. Hannblomster 8 f Star sp. (<i>Carex sp</i>) 1 Cenococcum (x) Innsekt (x)
P2543	Eldre markoverflate A416, profil 2540	1350	20	xx r	Cenococcum (x)

Figur 41: Tabell gjengitt etter Moltsen 2017. Innholdet av forkullet materiale i prøvene er angitt med x-xxx, hvor xxx = alt i prøven var forkullet og x = kun enkelte kullbiter. S = skarpkantede, r = avrundet. Cf. = angir at bestemmelsen er usikker, Sp. = en art innenfor slekt eller familie.

Analyse Nergården 1

I prøve P2537, som ble tatt ut fra bunnen av den eldre markoverflaten, ble det funnet mye trekull. Størsteparten var skarpkantet. Denne høye konsentrasjonen av skarpkantet trekull kan tyde på at materialet kan stamme fra avsviing etter rydding av området. Det kan kun ha vært en meget begrenset bearbeidelse av jorden i dette laget da trekullet ellers ville være avrundet og slitt.

Det ble ellers funnet en del frø av einer og enkelte fragmenter som kan være rester etter hannblomstene fra eine (bestemmelse usikker). Dersom det er hannblomster fra einer, må fellingen ha skjedd tidlig på året.

I prøve P2535, som ble samlet inn fra den midterste delen av laget, var konsentrasjonen av trekull vesentlig lavere. I denne prøven var en del av trekullet slitt og avrundet, noe som kan skyldes bearbeidelse av jorden, og/eller at laget har ligget eksponert.

Prøve P2533 fra den øverste delen av den eldre markoverflaten sees noe av det samme som for prøve P2535, men i en større grad. Størsteparten av trekullet var slitt og avrundet. Den høye slitegraden kan skyldes mekanisk slitasje gjennom bearbeidelse av jorden og/eller at laget har ligget eksponert.

Alt i alt tyder det på at den nederste delen av laget representerer et brannlag fra avsviing i forbindelse med rydding av vegetasjon i området. Umiddelbart tyder det ikke på at det har vært påfølgende bearbeidelse av jorden i dette laget, da det forkullede materialet var påfallende skarpkantet. Det forkullede materialet i det midtre og øverste delene av den eldre markoverflaten kan være trekull fra brannlaget i bunn som er blitt slitt og findelt i forbindelse med bearbeidelse av jorda. Hvis det har vært kontinuerlig bosetning på stedet, kan en del av trekullet i det øvre laget være avfall fra bebyggelsen som er blitt brukt som gjødsel.

Analyse Nergården 2

Prøve P2543 inneholdt litt trekull som var slitt og avrundet, noe som passer fint med en markoverflate som er blitt bearbeidet gjentatte ganger eller som har ligget eksponert. Det var ikke bevart frø fra dyrkede planter som kan avsløre om det er blitt dyrket på området.

5. Resultat

Den arkeologiske undersøkelsen i forbindelse med utbedring av FV 17 og FV 720 i Steinkjer og Verran kommuner, resulterte i undersøkelsen av et fåtall forhistoriske kulturminner. I løpet av undersøkelsen ble det undersøkt to rydningsrøysen fra moderne tid, to områder med bosetningsspor fra eldre jernalder og tidlig middelalder, samt restene av en båt. Ut i fra at funnmengden i prosjektet var betydelig mindre enn forventet, er det ikke mulig å besvare problemstillingene satt i forkant av undersøkelsen.

Begge de registrerte røysene var rydningsrøysen. Selv om røysen på Gangstad hadde en tydelig dyrkingsflate liggende i bakkant, reflekterer dette fortsatt problematikken mellom kulturminnene rydningsrøys og gravrøys. I utgangspunktet er de bygget opp på samme måte og det kan være vanskelig å bedømme kulturminnets innhold kun ut i fra utseende. De omkringliggende områdene kan være viktige faktorer for tolkningen av kulturminnet.

Bosetningssporene på Nergården viste under registreringsundersøkelsene til aktivitet innenfor merovingertid, en periode som ikke undersøkes ofte i Midt-Norge. En av grunnene til dette kan være at levningene etter merovingertidens gårdsbosetning ligger i forbindelse med eksisterende gårder i dag. Dette er et mønster som sees i forbindelse med vikingtidens gårdsbosetning og som kan være gjeldende også for merovingertiden.

Dateringsresultatene fra de arkeologiske utgravningene viste derimot en klar og tydelig bruksfase i folkevandringstid. Samtlige av de daterte kokegropene plasserte seg innenfor denne perioden i eldre jernalder. Enkelte av dateringene krysset inn i merovingertiden, men kun med noen få år.

Den eldre markoverflaten på Nergården ga ingen indikasjoner på hva området var blitt brukt til. Resultatet fra makrofossilanalysen var begrenset og viste ikke til noen dyrkede vekster. Av dateringene fra C¹⁴-prøvene som ble samlet inn fra 3 ulike dybder i laget på Nergården 1, viste 2 av prøvene aktivitet i folkevandringstid, mens 1 prøve ble plassert i begynnelsen av middelalder. C¹⁴-prøven som ble tatt fra profil 2540 på Nergården 2 ble datert til siste fase av yngre romersk jernalder. Makroprøve P2537 viste en konsentrasjon av trekull som var skarpkantet, og ikke avrundet slik som i de to andre makroprøvene fra den eldre markoverflaten. Dette skarpkantede kullet kan stamme fra en overpløyd kokegrop som på den måten er blitt blandet inn i laget. I løpet av undersøkelsen så vi tydelig at strandvollen var blitt pløyd inn i den eldre markoverflaten. De tynne bunnene av kokegroper som lå under laget viste at disse også er blitt pløyd inn i laget da den eldre markoverflaten var i bruk. Da det ikke ble gjort andre dateringer til tidlig middelalder på feltet kan det tolkes som at denne dateringen viser til den eldre markoverflatens brukstid, og at folkevandringstidskullet er blitt pløyd inn over tid.

Lokaliseringen av enslige gravminner fra jernalder i Midt-Norge er et ytterst sjeldent fenomen. I de aller fleste tilfeller ligger de i samlinger og kan knyttes til nærliggende gårdsbosetning. Båten på Saugestad lå alene og det er ikke registrert noen spor etter fortidig bosetning i området. De øvrige sjaktene som ble gravd under registreringen var funntomme. Områdene nord for veien, hvor dagens gård på Saugestad ligger, er bratte og ulendt. Sannsynligheten for at det har ligget en gårdsbosetning her i yngre jernalder, ansees som liten. Båtens plassering i den bratte åkeren er også noe uvanlig. Det ville vært mer naturlig å plassere et gravfelt i mindre kupert områder, enn i en bratt helling. Ettersom resultatet av undersøkelsen på Saugestad ikke resulterte i andre gjenstandsfunn enn nagler, er det ikke belegg for å tolke anlegget som en grav. Søkene med metalldetektor ga ingen andre funn enn moderne gjenstander i matjordslaget. Lokaliteten oppfyller ikke kriteriene for hva som kan tolkes som et gravfunn. Det faktum at slike graver ytterst sjeldent ligger alene er også med på å styrke teorien om at dette kun er en båt, og ingenting mer.

6. Litteratur

Dyrendal, K. B. og Haug, A. 2014: *Arkeologisk utgraving av gravrøys på Rygg. Gnr 21/4 Overhalla kommune, Nord-Trøndelag*. NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2014-10.

Gansum, T. 2002: *Huleveger – Fragmenter av fortidens ferdsel*. Kulturhistorisk forlag AS, Tønsberg.

Grønnesby, G. (red) 2012: Graver i veien. Arkeologiske undersøkelser E6 Steinkjer. *Vitark: Acta archaeologica Nidrosiensia vol. 8*. NTNU Vitenskapsmuseet. Seksjon for arkeologi og kulturhistorie og Akademia forlag. Trondheim.

Grønnesby, G. 2013: Bosetning på Torgårdsletta, Trondheim og Egge, Steinkjer. Et innlegg i diskusjonen om den norske gårdens opprinnelse. I Diinhoff, S., M. Ramstad og T. Slinning (red.): *Jordbruksbosetningens utvikling på Vestlandet*. UBAS Nordisk 7, Universitetet i Bergen, s. 77-92.

Göthberg, H. 2000: *Bebyggelse i förändring: Uppland från slutet av yngre bronsålder till tidig medeltid*. Occasional papers in archaeology, nr. 25, Uppsala.

Hamerow, H. 2002: *Early Medieval Settlements: The Archaeology of Rural Communities in Northwest Europe, 400-900*. Oxford University Press, Oxford.

Hedeager, L. 1990: *Danmarks jernalder. Mellem stamme og stat*. Aarhus Universitetsforlag.

Herschend, F. 2009: *The Early Iron Age in South Scandinavia. Social Order in Settlement and Landscape*. OPIA 46, Uppsala Universitet.

Herstad, A. 2012: Båtgravene fra Lø – et uttrykk for nøye regisserte gravritualer. *Vitark: Acta archaeologica Nidrosiensia vol. 8*. NTNU Vitenskapsmuseet. Seksjon for arkeologi og kulturhistorie og Akademia forlag. Trondheim, s. 86-107.

Johansen, T. 2012: Trekk av eldre jernalders dødekult i Trøndelag. *Vitark: Acta archaeologica Nidrosiensia vol. 8*. NTNU Vitenskapsmuseet. Seksjon for arkeologi og kulturhistorie og Akademia forlag. Trondheim, s. 48-73.

Kimo, I. M. 2014: *Rapport fra arkeologisk registrering. Undersøkelser av planlagt trasé for ny FV 17 og FV 720, Østvik-Sprova-Malm*. Nord-Trøndelag fylkeskommune, arkeologisk registreringsrapport.

Løken, T., Pilø, L. og Hemdorff, O. 1996: *Maskinell flateavdekking og utgraving av forhistoriske jordbruksboplasser – en metodisk innføring*. AmS-Varia 26. Arkeologisk museum i Stavanger.

Myhre, B. 2002: Landbruk, landskap og samfunn 4000 f.Kr. – 800 e.Kr. I: Myhre, B. og I. Øye: *Norges landbrukshistorie I. 4000 f.Kr. – 1350 e.Kr. Jorda blir levevei*. Det norske samlaget, Oslo.

Vedlegg

Vedlegg 1 Fotoliste

Vedlegg 2 Funnliste

2.1. Funnliste T27550

2.2. Funnliste T27551

Vedlegg 3 Dateringer

3.1. Alle dateringer liste

3.2. Alle dateringer skjema

Vedlegg 4 Kart

4.1. Anleggsspor Nergården 1 nord med nummer

4.2. Anleggsspor Nergården 1 nord uten nummer

4.3. Anleggsspor Nergården 1 sør med nummer

4.4. Anleggsspor Nergården 1 sør uten nummer

4.5. Funn nagler Nergården 1

Vedlegg 5 Rapport makrofossilanalyse

Vedlegg 1: Fotoliste

Feltfoto Gangstad Da61860

Filnavn	Beskrivelse	Retning	Dato	Fotograf
Da61860_001	Røys før oppstart. Isabella Foldøy som målestokk	Sør	07.06.2016	Hanne Bryn
Da61860_002	Røys før oppstart	Vest	07.06.2016	Hanne Bryn
Da61860_003	Gjengrodd dyrkingsflate vest for røys.	Sørvest	07.06.2016	Hanne Bryn
Da61860_004	Arbeidsbilde. Røys under opprensing.	Nord	07.06.2016	Hanne Bryn
Da61860_005	Arbeidsbilde. Røys under opprensing.	Vest	07.06.2016	Hanne Bryn
Da61860_006	Arbeidsbilde. Graving av sjakt gjennom røysa.	Øst	09.06.2016	Hanne Bryn
Da61860_007	Sjakt 201 gjennom åkerhakk.	Vest	09.06.2016	Hanne Bryn
Da61860_008	Bunnlag sjakt i røys. Podsol under åkerrein.	Sør	09.06.2016	Hanne Bryn
Da61860_009	Sjakt 202 gjennom røys.	Øst	09.06.2016	Hanne Bryn
Da61860_010	Profil sjakt 202 i røys. Åkerrein ligger over og mellom steinmassene.	Nord	09.06.2016	Hanne Bryn
Da61860_011	Sjakt 202 gjennom røys.	Vest	09.06.2016	Hanne Bryn

Feltfoto Langnes Da61861

Filnavn	Beskrivelse	Retning	Dato	Fotograf
Da61861_001	Skjøtsling av røys.	Øst	10.06.2016	Hanne Bryn
Da61861_002	Skjøtsling av røys. Beundring av arbeidet	Øst	10.06.2016	Hanne Bryn
Da61861_003	Arbeidsbilde. Fjerning av varp	Øst	14.06.2016	Hanne Bryn
Da61861_004	Renset røys til høyre, gjenliggende varp til venstre.	Nord	14.06.2016	Hanne Bryn
Da61861_005	Arbeidsbilde. Fjerning av stein. Fallsikring er viktig.	Vest	14.06.2016	Elisabeth Swensen
Da61861_006	Røys sett fra veien	Nordøst	15.06.2016	Elisabeth Swensen
Da61861_007	Arbeidsbilde. Diskusjon om fremskritt.	Nord	15.06.2016	Elisabeth Swensen
Da61861_008	Bunnen av røysa er nådd!	Øst	23.06.2016	Hanne Bryn
Da61861_009	Bunnen av røysa er nådd!	Vest	23.06.2016	Hanne Bryn
Da61861_010	Hulveien nord for røysa er vanskelig å se. Isabella Foldøy viser veien.	Nord	23.06.2016	Elisabeth Swensen
Da61861_011	Hulveien nord for røysa.	Nord	23.06.2016	Elisabeth Swensen
Da61861_012	Dronefoto av røys. Viser beliggenheten ved Beitstadfjorden, sett i retning Malm	Vest	13.06.2016	Arne Stamnes

Da61861_013	Dronefoto av røys under arbeid.	Nordvest	13.06.2016	Arne Stamnes
Da61861_014	Oversiktsfoto av røys tatt med drone.	Nordvest	13.06.2016	Arne Stamnes

Feltfoto Nergården Da61862

Filnavn	Beskrivelse	Retning	Dato	Fotograf
Da61862_001	Nergården før oppstart. Utsikt mot Hjellbotn.	Øst	24.06.2016	Hanne Bryn
Da61862_002	Nergården før oppstart. Isabella Foldøy søker med metalldetektor.	Sør	24.06.2016	Hanne Bryn
Da61862_003	Planfoto struktur 403, kokegrop.	Nord	28.06.2016	Isabella Foldøy
Da61862_004	Profilfoto struktur 403, kokegrop.	Nord	28.06.2016	Elisabeth Swensen
Da61862_005	Profilfoto struktur 405, kokegrop.	Vest	28.06.2016	Isabella Foldøy
Da61862_006	Planfoto struktur 406, kokegrop.	Vest	28.06.2016	Elisabeth Swensen
Da61862_007	Profilfoto struktur 406, kokegrop.	Vest	28.06.2016	Elisabeth Swensen
Da61862_008	Profilfoto av samling med skjørbrent stein - mulig kokegrop 419 og 420.	Nordvest	30.06.2016	Hanne Haugen
Da61862_009	Planfoto av kokegrop 422, tidligere snittet av fylkeskommunen.	Vest	30.06.2016	Arne Stamnes
Da61862_010	Profilfoto av kokegrop 422, tidligere snittet av fylket.	Vest	30.06.2016	Arne Stamnes
Da61862_011	Profilfoto 412 og 424, eldre markoverflate.	Nord	04.07.2016	Arne Stamnes
Da61862_012	Planfoto struktur 434, kokegrop.	Nordvest	04.07.2016	Elisabeth Swensen
Da61862_013	Profilfoto struktur 434, kokegrop.	Vest	04.07.2016	Arne Stamnes
Da61862_014	Profilfoto 416, eldre markoverflate.	Nordøst	05.07.2016	Elisabeth Swensen

Feltfoto Saugestad Da61863

Filnavn	Beskrivelse	Retning	Dato	Fotograf
Da61863_001	Saugestad før oppstart.	Vest	23.06.2016	Hanne Bryn
Da61863_002	Utsikt utgravingsfelt Saugestad.	Vest	08.07.2016	Hanne Bryn
Da61863_003	Utgravingsfeltet med arbeid pågår.	Vest	08.07.2016	Hanne Bryn
Da61863_004	Arbeidsbilde. Graving av båtgrav i telt. Elisabeth Swensen, Isabella Foldøy, Lene Vestrum.	Øst	08.07.2016	Hanne Bryn
Da61863_005	Nagle in situ.		08.07.2016	Elisabeth Swensen
Da61863_006	Nagle in situ.		08.07.2016	Elisabeth Swensen
Da61863_007	Planfoto av struktur 501 (med lag/fyll 503 i midten). Avskrevet etter undersøkelse.	Nordvest	11.07.2016	Hanne Haugen

Da61863_008	Arbeidsbilde. Isabella Foldøy graver i teltet. Naglerekke markert med poser.	Vest	13.07.2016	Hanne Bryn
Da61863_009	Arbeidsbilde. Naglerekke in situ.	Øst	13.07.2016	Hanne Bryn
Da61863_010	Arbeidsbilde. Lene Vestrum sålder masser fra utgravningsområdet.	Sørvest	13.07.2016	Hanne Bryn
Da61863_011	Naglerekke in situ.	Nordvest	13.07.2016	Hanne Bryn
Da61863_012	Dronefoto Saugestad. Flateavdekking pågår. Utsikt Beitstadsundet i retning Malm.	Sørvest	01.07.2016	Raymond Sauvage
Da61863_013	Dronefoto Saugestad. Flateavdekking pågår. Utsikt Beitstadsundet i retning Hjellbotn og Nergården.	Nordøst	01.07.2016	Raymond Sauvage
Da61863_014	Saugestad. Dronefoto av lokalitet ferdig avdekt.	Nord	06.07.2016	Raymond Sauvage

Fotogrammetri

Filnavn	Beskrivelse	Lokalitet	Fotograf
Da60284_069	Ortofoto av røys A200 etter fjerning av vegetasjon	Gangstad	Arne Stamnes
Da60284_070	Ortofoto av røys A200 etter graving av sjakt A202	Gangstad	Arne Stamnes
Da60285_316	Ortofoto av røys A300 etter fjerning av vegetasjon	Langnes	Arne Stamnes
Da60285_317	Ortofoto av røys etter fjerning av lag A301	Langnes	Arne Stamnes
Da60285_318	Ortofoto av røys etter fjerning av lag A302	Langnes	Arne Stamnes
Da60285_319	Ortofoto av røys etter fjerning av lag A303	Langnes	Arne Stamnes
Da60285_320	Ortofoto av røys etter fjerning av lag A304	Langnes	Arne Stamnes
Da60285_321	Ortofoto av røys etter fjerning av lag A305	Langnes	Arne Stamnes
Da60285_322	Ortofoto av røys etter fjerning av lag A306	Langnes	Arne Stamnes
Da60285_323	Ortofoto av bunn av røys etter fjerning av lag A307.	Langnes	Arne Stamnes
Da60286_185	Ortofoto av Nergården 1 og 2 etter undersøkelse	Nergården	Arne Stamnes
Da60287_257	Ortofoto båtgrav etter undersøkelse av A502	Saugestad	Arne Stamnes
Da60287_258	Ortofoto A501 og A504	Saugestad	Arne Stamnes
Da60287_260	Ortofoto av lokalitet etter avdekking	Saugestad	Arne Stamnes
Da60287_261	Ortofoto etter graving av mek. lag 1 A505	Saugestad	Arne Stamnes
Da60287_262	Ortofoto etter graving av mek. lag 2 A507	Saugestad	Arne Stamnes
Da60287_263	Ortofoto etter graving av mek. lag 3 A509	Saugestad	Arne Stamnes

Vedlegg 2.1: Funnliste T27550

T27550/1-10

Dyrkingsspor/Kokegropslokalitet fra eldre jernalder/middelalder fra FV 17 ØSTVIK-SPROVA / FV 720 ALHUSØRA-MALM, ELDEN NEDRE av ELDEN VESTRE (374/5), STEINKJER K., NORD-TRØNDELAG.

1) **Prøve** (trekullprøve).

Vedartsbestemt til or. Lab.ref. TRa-11195

Fnr: 1557. *Vekt:* 4,7 gram.

Datering: BP 1620 +/- 10, Cal. 396-530 AD (Oxcal 2 Sigma).

Strukturnr: 403 Kokegrop.

2) **Prøve** (trekullprøve).

Vedartsbestemt til or. Lab.ref. TRa-11196.

Fnr: 1558. *Vekt:* 11,9 gram.

Datering: BP 1525 +/- 15, Cal. 431-593 AD (Oxcal 2 Sigma).

Strukturnr: 405 Kokegrop.

3) **Prøve** (trekullprøve).

Vedartsbestemt til or. Lab.ref. TRa-11197.

Fnr: 2179. *Vekt:* 3,7 gram.

Datering: BP 1570 +/- 10, Cal. 428-538 AD (Oxcal 2 Sigma).

Strukturnr: 414 Kokegrop.

4) **Prøve** (trekullprøve).

Vedartsbestemt til prunus. Lab.ref. TRa-11198.

Fnr: 2515. *Vekt:* 25,9 gram.

Datering: BP 1530 +/- 10, Cal. 432-580 AD (Oxcal 2 Sigma).

Strukturnr: 422 Kokegrop.

5) **Prøve** (trekullprøve).

Vedartsbestemt til bjørk. Lab.ref. TRa-11199.

Fnr: 2516. *Vekt:* 14,9 gram.

Datering: BP 1540 +/- 15, Cal. 430-566 AD (Oxcal 2 Sigma).

Strukturnr: 420 Kokegrop.

6) **Prøve** (trekullprøve).

Vedartsbestemt til bjørk. Lab.ref. TRa-11200.

Fnr: 2527. *Vekt:* 51 gram.

Datering: BP 1610 +/- 15, Cal. 396-535 AD (Oxcal 2 Sigma).

Strukturnr: 434 Kokegrop.

7) **Prøve** (trekullprøve).

Vedartsbestemt til or. Lab.ref. TRa-11201.

Fnr: 2534. *Vekt:* 0,3 gram.

Datering: BP 1595 +/- 15, Cal. 416-536 AD (Oxcal 2 Sigma).

Strukturnr: 412 Eldre markoverflate, profil 2525.

8) **Prøve** (trekullprøve).

Vedartsbestemt til einer. Lab.ref. TRa-11202.

Fnr: 2536. *Vekt:* 1,2 gram.

Datering: BP 900 +/- 15, Cal. 1042-1204 AD (Oxcal 2 Sigma).

Strukturnr: 412 Eldre markoverflate, profil 2525.

9) **Prøve** (trekullprøve).

Vedartsbestemt til or. Lab.ref. TRa-11203.

Fnr: 2538. *Vekt:* 1,6 gram.

Datering: BP 1520 +/- 15, Cal. 434-596 AD (Oxcal 2 Sigma).

Strukturnr: 412 Eldre markoverflate, profil 2525.

10) **Prøve** (trekullprøve).

Vedartsbestemt til prunus sp. Lab.ref. TRa-11204.

Fnr: 2544. *Vekt:* 0,5 gram.

Datering: BP 1715 +/- 15, Cal 257-288 AD (Oxcal 2 Sigma).

Strukturnr: 416 Eldre markoverflate, profil 2540.

Funnomstendighet: Arkeologisk utgravning Arkeologisk undersøkelser i forbindelse med realisering av reguleringsplan for ny FV 17 Østvik-Sprova i Steinkjer kommune og FV 720 Alhusøra-Strømnes-Malm i Verran kommune, Nord-Trøndelag. Det ble til sammen undersøkt fem lokaliteter: ID 175295, 175399, 175404 for strekningen FV 17 Østvik-Sprova, samt ID174300 og 175294 for strekningen FV 720 Alhusøra-Strømnes-Malm.

Kartreferanse/-koordinater: *Projeksjon:* EU89-UTM; *Sone* 32, *N:* 7111656,66, *Ø:* 612218,63.

LokalitetsID: 175399/175404.

Innberetning/litteratur: Bryn, H og Sauvage, R., 07.06.2017, Arkeologisk undersøkelse, FV 17/720 Steinkjer og Verran, Nord-Trøndelag. NTNU Vitenskapsmuseet arkologisk rapport.

Funnet av: Hanne Bryn.

Funnår: 2016.

Katalogisert av: Hanne Bryn.

Vedlegg 2.2: Funnliste T27551

T27551/1-21

Gravfunn fra yngre jernalder fra FV 17 ØSTVIK-SPROVA / FV 720 ALHUSØRA-MALM, av SAUGESTAD (12/1), VERRAN K., NORD-TRØNDELAG.

1) **Nagle** (klinknagle) av jern.

Hel nagle. Rundt hode, firkantet roe.

Fnr: 2946.

Mål: Stl: 3,9 cm.

Strukturnr: 502 Opprenset lag.

2) **Nagle** (klinknagle) av jern.

Hel nagle. Rundt hode, firkantet roe.

Fnr: 2950.

Mål: Stl: 3,7 cm.

Strukturnr: 502 Opprenset lag.

3) **Nagle** (klinknagle) av jern. *Antall fragmenter:* 2

Hel nagle i to fragmenter. Rundt hode og firkantet roe.

Fnr: 2952.

Mål: Stl: 2,8 cm.

Strukturnr: 502 Opprenset lag.

4) **Nagle** (klinknagle) av jern. *Antall fragmenter:* 2

Hel nagle i to fragmenter. Rundt hode og firkantet roe.

Fnr: 3061.

Mål: Stl: 2,5 cm.

Strukturnr: 505 Mekanisk lag 1.

5) **Nagle** (klinknagle) av jern. *Antall fragmenter:* 2

Hel nagle i to fragmenter. Rundt hode og firkantet roe. Kort stamme.

Fnr: 3063.

Mål: Stl: 2,8 cm.

Strukturnr: 505 Mekanisk lag 1.

6) **Nagle** (klinknagle) av jern.

Hel nagle. Rundt hode og firkantet roe. Noe bøyd stamme.

Fnr: 3066.

Mål: Stl: 3,7 cm.

Strukturnr: 505 Mekanisk lag 1.

7) **Nagle** (klinknagle) av jern. *Antall fragmenter:* 2

Hel nagle i to fragmenter. Firkantet roe.

Fnr: 3227.

Mål: Stl: 2,8 cm.

Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

8) **Nagle** (klinknagle) av jern. *Antall fragmenter:* 2

Hel nagle i to fragmenter. Rundt hode og firkantet roe.

Fnr: 3229.

Mål: Stl: 2,8 cm.

Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

9) **Nagle** (klinknagle) av jern.
Hel nagle.
Fnr: 3251.
Mål: Stl: 3,8 cm.
Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

10) **Nagle** (klinknagle) av jern.
Hel nagle, sterkt korrodert.
Fnr: 3253.
Mål: Stl: 4,0 cm.
Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

11) **Nagle** (klinknagle) av jern.
Hel nagle, sterkt korrodert. Firkantet roe.
Fnr: 3255.
Mål: Stl: 3,6 cm.
Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

12) **Nagle** (klinknagle) av jern.
Hel nagle. Firkantet roe, rundt hode, noe bøyd stamme.
Fnr: 3257.
Mål: Stl: 4,1 cm.
Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

13) **Nagle** (klinknagle) av jern.
Hel nagle. Firkantet roe.
Fnr: 3259.
Mål: Stl: 3,8 cm.
Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

14) **Nagle** (klinknagle) av jern. *Antall fragmenter:* 2
Hel nagle i to fragmenter. Rundt hode og firkantet roe.
Fnr: 3261.
Mål: Stl: 3,1 cm.
Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

15) **Nagle** (klinknagle) av jern.
Hel nagle. Rundt hode og firkantet roe.
Fnr: 3263.
Mål: Stl: 3,7 cm.
Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

16) **Nagle** (klinknagle) av jern. *Antall fragmenter:* 2
Hel nagle i to fragmenter. Rundt hode og firkantet roe.
Fnr: 3265.
Mål: Stl: 2,7 cm.
Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

17) **Nagle** (klinknagle) av jern. *Antall fragmenter:* 2
Hel nagle i to fragmenter. Rundt hode og firkantet roe.
Fnr: 3269.
Mål: Stl: 3,0 cm.
Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

18) **Nagle** (klinknagle) av jern. *Antall fragmenter: 2*

Hel nagle i to fragmenter. Rundt hode.

Fnr: 3271.

Mål: Stl: 2,8 cm.

Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

19) **Nagle** (klinknagle) av jern. *Antall fragmenter: 2*

Hel nagle i to fragmenter. Rundt hode og firkantet roe.

Fnr: 3273.

Mål: Stl: 3,2 cm.

Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

20) **Nagle** (klinknagle) av jern. *Antall fragmenter: 2*

Hel nagle i to fragmenter. Rundt hode og firkantet roe.

Fnr: 3275.

Mål: Stl: 2,9 cm.

Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

21) **Prøve** (trekullprøve).

Vedartsbestemt til *prunus* sp. Lab.ref. TRa-11205

Fnr: 3214. Vekt: 0,4 gram.

Datering: BP 1230 +/- 20, Cal 690-880 AD (Oxcal 2 Sigma).

Strukturnr: 507 Mekanisk lag 2.

Funnomstendighet: Arkeologisk undersøkelser i forbindelse med realisering av reguleringsplan for ny FV 17 Østvik-Sprova i Steinkjer kommune og FV 720 Alhusøra-Strømnes-Malm i Verran kommune, Nord-Trøndelag. Det ble til sammen undersøkt fem lokaliteter: ID 175295, 175399, 175404 for strekningen FV 17 Østvik-Sprova, samt ID174300 og 175294 for strekningen FV 720 Alhusøra-Strømnes-Malm.

ID174300 på Saugestad i Verran ble tolket som en båtgrav under registreringen i 2013. Det var også forventet å finne ytterligere graver innenfor området. Etter endt undersøkelse kunne det ikke konkluderes med at funnet var en grav da det ikke ble funnet annet enn klinknagler. Funnet var dårlig bevart og det var kun båtens bunnkjøl som var igjen. Det ble ikke funnet ytterligere kulturminner innenfor lokaliteten.

Kartreferanse/-koordinater: Projeksjon: EU89-UTM; Sone 32, N: 7108793,41, Ø: 611813,46.

Lokalitets ID: 174300.

Innberetning/litteratur: Bryn, H. og Sauvage, R., Arkeologisk undersøkelse, FV 17/720, Steinkjer og Verran, Nord-Trøndelag. NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport.

Funnet av: Hanne Bryn.

Funnår: 2016.

Katalogisert av: Hanne Bryn.

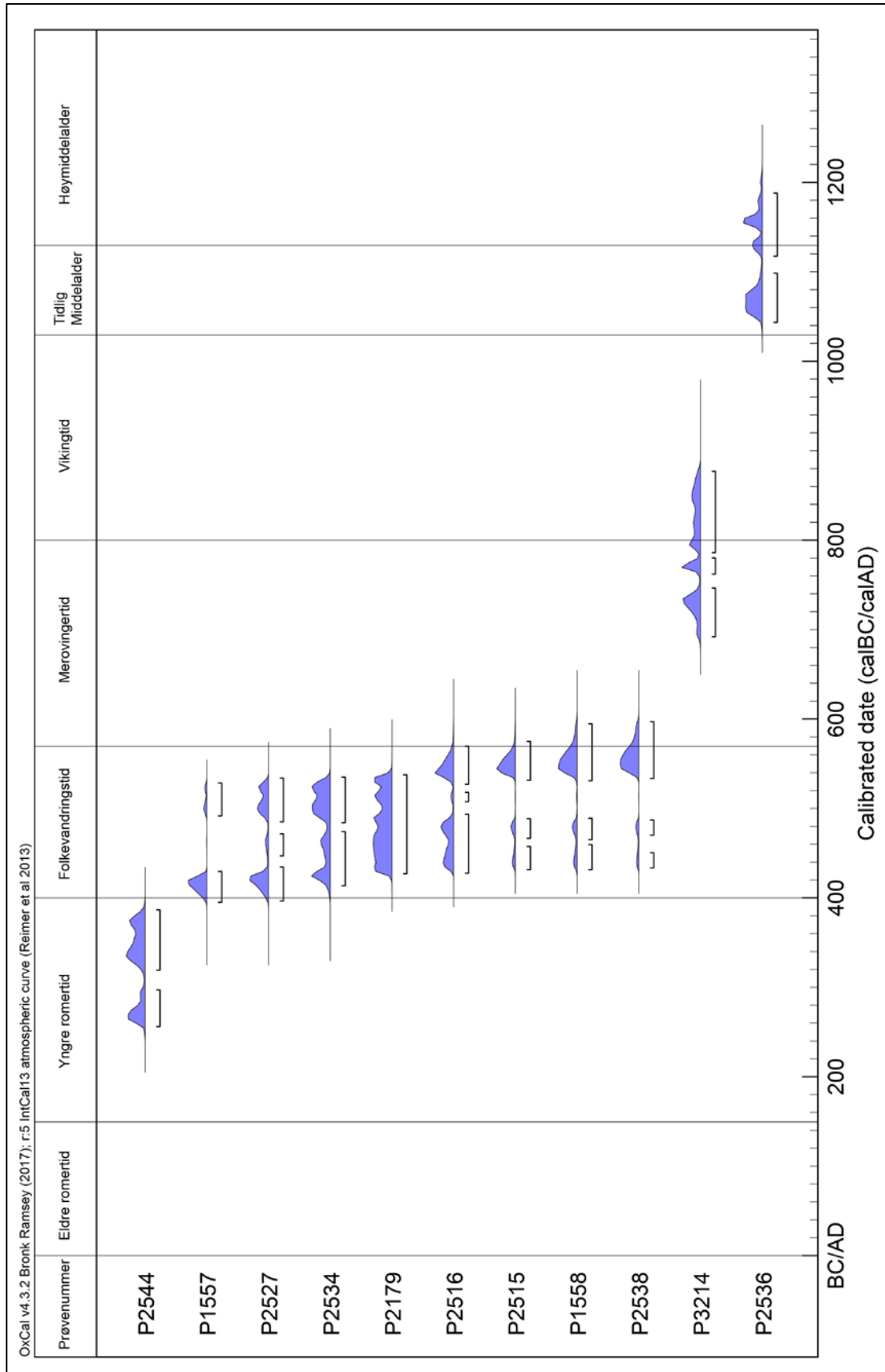
Vedlegg 3.1: Dateringer

OxCal v4.3.2 Bronk Ramsey (2017); r.5 IntCal13 atmospheric curve (Reimer et al 2013)

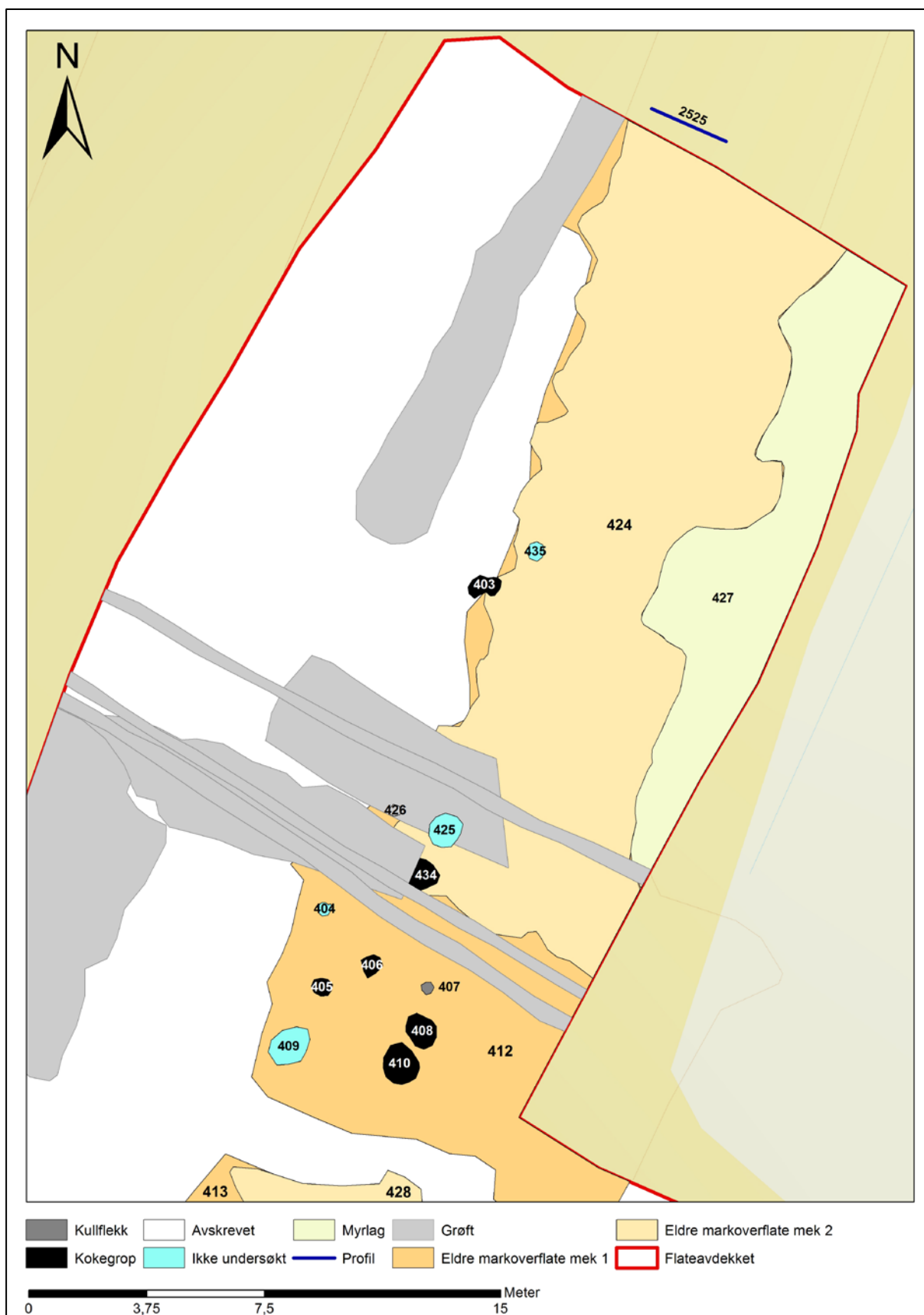
Prøvenr.	Strukturnr.	Lab ID.	Datert materiale	Datert BP	Kalibrert alder 1 sigma	Kalibrert alder 2 sigma
1557	A403	TRa-11195	Trekull av or (alnus)	1620 +/- 10	AD 404-427	AD 396-530
1558	A405	TRa-11196	Trekull av or (alnus)	1525 +/- 15	AD 474-574	AD 431-593
2179	A414	TRa-11197	Trekull av or (alnus)	1570 +/- 10	AD 430-536	AD 428-538
2515	A422	TRa-11198	Trekull av frukttre (prunus)	1530 +/- 10	AD 536-568	AD 432-580
2516	A420	TRa-11199	Trekull av bjørk (betula)	1540 +/- 15	AD 434-554	AD 430-566
2527	A434	TRa-11200	Trekull av bjørk (betula)	1610 +/- 15	AD 405-529	AD 396-535
2534	C2525 / A412	TRa-11201	Trekull av or (alnus)	1595 +/- 15	AD 421-532	AD 416-536
2536	C2525 / A412	TRa-11202	Trekull av einer (juniperus)	900 +/- 15	AD 1049-1165	AD 1042-1204
2538	C2525 / A424	TRa-11203	Trekull av or (alnus)	1520 +/- 15	AD 538-573	AD 434-596
2544	C2540 / A416	TRa-11204	Trekull av frukttre (prunus)	1715 +/- 15	AD 263-380	AD 257-388
3214	A507	TRa-11205	Trekull av frukttre (prunus)	1230 +/- 20	AD 715-863	AD 690-880

A = Arkeologisk objekt, C = Profil

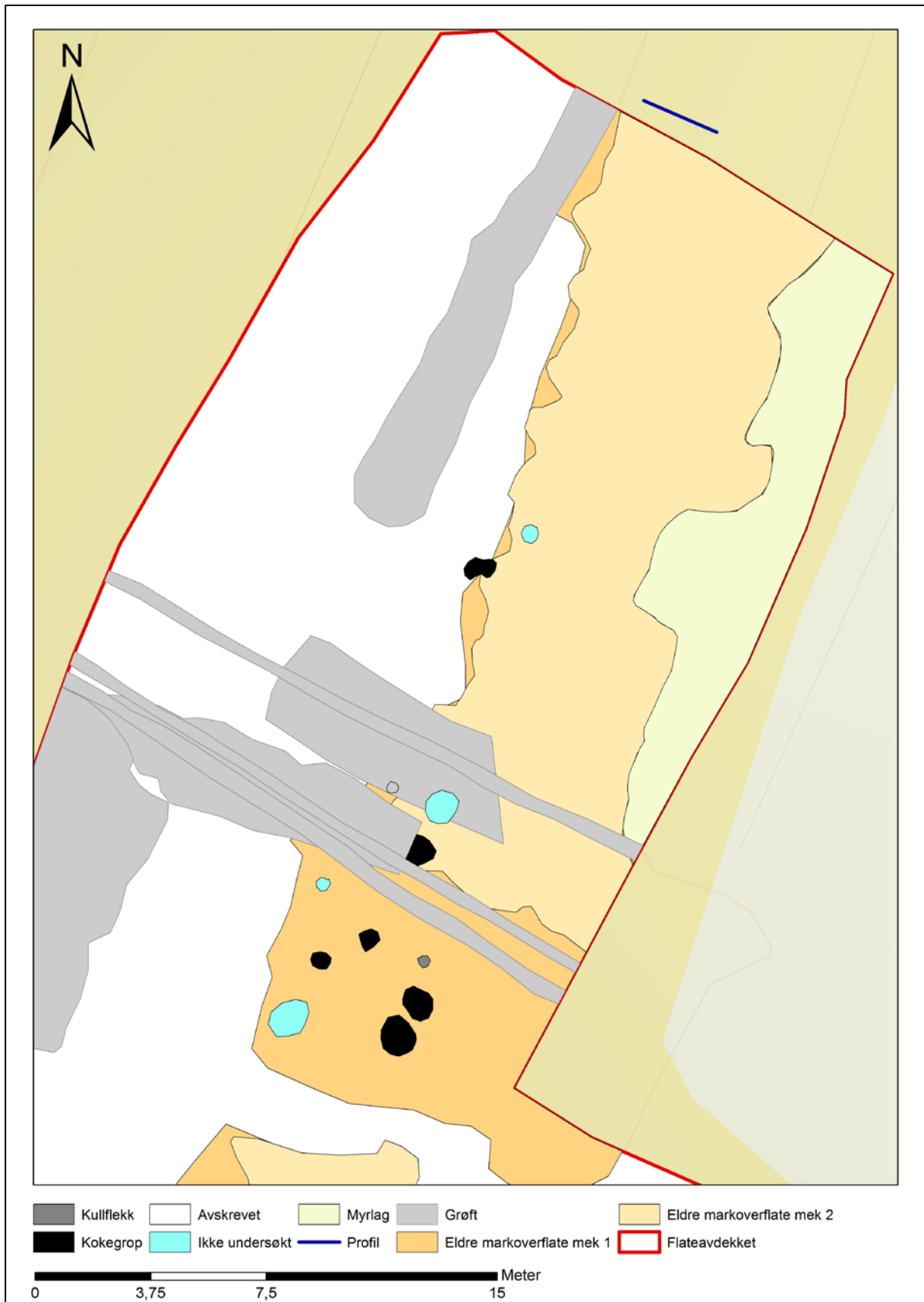
Vedlegg 3.2: Dateringer

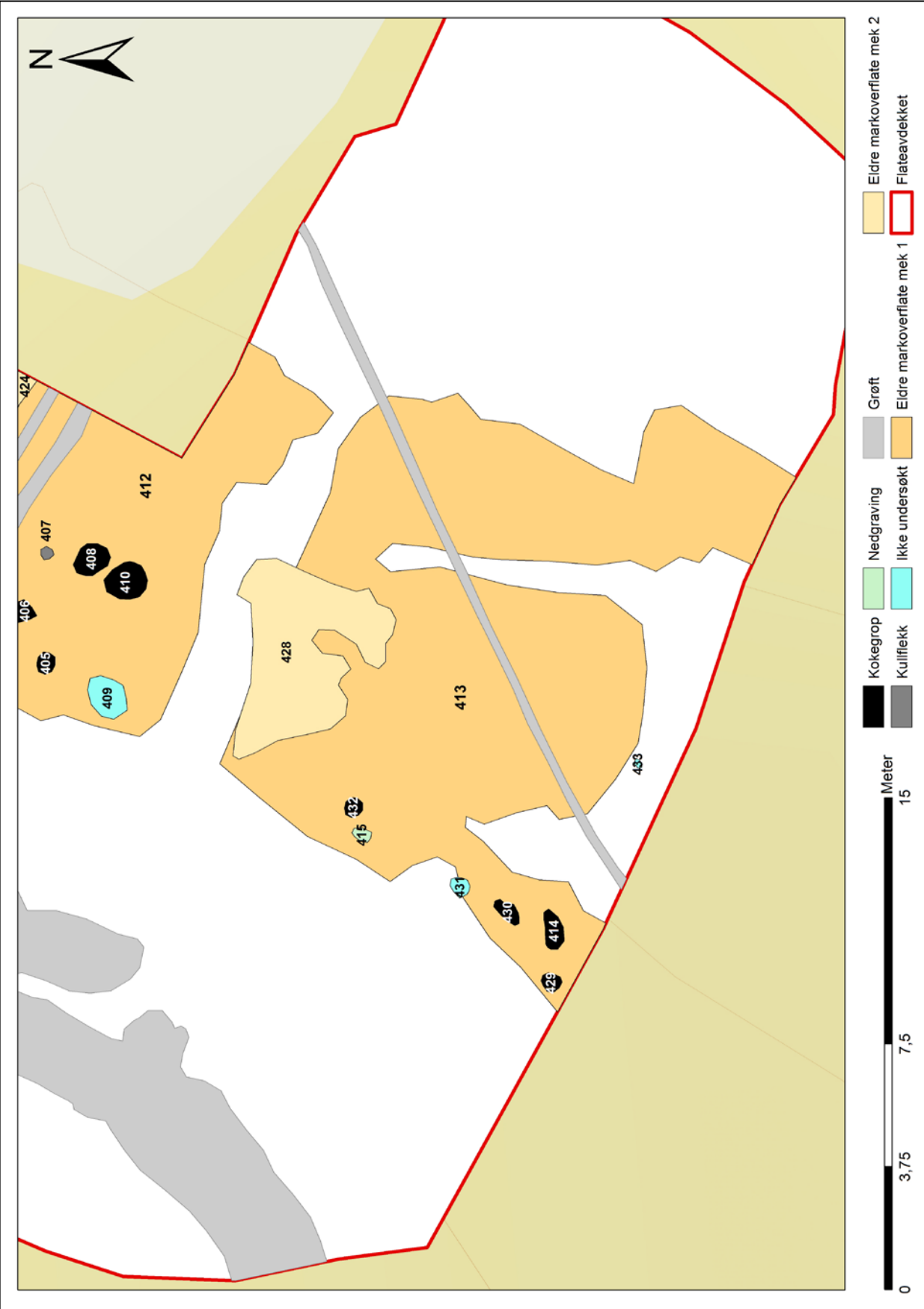
Vedlegg 4.1: Kart anleggsspor Nergården 1 nord med nummer

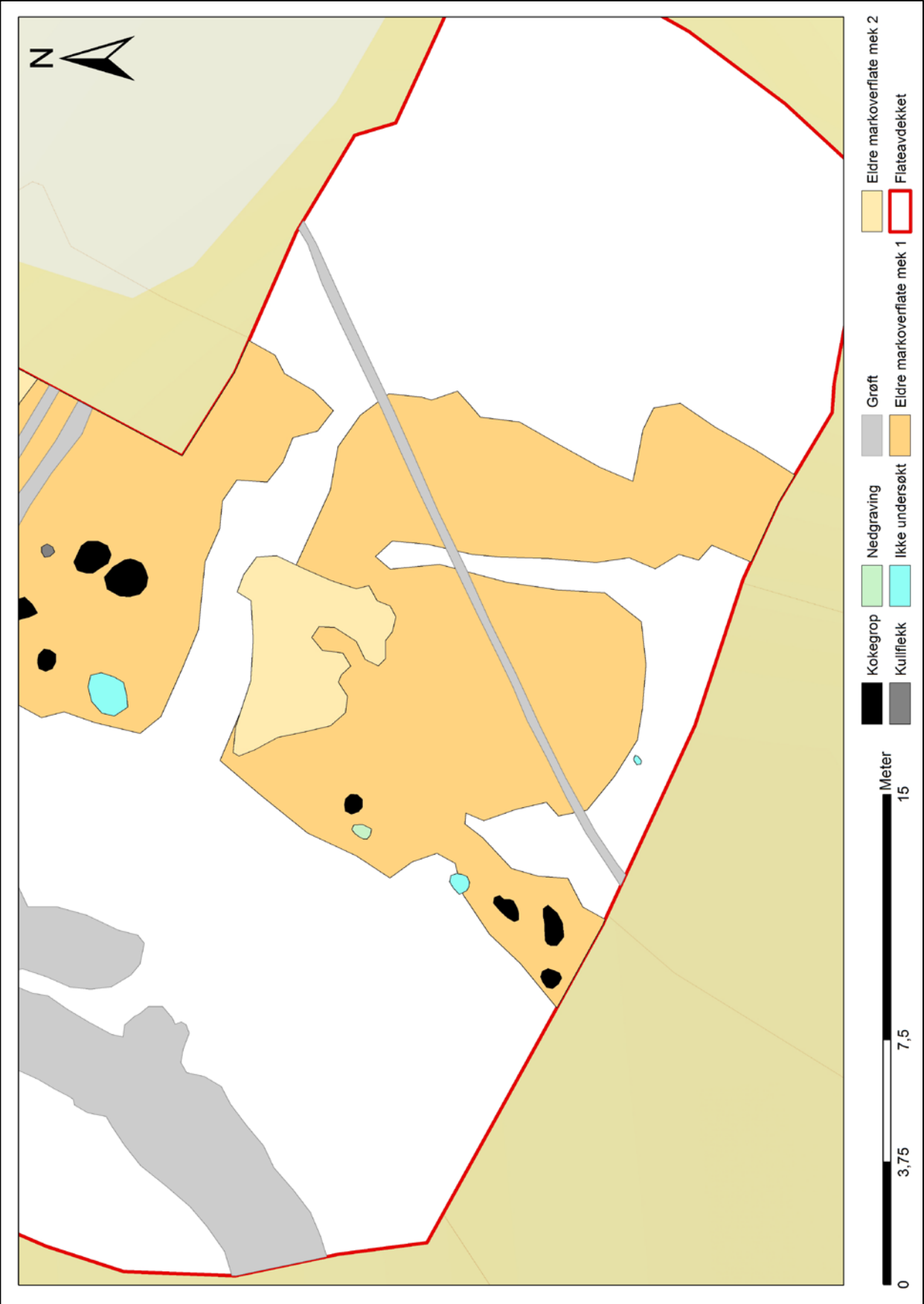
Vedlegg 4.2: Kart anleggsspor Nergården 1 nord uten nummer

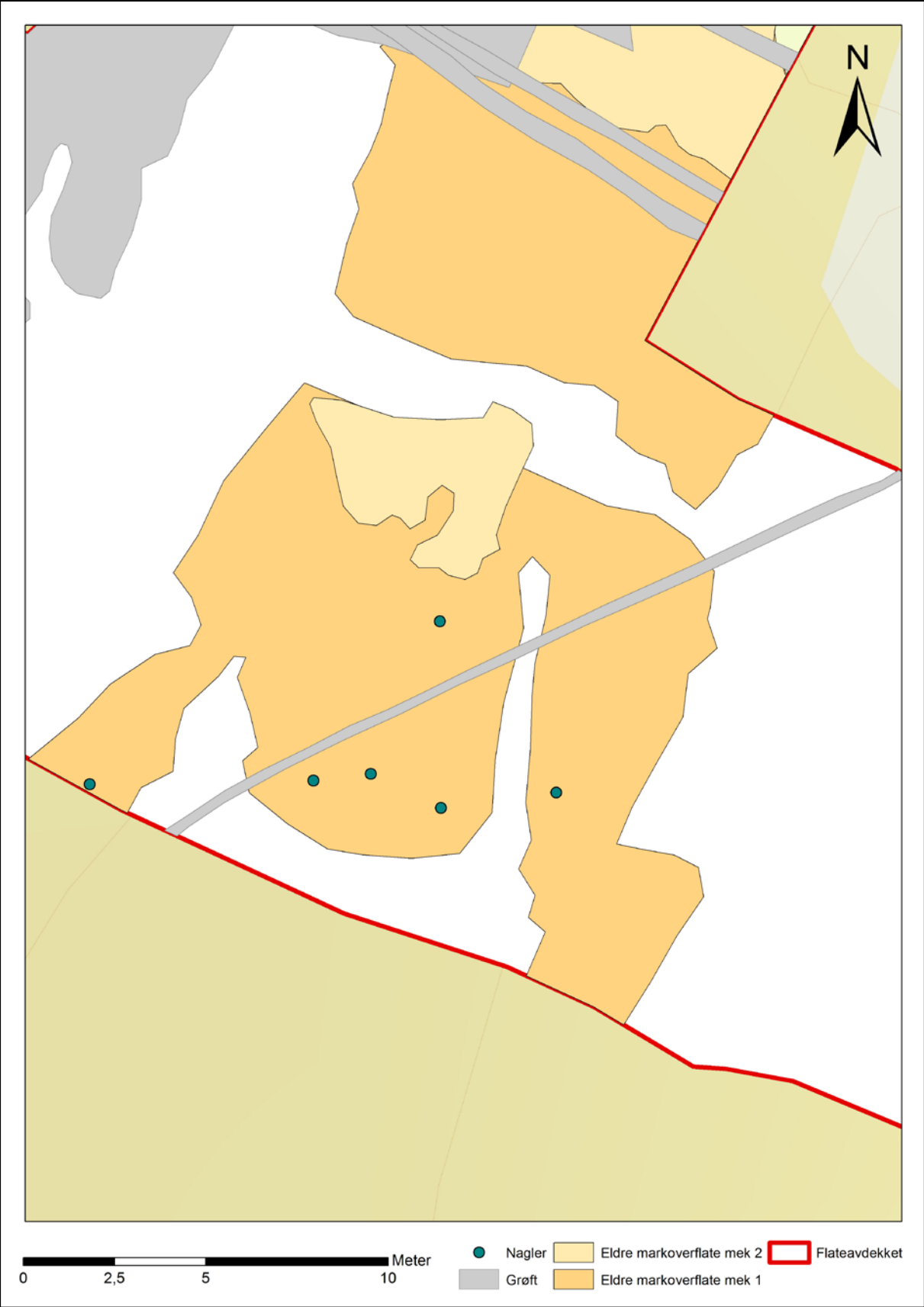
Vedlegg 4.3: Kart anleggsspor Nergården 1 sør med nummer

Vedlegg 4.4: Kart anleggsspor Nergården 1 sør uten nummer

Vedlegg 4.5: Funn nagler Nergården 1

Makrofossilanalyser
fra
Elden Nedre (Nergården)
376/5
Steinkjer Kommune
Nord-Trøndelag

Annine S. A. Moltsen

NOK-rapport nr. 11 -2017

Indledning

Fra den arkæologiske udgravning Elden Nedre (kaldt Nergården) 376/5, Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag er der indleveret 4 jordprøver. Prøverne er udtaget i kulturlag under dyrket mark.

Metode

Prøverne blev floteret. Ved floteringen blev det forkullede materiale opsamlet i en analysesigte med maskevidde på 0,5 mm. Floteringsresten blev gennemset for indhold af materiale af kulturhistorisk værdi, der er så tungt at det ikke flyder ned i sigten under floteringen.

Volumen af den floterede prøve blev målt. Prøverne blev herefter analyseret under stereolup ved op til 80 x forstørrelse.

Indholdet i prøverne blev beskrevet og kvantificeret. Korn og andre frø blev sorteret fra og bestemt ud fra diverse litteraturværker, og ved sammenligning med NOK's komparative samling af recente frø.

Resultater

ID	Kontekst	Volumen jordprøve ml	Volumen efter floterung	Indhold forkullet og slitagegrad	Indhold
2533	Topp eldre markoverflate A412, fra profil 2525	1870	20	xx + kvister r	
2535	Midt eldre markoverflate A412, profil 2525	1770	60	xx s og r	Cf Rødbrunnt brændt ler (x). Cf. Ene, Einer (<i>Juniperus communis</i>) 1f
2537	Bunn eldre markoverflate A412, profil 2525	1750	110	x s	Ene, Einer (<i>Juniperus communis</i>) frø 37+3 f & Cf. Hanblomster 8 f Star sp., Storr sp. (<i>Carex sp.</i>) 1 Cenococcum (x) Insekt (x)
2543	Eldre markoverflate A416, profil 2540	1350	20	xx r	Cenococcum (x)

Tabel 1. I tabellen er indholdet af forkullet materiale i prøverne angivet med x hvor xxx = alt i prøven var forkullet og (x) = der var kun enkelte forkullede stykker. S = skarpkantede, r = afrundede. Cf. Angiver at bestemmelsen er usikker, Sp. = en art indenfor slægt eller familie.

Baggrund

Slitagegrad på forkullet materiale

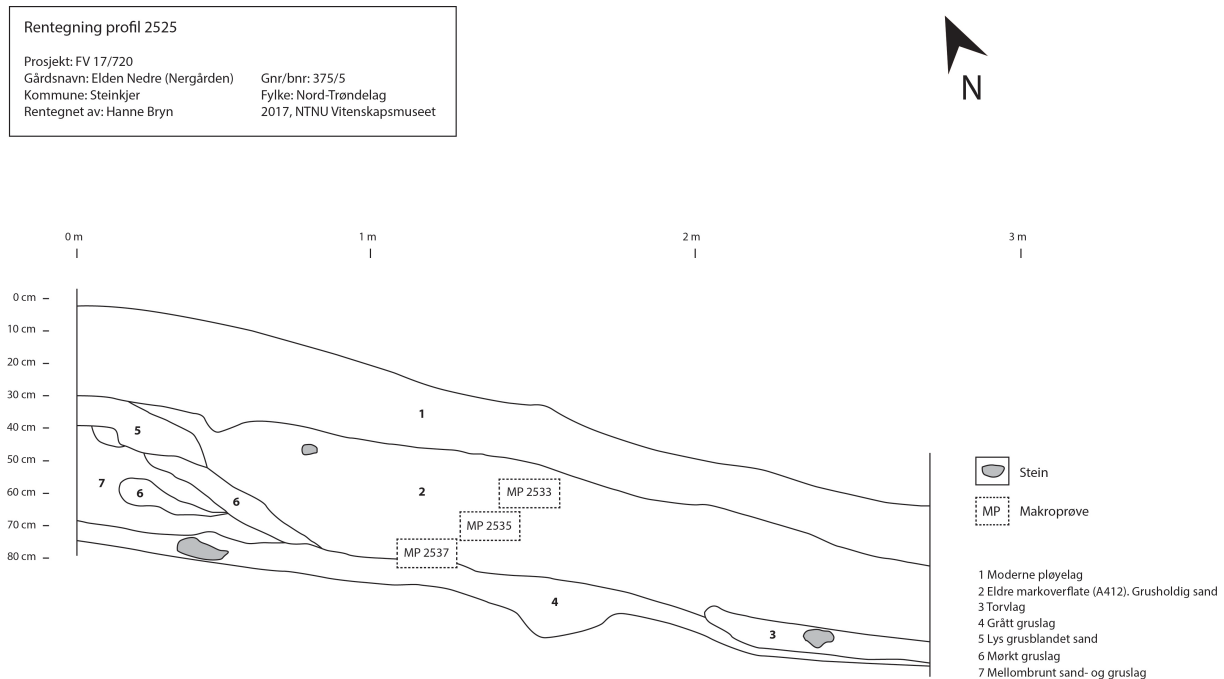
Da forkullet materiale er meget porøst vil det hurtigt blive slidt og afrundet når det udsættes for mekanisk slid, f.eks. hvis det har ligget på en eksponeret flade, eller i agerjord der har været bearbejdet utallige gange. Skarpkantede trækul har derimod ligget beskyttet siden afbrændingen.

Cenococcum

Cenococcum er jordsvampe der oftest findes i luftig muldjord. Det er de sporefyldte frugtleger vi finder i prøverne

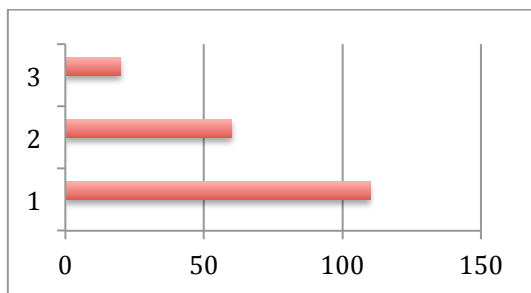
Diskussion og sammenfatning

Profil 2525

Fra det tykke lag 2, der er tolket som den ældre markoverflade, var der udtaget 3 prøver.

Indholdet af trækul faldt kraftigt op gennem laget

Indholdet af trækul i ml. 1 bund, 2 midt og 3 top.

I prøve 2557, der er udtaget i den nederste del af laget, sås den største koncentration af trækul, hvor hovedparten var skarpkantede. Den høje koncentration af de skarpkantede trækul kan tyde på at det forkullede materiale stamme fra afbrænding efter rydning. Der kan kun have været meget begrænset dyrkning og bearbejdning af jorden i denne del af laget, da trækullene ellers ville være blevet slidte og afrundede.

I laget blev der fundet en del frø fra enebær, og nogle fragmenter der kan være rester af hanblomsterne fra ene (bestemmelsen er usikker). Såfremt det er hanblomster fra ene må fældningen være sket i det tidlige forår. Der var desuden et enkelt frø fra en art af star i prøven.

I den midterste del af laget var koncentrationen af trækul væsentlig lavere. I denne prøve var en del af trækullene slidte og afrundede, hvilket enten kan skyldes slid i forbindelse med dyrkningen, og/eller måske at trækullene har ligget på en eksponeret flade.

I prøve 2533 fra den øverste del af laget var hovedparten af trækullene slidte og afrundede, og her var tillige lidt tynde kviste. Den høje slitagegrad kan igen skyldes mekanisk slid i forbindelse med dyrkningen og/eller at laget har ligget eksponeret.

Alt i alt tyder der på at den nederste del af laget repræsenterer brandlaget fra afbrænding i forbindelse med rydning af trævegetation i området. Umiddelbart tyder det ikke på at der efterfølgende har været dyrkning i denne del af laget, da det forkullede materiale var påfaldende skarpkantede.

Det forkullede materiale i den midterste og i øverste del kan være trækul fra brandlaget, som er blevet slidt og findelt i forbindelse med pløjning af jorden. Såfremt der har været kontinuerlig dyrkning på stedet, kan en del af trækullet i den øvre del dog også have været i affald fra bebyggelsen, som har været anvendt som gødning på marken.

Profil 2540

Prøve 2543 herfra indeholdt lidt trækul der alle var slidte og afrundede, hvilket passer fint med et dyrkningslag hvor jorden har været bearbejdet utallige gange, eller måske en eksponeret flade. Der var ikke bevaret nogle frø fra dyrkede planter eller urkudtsfrø som kan afsløre hvad der evt. har været dyrket.

NTNU Vitenskapsmuseet er en enhet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.

NTNU Vitenskapsmuseet skal utvikle og formidle kunnskap om natur, kultur og vitenskap. Museet skal sikre og forvalte de vitenskapelige samlingene og aktivisere dem gjennom forskning, formidling og undervisning.

Institutt for arkeologi og kulturhistorie har forvaltningsansvar for automatisk fredete kulturminner og skipsfunn i Nordmøre, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, nordlige Romsdal og Nordland til og med Rana. Instituttet foretar arkeologiske undersøkelser på kulturminner over og under vann, i henhold til kulturminneloven.

ISBN 978-82-8322-116-9
ISSN 2387-3965

© NTNU Vitenskapsmuseet
Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet